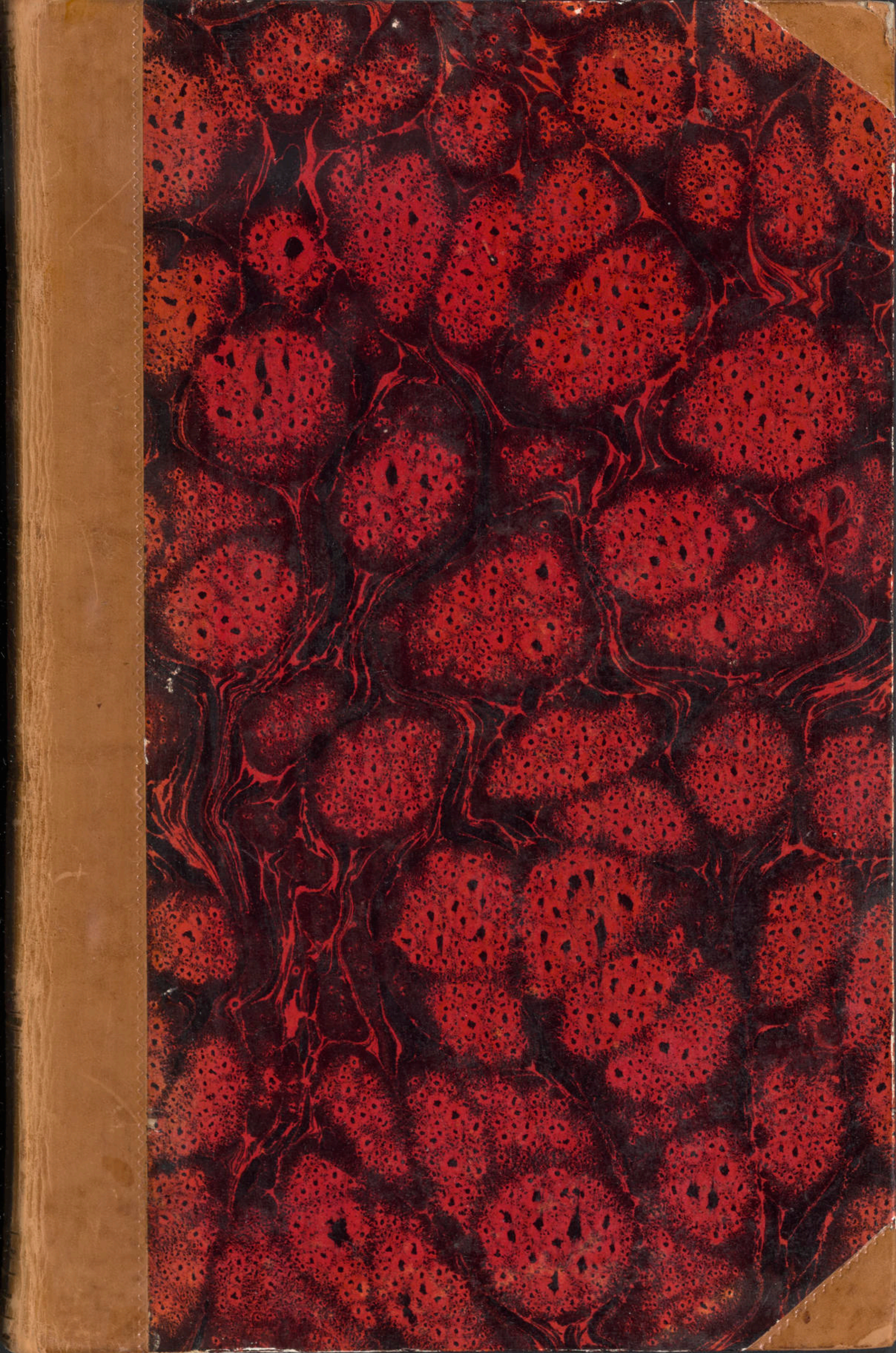

Uppsala Univ. Bibliotek

Sv. avd.

Litt. kalendrar.

Chr. Arsenius

Port. Kat.

August Blanche

A. J. Salmson lith. Tryckt hos Anderson.

NORDSTJERNAN

WITTERHETSSTYCKEN

OCH

Poëmer

af

Blanche, Nybom, Palmblad,
Ridderstad, Tegnér,
Valerius och Wetterbergh

jemte deras

Porträtter och Facsimiler.

STOCKHOLM

L.s Gust: Rylander.

Bazar'n å Norrbro.

Götheborg
D. F. Bonnier.

Carlstad.
C. A. Rohloff.

AUG. BLANCHE.

HVARFÖR GRUBLAR DU?

Hvarför grublar du, när dagens stunder
Fläkta ljusa vingarna kring dig,
På en klyftig lösning af de under,
Som i deras krets utbreda sig?
Hvarför grublar du, när nattens timmar
Öppna hvilans famn mot tröttad själ? —
På hvad sätt det underbara glimmar,
Gör detsamma, blott det vill ditt väl.

Hvarför söker du mekaniskt mäta
Stjernans afstånd eller stjernans lopp?
Är det nödigt för din själ att veta
Banans ordning för hvar himlakropp?
Är ej mera lyckligt att förmoda
Någon engel bo i stjernan der,
Som ditt hjerta vinkar till det goda,
Medan du i natten famlar här?

Lilla blomman du vill undersöka,
Undersöka af hvad slag den är.
Kan det väl ditt hjertas skatter öka,
Att du plockar stjelk och blad i sär?
Är det icke nog för själens vinning,
Att den klär den jord, som lif den gaf?
Att den smycka kan en älskad tinning,
Eller smycka någon älskad graf?

Hjernan plågar du, ty du vill veta,
Hvar det helas ursprung döljer sig.
Vill i mull du efter fröet leta,
När dess frukt i höjden ler mot dig? —
Stolt mot ursoln du din flygt vill sträcka;
Men din flygt till dårars mörker bär.
Endast källans våg din törst kan släcka,
Gör dig samma, hvar dess ursprung är.

Hvarför grublar du, när dagens stunder
Fläkta ljusa vingarna kring dig,
På en klyftig lösning af de under,
Som i deras krets utbreda sig?
Hvarför grublar du, när nattens timmar
Öppna hvilans famn mot tröttad själ?
På hvad sätt det underbara glimmar,
Gör detsamma, blott det vill ditt väl.

KONSTEN ATT BLI SNILLE.

Att känna denna konst, är ej så illa,
Och nu er alla jag den lära vill.
Det går nog för sig lära andra drilla,
Fast man ej sjelf kan slå en enda drill.

Förstås, att de, som redan äga snille,
Ej för den konstens skull behöfva mig.
Jag informerar endast dem, som ville
Ha snille, fast de ha naturn mot sig.

Den första regeln är: att hålla munnen —
Det hörs att han är kinkig min method —
Men mången, som blott teg, blef djup befunnen,
Fast hjernans botten fanns förutan lod.

Men om så är — invänden J, go' vänner —
Är det blott snillrikt som är framfödt stumt.
Men jag försäkrar er, att jag ej känner
En enda döfstum som har talat dumt.

Men är det christligt då att tungan hata,
Försynens skönsta gåfva? frågar du.
Ack! sedan Skapelsen vi kunnat prata,
Och det bör vara gammalmodigt nu.

Man ber dig något tadla eller gilla;
Tig då, men läppen upp mot näsan dra.
Ty läppens dragning kan betyda: illa;
Men den kan likaväl betyda: bra.

En vettenskaplig skrift man åt dig räcker;
Du skrynklar pannan, ser fundersam ut,
Åt ena skuldran halsen något sträcker; —
Och genast har du löst den svåra knut.

Man vill om en roman din tanke höra;
Du blott behöfver bläddra deruti,
Förnämt småleende på nacken röra; —
Och du är straxt en af de kritici.

Man "gör" musik — man vill ditt domslut höra;
Drag blicken hastigt in i ögats vrår,
Ryck sedan häftigt i ditt ena öra; —
Som kännare du gäller straxt — och går.

Der är en tafla — alla på dig akta
Och vilja veta hvad din örnblick sport,
Sätt armarna i kors och den betrakta
Med rynkta ögonbryn; — så är det gjordt.

Du vill som skald bli känd i våra bygder;
Välan! skrif vers på vissa högtidsdar
Om fadrens verksamhet och modrens dygder,
Om barnens likhet med sin mor och far.

Du ber familjen sedan, att den ville
Förtiga slarfvet — du ej synas vill; —
Man tutar ut dig straxt ej blott som snille,
Men ock som anspråkslös och blyg dertill.

På detta sätt, min vän, ditt snille blommar,
Fast ingen jord det haft att stå uti,
Och frukta icke efterverldens domar,
Ty den har ingenting att snoka i.

ERIK XIV:s BARN *).

HISTORISK SCEN.

(En park, invid slottet, rikt upplyst af lampor. Jubelrop, fanfarer och en lekande musik höras från slottet.)

Sigrid (inskyndande).

Hör, hur man jublar der i kungaborgen!
Sin konungs kröning firar detta land.
Upplysta äro gatorna och torgen
Och glädjen sätter hvarje blick i brand.
Har denna pragt väl något som mig dårar,
Mig, arma flygting utan fosterland
Och utan andra vänner, än de tårar,
Som mina minnen locka fram ibland?

Jag mins en annan kröningsfest, en krona,
Som gafs en drottning af en konungs hand,
Och samma glädjesånger hördes tona
Och folket jublade från strand till strand.

---

*) Erik XIV hade med sin gemål, Catharina Månsdotter, tvenne barn, dottern Sigrid, född på Hörningsholm d. 1 Dec. 1566, och sonen Gustaf, född i Stockholm den siste Febr. 1568. Sigrid blef upptagen af prinsessan Anna, Johan III:s dotter, och följde henne till Pohlen. Gustaf, undkommen sin farbroders stämplingar och förföljelser, sändes hemligen till detta land. — År 1587, då Sigismund besteg detta rikes tron, skyndade Gustaf till Cracow och, förklädd till tiggare, anlände dit samt träffade, under sjelfva kröningshögtidligheterna, sin syster.

Det var min moders kröning. Kungasalen
Stod, liksom denna, rik på pragt och glans.
Men perlorna i kronan voro qvalen
Och diademet var cypressens krans.

Då var jag barn; men ännu hör jag ljuden
Af jublet, som kring thronen höjde sig. —
In kom min moder, skön i högtidsskruden,
Men mera skön när der hon log mot mig.
Men då hon stannar vid min broders vagga,
Ett blodigt spöke sig ur djupet drar
Och vecklar ut sin nattligt svarta flagga
Till himmel öfver kronan som hon bar.

Jag ryste till. — Min moder upp sig höjde
Och nalkades min lilla bädd på tå.
Men när sitt hufvud ner till mig hon böjde
Och lät sitt hjerta emot barnets slå,
Då såg jag hennes blick i tårar löga
Och kall var hennes kind, som låg vid min —
Såg genom molnet i min moders öga,
Att spöket trängt i modershjertat in.

Hu! det var rysligt! — Värre verkligheten! —
Knappt dagens sol i vestern släckt sin glöd,
Förrän ånyo skallade trumpeten, —
Men det var krigstrumpeten då som ljöd;
Ånyo lyste det i rummen höga, —
Men det var svärden då som blixtrade;
Ånyo purpurn blänkte för mitt öga, —
Men det var blodets ström på gatorne.

En broder trängde in på dessa ställen
Bland svärdens klang och mordgevärens skott;
Och innan solen sjunkit bakom fjellen,
Satt brodren, smidd i jern, på brodrens slott.

Och medan fadrens dödsdom man förkunnar,
Slits moder ifrån barn af rånarns arm,
Och kungabarnen ej en gång man unnar
Att gråta ut vid krossad modersbarm! — —

Men tyst! — hvem smyger der bland folk och vagter? —
(En tiggare framträder ur bakgrunden.)
En tiggare med matta steg. — Jag är,
Som du, en tiggare på dessa trakter;
Men aldrig jag skall få hvad jag begär.
Jag fordrar blott en ros från hemmets dalar,
En enda vindfläkt från dess fjellar blå; —
Men får det ej — — får intet som hugsvalar! —
Ack! jag är armare än du ändå!
(Tiggaren träder närmare.)

Han nalkas mig — kom hit! beklagansvärde! —
Här står en usling vid en konungs slott,
Af muren skiljda blott! — Säg, hvem dig lärde,
Att söka skydd, der jag fann endast brott?
(Upptager ett guldmynt och bjuder honom detsamma.)
Tag, arme vän! — du endast guld behöfver —
Guld saknas ej på kungens kröningsdag.
Du gråter! — säg, hvad är du gråter öfver? —
Finns någon mer som lider här än jag? —
(Tiggaren, som ej emottager myntet, sträcker ut sina armar mot Sigrid.)

Du vägrar! — hvad! — min hand du från dig skjuter! —
Du stirrar så besynnerligt på mig! —
Din åsyn i min själ en bäfvan gjuter! —
Hvem är du? — kanske förr jag skådat dig.
(Fattar häftigt tiggarens arm och drager honom med sig nära några lampor.)
J himlens magter, ej min smärta hånen! —
Hvem är du? — sorgen gjort dig stum jag tror.
(Skådar in i hans ansigte, men studsar förskräckt ifrån honom.)

Ha! — det är Gustaf! — Gustaf, kungasonen
I tiggarns drägt! — (Öppnar sin famn.) O Gud! — det är min bror!

(Springer fram och sluter honom häftigt i sina armar.)

— — — — — — — — — — — —

Min bror! min Gustaf! — — store Gud! han dignar
Af hunger och af qval! — — stöd dig mot mig. —

(Leder honom till ett säte, der han sjunker ned.)

Min lott ändå är skön! — jag den välsignar! —
Det är ej alltid natt på jordens stig. — —
Ack! när kring dig jag mina armar lindar,
De knytas åter hjertats brustna band.

(Springer opp.)

Behåll, du Nord, din ros och dina vindar,
Ty här har jag mitt hela fosterland! —

DEN LILLA TELEMAK.

BERÄTTELSE.

I.

PROSTEN.

För icke så många herrans år sedan lefde prosten Holmlund. Innehafvare af ett bland de större pastoraterna i södra Sverige, var han en ganska välbehållen man.

Salig Dumboms sats: "att ju mer man lånar, dess mer man sätter sig i skuld", var äfven hans hufvudprincip ända från yngre år. Denna versbit låg också ständigt på hans läppar; men, till undvikande af all enformighet, tillade han följande strof, ur egen fatabur hemtad: "ju mindre man lånar ut, dess mindre har man att fordra och följaktligen att förlora."

Konseqvent i sina grundsatser, kunde han också skryta med att under hela sin lefnad — och han var redan 60 år med vördnadsbjudande silfverlockar — aldrig hafva lånt ut så mycket som ett öre åt sin nästa. Hans försigtighet gick ända derhän, att han till vanlig helsning icke förr räckte fram handen, än han med egna ögon öfvertygat sig om, att intet runstycke händelsevis råkat fastna under någon af de långa naglar, som beprydde hans knubbiga fingrar.

Men, för att göra honom all möjlig rättvisa, bör nämnas, att han ej tillhörde desse giriges antal, som, like drakar på skatten, lägga allt, hvad de kunna klå och få, på kistbotten, icke en gång unnande solens strålar att titta in i kistan, af fruktan att myntet genom luftens åverkan kunde åsamkas någon försämring. Nej, prosten Holmlund satte ut sina pengar på ränta och alltid emot första inteckningen i fast egendom. Den andra eller tredje bad han dagligen Gud bevara sig ifrån. Orsaken dertill härledde han sjelf mindre från någon fruktan

för osäkerhet, utan fast heldre från en viss hos honom inrotad vördnad för det vigtiga kall, han beklädde.

"Lika litet," sade han, "som jag kan tillåta någon af mina underordnade embetsbröder, att, när jag sjelf är närvarande, förrätta vigsel, barsöl eller begrafning, hvilket skulle vara stridande emot min egenskap af chef för dem och min församling, lika litet skulle jag kunna tillstädja någon af mina församlingsboer, att ha en inteckning framför mig, det är visserligen sant, amen."

Han tog aldrig mer än 6 procent, men hatade alla Bevillningsafdrag som synden. Ville någon, för att stärka hans goda vilja att tjena menniskor, gifva honom s. k. "diskretion" eller "dusör", kom visserligen ej något "bleklagdt nej" från hans läppar; men kontanterna skjöt han ifrån sig nästan med föragt och tog i stället små presenter in natura, såsom ost och smör m. m. — Han hade sina förståndiga uträkningar dermed. Heldre än jag tager den der tjugufyraskillingshackan, uträknade han, tager jag af den hedervärde Olof Olofsson 3 marker färskt smör och det alldeles osaltadt, ty det der välsignade saltet förminskar varans tyngd. Nu kan jag i närmaste stad erhålla för dessa 3 marker smör 1 R:dr B:ko, och som Olof Olofsson har lättare att komma ut med varan än med pengarna, så blifva vi ju å ömse sidor mycket mera belåtna.

Det faller af sig sjelft, att vår högärevördige prost ända till fanatism hatade tiggerilasten. Också kunde ingen beskylla honom för att hafva, genom en enda åt uslingen utkastad slant, fört honom det minsta steg närmare in på den rysliga tiggarebanan. Ja hans hat gick till och med så långt, att han ifrade emot allt inrättande af s. k. arbetshus, till förmån för de fattige, ty "som man kokat får man supa", sade den Gudsmannen, späckande texten med följande vackra bibelspråk: "Ser uppå korparna och foglarne under himmelen, intet så de och intet skära, och likväl föder vår himmelske fader dem".

Prosten Holmlund var i allt en stor pedant, med undantag likväl af hvad lärdom och kunskaper beträffade. Han var för mycket sträng ortodox, för att kunna tåla det der klassiska fjäsket, såsom han brukade yttra sig. Apostlarne gjorde mil-

lioner hedningar till christna, utan att hafva tagit så mycket som en simpel studentexamen en gång. Då måtte väl också jag, tänkte han, vara mer än tillräcklig för de 5000 fåren, som beta och klippas inom min församling.

Hans predikningar buro också prägeln af denna beprisade enkelhet som utmärkte christna kyrkans första tider. Han var frikostig uti att spendera på "djeflar" och "helvete" och dylika glödande fraser, ty det kostar ingenting, tänkte han, och håller själarna naturligtvis mycket varma för mycket godt pris.

Visserligen anmärkte man mot hans predikningar en sådan likhet dem emellan, att det syntes, som hade han aldrig författat mer än en enda predikan under hela sin långa embetsmannabana, ja man påstod till och med, att samma predikan, som användes till "Brölloppet i Canaan", äfven fick stryka med när han dundrade om "Yttersta domen".

"Man bör variera med konfekten, men aldrig med Guds ord", uttryckte han sig flerfaldiga gånger. Också behöfde man ej vara i hans församling mer än ett halft år, förrän man ord för ord kunde alla hans predikningar utantill. Detta smickrade hans egenkärlek och gladde högeligen hans hjerta.

I vitterheten hade han försökt sig vid tvenne serskilda tillfällen, tillräckliga dock att bereda honom ett rum bland de män som förvärfvat odödligheten; ty, som man vet, är det icke genom mängden af alster man eröfrar ett sådant hedersrum, utan genom deras beskaffenhet. Hans första skaldestycke, författadt i hans studentdagar vid underrättelsen om en kamrat, som under en skridskoåkning på Fyrisån åkt ner sig och deraf ljutit döden, lyder som följer:

"O broder du som gick på isen,
Och isen brast och du föll i,
Och had' du icke gått på isen,
Så had' du lefvat du som vi."

Hans andra snilleprof daterar sig från den tid då han redan hunnit blifva kyrkoherde och prost. Det är dediceradt till Grefvinnan Tjäderhjelm, sockens patronessa och hvars högvälborne saligen afsomnade herr fader, hos hvilken vår prost fungerat såsom huspredikant, varit den, som gjort vår prost

till hvad han nu var. Det är skrifvet på Hennes Nåds fyrtionde födelsedag d. 27 Febr. 1830 och har följande lydelse:

"Jag ville väl fira en högtidlig dag,
Men viljan är bräcklig och kraften är svag.
Min penna, herr Jesu, du lede min hand,
Ty Minerva gaf mig ej poetisk and'."

"Och tidsuret visar på tjugu och sju
Och visarn den löper som kugg omkring skru',
Men Herran bevare dig heliga fru!
Att hjulen i verket ej springa itu."

"Och förr var du smaler och rak som ett ljus,
Men blommorna fallit tillsamman i grus.
Dock föll de ej bort, ty de föll på din kind
Och sjelfva din and'dräkt uppfriskar derkring."

"Och trasig och sotig jag kom ifrån skog
Och far min som skulle ha hjelpt mig han dog.
Du kom som en engel, du kom på min ban',
Och gjorde mig hvit som den hvitaste svan."

"Och när du är döder och ändat ditt lopp
Och jorden betäcker din snöhvita kropp,
På englabasunen du spelar en sång
Bland helga Apostlar och Propheter mång'."

Sådan är den poetiska utgjutelse, som vår andlige skald i ett lyckligt inspirationens ögonblick, helgadt åt tacksamhetens sköna känsla, skänkte verlden och hvilken utgjutelse vid det grefliga middagsbordet på ifrågavarande högtidsdag ljudeligen meddelades de förnäma gästerna till deras stora uppbyggelse och gamman.

"Det var dj-n till karl vår prost!" ropade stalldrängen när han stod bland sina hästar, efter att nyss förut hafva uppassat vid middagsbordet, "han skrifver ju visor som en häst!"

Och hästarne vände sina hufvuden åt sidan, liksom hade de undrat öfver hvem den kaxen månde vara, som kunde jemföras med dem. Hade de vetat att det var vördig prosten, hade de bestämdt fått kollern. Man kan få kollern för mindre här i verlden än så.

II.

GREFVINNAN.

Vi nämnde uti föregående kapitel om en grefvinna, som på sin fyrtionde födelsedag hugnades med en högtidlig och rörande sång af Prosten Holmlunds sångmö.

Grefvinnan Tjäderhjelm var af den gamla äkta stammen och hade en näsa, som en gammal örn kunnat afundas henne. Hon hade derjemte det bästa hjerta i verlden, ty att trampa på en groda, som händelsevis vågade kila förbi hennes fötter, skulle hafva tillskyndat henne mer än en sömnlös natt. Hon fick konvulsioner hvarje gång någon af hennes 12 hundar insjuknade och hon gret som ett barn vid åsynen af den stackars flugan, som i spindelnätet kämpade sin dödskamp.

Skada blott, att detta alltför mjuka hjerta så till den grad slösade på sina känslor för de stackars djuren, att det ej hade en enda öfrig för den arma menskligheten, som ofta nog kunde vara i stort behof deraf, serdeles i hennes eget hus. Hon var i detta hänseende det ampraste fruntimmer, som någonsin knytit barett på sitt hufvud.

Med samma lätthet, som hon sminkade egna kinder, förstod hon att rödfärga den stackars kammarjungfruns, utan att vid denna sednare förrättning begagna andra försköningsmedel, än blottade knotiga fingrars underbara magt, och icke sällan fick kusken, hennes gamle trotjenare, när Hennes Nåd värdigades vidröra piskskaftet, erfara vedergällningsrätten, hvilket otvifvelaktigt skulle hafva fägnat de fyrfotade stallbröderne, i händelse de haft ögon för dylika hämndscener.

Att dessa domestiker, som flögo kring henne, darrande för ett enda ord af hennes mun, en gång i en annan verld, skulle, liksom hon, bära hvita eller skära englavingar och med stora förgylda silfvertrumpeter i munnarna flyga ifrån stjerna till stjerna, kunde hon aldrig få i sitt hufvud.

Rörande detta högst vigtiga ämne, hade hon en gång ett längre samtal med prosten Holmlund, hvilket slutades så, att

Hennes Nåd inom sig var fullkomligt öfvertygad derom, att de sämre folkklasserna i det andra lifvet icke kunde få något annat på sin lott än läderlappsvingar och pilpipor, förutsatt likväl att de ej kommo i den brinnande ugnen, på hvilken hon i och för deras skull fullkomligt trodde.

Grefvinnans farfarsfar hade varit böss-spännare hos Högstsalig Hennes Majestät Drottning Ulrika Eleonora och under en jagt hjelpt Högstdensamma att skjuta en större tjäder. Också bar det grefliga vapnet en fläkter tjäder, liknande på långt håll och för svaga ögon en fläkter örn.

Hon tålte aldrig sådana åkdon, som hade mindre än fyra hjul och skattade sig lycklig öfver att alldrig hafva behöft åka efter *en* häst.

Hennes hufvudsysselsättning, nb. när hon icke höll sitt folk i tukt och Herrans förmaning, var att doppa sockerskorpor i mjölk och dermed mata sina hundar. Aldrig nändes hon släppa ut dem i friska luften, den välsignade plebejska luften, eller klippa klorna på deras fötter, hvilka följaktligen fingo växa ut i ofantliga ringar. De stackars djuren gingo som på trissor; men förmodligen ansågo de detta tillhöra de adliga privilegierna och skällde inte mera för det.

Hennes Nåd for hvarje Söndag med fyrspannet till kyrkan, satt i griljerad bänk och sof obehindradt under hela gudstjensten, och hvar Nyårsdag gaf hon spögubben en ny kappa med tillhörande långa spö jemte förständigande om noggrannhet och stränghet uti tjensten.

Mången söndag lät hon bedja för sig i kyrkan, såsom varande "mycket sjuk och svag"; men dagen derpå kuskade hon öfver sina vidsträckta ägor, för att visa sina underhafvande, att himlen hört deras böner.

III.

BARNEN.

En vacker dag kom ett bud med andan i halsen ifrån hennes nåd fru grefvinnan till prostgården, med befallning till herr prosten, att genast inställa sig på herrgården för en högst vigtig angelägenhet, som icke medgaf ringaste uppskåf.

Prosten ödmjukade sig visserligen ganska mycket för sin Herre och skapare; men ännu mera för patronessan i socken. När budet kom, var han ute i sitt potatisland, sysselsatt med att undersöka, huruvida han hade råd att bestå sig färsk potatis till middagen och han beskådade noga ett potatisstånd, hvilket han nyss uppryckt, funderande efter, hur mycket han kunde vinna derpå, om han lät bli att äta potatis till dess Oktober månad inträffade.

Knappt hade den grefliga befallningen trängt genom den svarta hundullen, som fyllde hans öron, förrän han genast störtade in i sitt rum, tagande likväl potatisståndet med sig, för att vid lägligare tillfälle fortsätta sina kalkyler.

Sedan han nu inläst den sällsynta plantan i sin byrå, körde han hufvudet ner i ett vattfat, drog vattnet in i näsan och snörflade som en hvalfisk. Derefter började han, beväpnad med en rotting, piska sig sjelf, en tjenst som säkert ingen af hans sockenboer skulle hafva underlåtit att bevisa honom, i fall det varit dem tillåtet. Vidare högg han tag i en borste, minst ett fjerndels sekel gammal, och utplånade dermed de månskenshvita ränder, rottingen lemnat efter sig på klädet, dekarteradt af åren. Slutligen framtog han en halfbutelj luktvatten och bestänkte sig dermed, suckande djupt vid tanken på den tolfskilling han utkastat för denna lyxartikel.

Under allt detta bestyr sväfvade hans tankar ut i följande rigtningar:

En vigtig angelägenhet? — skulle hennes nåd ha insjuknat? — tvåhundra riksdaler och fyra tunnor Vasaråg fick jag i likstol efter hans nåd salig grefven — — jag undrar hvar

jag har mitt liktal öfver honom — — med några nödiga förändringar kunde det alltförväl begagnas för — — en vigtig angelägenhet? — — jag undrar just hvad det kan vara för slag — — Herre Gud! — kan det möjligtvis vara min namnsdag eller födelsedag i dag? — — skulle hennes nåd skickat efter mig, för att ge sin ödmjuka tjenare — — Gud välsigna den goda grefvinnan — Gud låte henne inte vara död bara! — — en vigtig angelägenhet? — om det vore möjligt — — hennes nåd hade den nåden berömma min sista predikan om de fem fiskarna och de två bjuggbröden med tillämpning på ägta makars sällhet — — skulle hon ha fallit på den tanken att gifta sig — Gud styrke henne i sin tro — ack om jag hade Skönvik med alla dess underlydande hemman — — den präktiga skogen — — men bort ska den — — låta skogen stå qvar i dessa tider då tolften gäller 15 riksdaler banko, det är syndigt, det är gudlöst — — nej bort ska den — bort ska den — i fem år har jag varit enkling — — mor Märtha, den hedersgumman, spådde häromdagen, att jag skulle få en rik enka — Gud välsigne henne för det — ske Herrans vilje — —

Gud vet hvar prosten slutligen stannat, om icke den gamla gula bredchäsen i detsamma visat sig framför fönstret, påminnande sin vördige ägare om den anbefallda resan. Prosten stoppade handboken i fickan och några torkade törnrosblad i munnen, för att göra sin kärleksförklaring så väldoftande som möjligt, hvarefter han, med tillhjelp af mor Märtha, den gamla hushållerskan, hvars skicklighet i konsten att spå nyss vitsordades, arbetade sig upp i det vingliga åkdonet, hvilket sent omsider långsamt men väl fördes till målet af en black häst, för hvilken både chäs och prost, så kolossala de båda än voro, skulle hafva varit en småsak att kånka af med, så framt han ej derjemte haft sina modiga trettio år att släpa med sig, hvilken last otvifvelaktigt är den svåraste en stackars häst kan råka ut för.

Anländ till Skönviks ståtliga herresäte, fick prosten genast veta, att det ingalunda var någon fara med hennes nåds hälsa. Inom sig nu öfvertygad, att det ej kunde vara fråga om någonting annat, än en christerlig äkta förening emellan

högärevördige herr prosten Jonas Holmlund och Skönviks säteri, promenerade den gudsmannen med så stolta steg, som elefantben kunna komma ut med, genom alléen och den stora trädgården, kastande på dem en blick som tycktes säga: nästkommande år denna tiden skall denna fördömda allé, förvandlad i brädstaplar, simma på Vesterhafvets vågor, och dessa lärdfulla trädgårdssängar bölja af den skönaste timotej, så framt Herran förlänar mig helsa och krafter.

Dörrarne till grefvinnans kabinett uppslogos och prosten befann sig nu framför den stolta förnäma damen, hvilken satt till hälften lutande i den sidenbeklädda divanen med trenne de allrasötaste små mopsar i sitt knä.

"Välkommen min bästa herr prost!" helsade värdinnan med en lätt vickning på hufvudet.

"Hennes nåd högvälborna fru enkefru grefvinna!" komplimenterade prosten med tillhjelp af en fotskrapning, som med ens gjorde den ståtliga turkiska mattan minst ett tiotal år äldre.

"Var god och sitt, min bästa prost," uppmanade hennes nåd.

Vid hennes fötter stod en liten pall, och vår prost, som på några gamla taflor, framställande scener ur Ludvig XIV:s hof, sett hurusom de furstlige älskarne voro placerade vid sina qvinliga favoriters fötter, hade helt säkert, i likhet med dem, slagit ner sin väldiga gestalt på den lilla näpna pallen, så framt han ej i tid insett hur fysiskt omöjligt en dylik rörelse skulle vara för honom, äfven om det gällt en fyrdubbel så stor egendom som Skönviks säteri.

Han tog derföre visligen sin plats på den närmast divanen befintliga stolen.

"Ni får ursäkta mig för det jag besvärat er," började derefter grefvinnan; "men det angår en familjeangelägenhet, vigtig för oss båda."

Prosten kände sitt hjerta svälla af en namnlös förtjusning och grefvinnan behöfde visst inte be honom om ursäkt, för att kunna tala om en familjeangelägenhet, vigtig för dem båda, såsom den höga frun behagade uttrycka sig, ty det var ju blott frågan om ett ägtenskap, hvartill prosten redan på förhand gifvit sitt samtycke.

Prosten, oförmögen att hitta på ett lämpligt svar, stirrade på grefvinnan med en blick, hvaruti han sammanpackade all den ömhet, han mägtade skafva ur väggarne af sitt tomma hjerta.

"Jag har inte mer än ett enda barn," fortfor grefvinnan, "min dotter, fröken Clementine, som utgör hela min glädje här på jorden."

Prostens ögon blefvo fyrkantiga. Det var då inte modren som tänkte gifta sig, utan saken gällde hennes dotter, den sköna nittonåriga fröken Clementine! — förståndiga moder, som till make åt sitt barn utser — icke en af dessa sprätthökar med mustacher och pipskägg och hvilkas slöseri kommer fideikommissernas grundvalar att darra — utan en man med sextiårig erfarenhet, en man, som är en hel församlings själasörjare, en man, som tjenar Gud och har ett kapital af trettitusen riksdaler — förståndiga moder! — dö, skynda att dö. och du skall få ett liktal öfver ditt stoft, hvars like aldrig tillförene klingat från presterliga läppar.

Så tänkte den andlige mannen och hans ögon nästan tårades dervid.

"Ack, hennes nåd, hennes nåd!" utropade han, "hvilken lycka! hvilken heder! hvilken heder! hvilken lycka!"

Nu blef det grefvinnans tur att se förvånad ut.

"Prosten har en son," fortfor grefvinnan, "visserligen en ganska hygglig ung man och, som jag hört, ganska snäll och skicklig, men" —

"Min son," afbröt prosten, "visst har jag en son, som jag kostat mycket på, men hvad han fått det har han fått och mera tänker jag inte ge honom — inte ett runstycke, det försäkrar jag heligt, hennes nåd, hvarken medan jag lefver eller efter min död — inte ett runstycke, hennes nåd."

"Ni tänker väl inte göra er son arflös heller?"

"Inte just det, hennes nåd, men om jag nu gifter mig, ser hennes nåd, så får min hustru genom testamente alltsammans — ack, den älskvärda fröken Clementine! — jag har befordrat henne til dopet och Herrans heliga nattvard — hon är inte som andra unga flickor, hon — hon brås på sin mor — på sin höga af hela Sverige vördade mor — — visst är jag

något till åren, hennes nåd, men man är inte gammal efter sina år, utan efter sin kroppskonstitution — — hennes nåds dotter, Gud välsigna henne, ska bli lycklig, ska bli" —

Prostens tal afbröts nu af ett grufligt väsen från den grefliga divanen. Grefvinnan föll i det förfärligaste gapskratt och de tre mopsarne, som förmodligen äfven senterade den vigtiga familjeangelägenhet, som nu ventilerades emellan deras höga matmor och deras vördige prost, instämde med ett skall, alldeles förvånande med afseende på de små djur, hvarifrån det kom. Prosten, å sin sida, högeligen glad öfver att hafva undanröjt de skrupler, som för sonens skull utan tvifvel hade uppstått i grefvinnans hufvud, förenade sin jublande basstämma med de öfrigas.

"Bästa herr prost — ha, ha, ha! — var god — ha, ha, ha! — och ge mig eau-de-cologne-flaskan som står der på toiletten — ha, ha, ha! — det bekommer aldrig väl — ha, ha, ha!"

"Oändligt gerna, hennes nåd, — ha, ha, ha! — här är den, hennes nåd! — ha, ha, ha! — det der vattnet är för skönt — ha, ha, ha! — Herren vare hos hennes nåd och hos nådig fröken med — ha, ha, ha!"

Och allt detta under ackompagnemang af de småsöta hundarna. — Domestikerna, som befunno sig i de yttre rummen och aldrig tillförene hört hennes nåd skratta, skulle hafva svurit på att hin onde farit in i kabinettet, så framt de ej med egna ögon nyss sett vördig prosten gå dit in.

Men man kan ej skratta i evighet — det är till och med farligt för hälsan att skratta så omåttligt. Derför fann grefvinnan för godt att göra våld på sig sjelf, för att undvika svårare följder.

"Gud förlåte mig, herr prost," utropade hon, "tror jag icke det är prostens mening att fria till min dotter!"

"Ja, hennes nåd," svarade prosten, som fortfarande uppmuntrades af grefvinnans leende, "ja, hennes nåd, det har för mycket längesen varit min afsigt, men jag har blott velat vänta till dess nådig fröken blifvit något äldre."

"Och till dess ni blifvit något yngre, är det inte så?" inföll grefvinnan, hvars skrattlust ånyo på det omåttligaste gaf sig luft.

"Men är det inte för besatt," återtog hon, "att far och son på samma gång — — hvilket förträffligt ämne till en teaterpjes! — far och son! — ha, ha, ha!"

"Min son?" mumlade prosten, ännu mera storögd, men icke så skrattlysten som förut.

"Fader och son rivaler! — man kan skratta sig förderfvad!"

"Rivaler, hennes nåd!"

"Men låt oss sluta med det här — ja, min bästa prost. föreställ er, att i dag på morgonen har er herr son, Docenten, eller hvad han är för slag, varit så artig och anhållit om min dotters hand — om fröken Clementines hand — — hvad säger prosten om det?"

"Jag står som jag vore fallen från skyarne, hennes nåd."

"Liksom ett annat ruskväder," tillade grefvinnan halfhögt och med en sidoblick både på prostens mörka ansigte och mycket tråslitna kaftan.

"Min son — — min egen son!"

"Som jag sagt, och det har väckt min högsta ovilja, ty, min bästa prost, hvad utsigter har han väl som berättiga honom att kasta sina ögon upp till min dotter? — det faller af sig sjelft, att jag, å min dotters vägnar, gaf honom en korg och denna så inpackad som hans näsvishet förtjente, och hade jag vetat hvad jag nu vet, nemligen att han inte en gång kan påräkna något arf efter sin egen far, så, tro mig, skulle orlofssedeln blifvit än skarpare."

"Och nådig fröken?"

"Skall gifta sig inom sitt stånd, gifta sig med någon man af högre familj — jag skulle tro, att grefvinnan Tjäderhjelms enda dotter med skäl vågar hysa sådana pretentioner."

Prosten drog en suck; men denna suck liknade en jordbäfning, för hvilken Skönviks säteri, med alla dess tolf underliggande hemman, ramlade.

"Och derföre, min bästa prost, har jag hitkallat er, för att be er använda er faderliga myndighet och kufva er herr sons dårskaper — ännu ett ord, min goda vän, er son är en lärd man — jag begriper inte hvarför han lagt sig till sådana der stora svarta polisonger — det passar inte en lärd man att

kokettera — ett par svarta polisonger kan göra mycket ondt här i verlden — — jag lägger derför på ert samvete, att er herr son på ögonblicket rakar af sig dem, för att se ut som det anstår städadt och allvarsamt folk, hör ni det — — och dermed slut på den saken — adjö nu, min bästa vän — i fall ni verkligen har för afsigt att gifta er, så välj för all del någon äldre beskedlig menniska — hvad säger ni om min hushållerska? — mamsell Haglund är en rätt bra och ordentlig qvinna — jag skulle ogerna mista henne, men för min goda väns skull fick det väl gå för sig, kan jag väl tro — — — hör på, min vän, skulle jag kunna få låna era dragare i morgon, för att köra upp en liten odling som jag har vid Alnästorpet, ty mina äro upptagna för andra nödvändiga körslor — tack för det — adjö med er och glöm inte bort Skönvik."

Prosten bockade sig och gick. Hans inre var svåra beklämdt. Ej nog dermed att hans egna förhoppningar med ens störtat tillsammans; han hade äfven bidragit till sin egen sons olycka. Om hans son i sitt gifte med fröken Clementine blifvit ägare till Skönvik och om han under detta sitt ägtenskap med döden afginge, ty ungt folk har mycket lättare för att dö än gammalt, så hade ju till honom, sonens laglige arfvinge, naturligtvis öfverflyttats åtminstone hälften af denna herrliga egendom, han nu lemnade bakom sig, och hvars lunder och trädgårdshäckar med ett visst triumferande hånlöje hviskade honom sitt farväl. Ah, det var förfärligt!

Och mamsell Haglund se'n — prosten skallrade tänderna vid blotta tanken på henne. Och hans dragare se'n — prosten måste stödja sig mot ett träd, för att ej digna till marken vid blotta föreställningen af deras promenader i en annans arbete och dertill på sådana ägor, för hvilka nu mera ingen välsignelse kunde knoppas och blomma.

När prosten hemkommit, kallade han in Märtha och lexade rätt dugtigt opp henne för det hon använde hela sin tid på spådom och signerier. Slutligen befallte han henne koka fläderthé, hvarefter han lade sig och, sedan han intagit ett kamfertspulfver och druckit några koppar af ifrågavarande thé,

insomnade den andlige mannen; men sömnen afbröts immerfort af feberartade, förskräckliga drömmar.

Och ned sjönk dagens sol bakom Skönviks skogar och vattendrag, och månen blänkte fram genom molnens tunna förhängen, skådande mildrikt ned öfver herrgårdens stolta byggnad och gjutande sin magiska glans öfver den lilla ån, som framlekte sin evigt jollrande barndom emellan trädgårdens törnroshäckar.

På den lilla gröna bron, som öfver den glittrande ån sträckte sina spensliga former, syntes tvenne personer, samtalande med hvarandra.

Det var en ung flicka och en ung man. Deras händer och blickar hvilade i hvarandras.

Men mera glänsande var ej det silfver, som den lilla åns strömperlor kastade upp i skötet af de blommor, som stranden betäckte, än tårarne på de ungas kinder.

Det var en afskedsstund, hvars betydelse endast de båda och det tysta vittnet, månen, kände.

De voro allt *med* hvarandra — de voro intet *utan* hvarandra.

Flickan var en högväxt smärt gestalt och den antikt formade halsen uppbar, stolt öfver sin sköna börda, ett litet hufvud, men som likväl uttryckte så mycket. Det låg något så svärmande ljuft öfver de sköna anletsdragen, svärmande ljuft, som en oförgätlig midsommarnatt bland Norrlands fjellar, men genom tårarna flammade blickens eld — — ack! en sådan blick kan aldrig släckas — — aldrig? — än när dödens vind en gång blåser deröfver? — nej, icke en gång då — — en sådan blick måste, det är ej möjligt annat, bli förflyttad upp till det blå gemaket och föröka antalet af dess stjernor, för att derifrån bestråla den jord, som icke bör kunna trifvas den förutan. Att en gång hafva skådat deri och sedan för alltid hafva den förlorat, är tillräckligt att för en hel framtid bilda en evig natt af saknad och qval.

Detta förutsåg och kände djupt den man, som stod vid hennes sida.

"Jag reser," sade han, "och sliter mig för evigt från dessa nejder — ack att jag kunde slita mig från mig sjelf!"

Hon svarade ej, men lade sin ena hand på hans skuldra och såg honom så nära in i ansigtet, liksom ville hon beröfva honom all förmåga att aflägsna sig.

"Jag reser, Clementine, ty hvarför skulle jag dröja här? — hvarför skall jag stapla vid porten till ett paradis, ditin jag aldrig kan komma? — hvarföre? — för att bli en galning, en usling, som slutligen måste förakta sig sjelf."

"Så res då, Teodor, res från ett ställe, der, om du stannar, ditt manliga värde sjunker och din kraft bryter sig — res! — jag måste stanna qvar jag — måste dagligen se dessa ställen, dem vi tillsammans besökt och der vi varit lyckliga — allt skall här påminna mig om det förflutnas fröjder och uppfriska det närvarandes bitterhet och lidanden — men jag får inte förlora förståndet, jag, får inte nedsjunka till en usling som måste förakta sig sjelf, och hvarföre? — jo, för det jag blott är en svag qvinna, utan andra förströelser än mina plågande minnen — — res, Teodor, res! —

Hon vände sitt ansigte ifrån honom och stirrade ner på det forsande vattnet.

"I himlens namn, Clementine!" utropade han, i det han nedsjönk för hennes fötter och tryckte hennes hand mot sitt hjerta, "vänd ej bort dina ögon så der, ty hvar skulle jag väl finna mod och styrka, om inte deruti! min själ är ej af samma himmelska ursprung som din — din är en engels — min äger ej, som din, en engels herrlighet — — hur kan han då äga en engels tålamod och lugn!"

"Res!"

"Ja, Clementine, jag skall resa, jag skall lemna denna trakt; men om ett år återvänder jag hit — — jag vill, jag skall förvärfva mig ära och ryktbarhet — de skola uppväga din moders börds-anspråk — — jag skall återkomma, ja, vid himlen! men när jag då är åter, när jag då skyndar till mina

tankars enda mål — skall jag då vid målet finna lifvet eller döden — dig eller min graf!"

Hon böjde åter sitt tjusande anlete öfver den knäfallande, strök håret från hans panna och tryckte på den en kyss, hviskande:

"Mig eller — *min* graf!

Den lycklige höjde sig från marken och slöt engeln i sina armar.

"Så farväl då, älskade! och nu kraft och beslutsamhet! se der de stridsfålar, som skola föra mig fram på den Olympiska kämpabanan och som ej skola hvila förrän segerpalmen räckes mig af din hand, min Clementine! farväl, farväl!"

Och nu skyndade han ur hennes famn, men kommen öfver bron, vände han sig åter om, sträckande sina armar emot henne.

"Clementine!"

Hon ilade efter honom och månen belyste ånyo tvenne rena hjertans förening.

"Nu — nu, Teodor," hviskade hon vid hans bröst, "nu får du inte mer ropa mig tillbaka, ty om du det gör, svigtar äfven mitt mod för stundens dysterhet — farväl! — ännu en kyss — — om du icke vinner rygtbarhet och ära, kom ändå — ja kom, allenast du är densamma som du nu är, som du alltid varit — Teodor! Teodor! det finns ingen jordisk magt som sliter min älsklings bild ur mitt hjerta!"

Och de åtskiljdes utan att våga se tillbaka efter hvarandra; men foglarna, som slumrade på trädens qvistar, kände sig beröras af de ljufvaste fläktar. Det var tvenne ädla, skuldfria hjertans böner, som för hvarandras väl höjde sig upp mot himmelen, långt bortom månens och stjernornas strålande ringar.

IV.

DEN LILLA TELEMAK.

Tidigt följande morgon uppsteg Docenten Teodor Holmlund, för att inpacka sina saker och derefter genast lemna prostgården, der han några månader hvarje sommar plägade uppehålla sig, mindre af kärlek för sin far, med hvilken han icke i något harmonierade, än af den slags förkärlek, man ändå alltid hyser för den trakt, der man först skådat dagen och tillbragt sin barndom, denna må nu ha varit hur som helst.

Att Teodor blifvit Docent vid Lunds Akademi, var ej hans faders, prosten Holmlunds förtjenst. Hade denne hedersman fått rå, så hade otvifvelaktigt den ende sonen aldrig blifvit annat, än den förste af fadrens drängar, ty prosten hade uträknat, att en son för det första bör vara mycket ärligare än en vanlig statdräng, och för det andra, behöfde man ej ge honom någon lön. Beröfvad i tidigare ålder sin moder, hade den stackars gossen intet annat stöd än sig sjelf. En vacker dag tog han knytet på ryggen, lemnade med lättadt bröst sitt barndomshem och begaf sig till Lund, och som Guds välsignelse aldrig sviker den som allvarligt vill framåt här i verlden, så hände sig att Teodor vid 25 års ålder innehade ett hedersrum vid en magisterpromotion i Lund och blef straxt derefter utnämnd till Docent i Æstetiken.

En vanlig menniska till fader hade känt sig stolt öfver en son, som, jemte sina många kunskaper, ägde allas tillgifvenhet och aktning; men prosten Holmlund var ingen vanlig menniska. Ofta vid sådana tillfällen då prosten grälade på sitt folk och detta inträffade nästan dagligen, vände han sig derunder till sin son, sägande: "det är ditt fel, ska jag säga dig, det är ditt fel att man kringstjäl mig på alla sidor och gör mig utfattig, ty hade du, såsom det en lydig son egnar och anstår, varit hemma hos din fader och skött hans åkerbruk, så hade det varit annorlunda — derför kan det aldrig gå dig väl, hvarken i denna eller i en annan verld."

Teodor hade ingenting att invända emot dessa förståndiga och hugsvalande anmärkningar, hvarföre också icke heller någon dispyt uppkom far och son emellan.

Docenten hemkom hvarje sommar och dröjde alltid der, såsom vi nämnde, några månader, och som han under denna tid biträdde sin fader med predikoembetets utöfvande, så hade fadren på det hela taget just ingenting emot sonens hemvaro, ehuru han, för konseqvensens skull, icke kunde underlåta, att då och då brumma öfver förökade utgifter i och för hushållet. Dessa månader voro emellertid Teodors lyckligaste tid, ty i grannskapet af herrgården låg ju Skönvik och på Skönvik blommade fröken Clementine. Deras kärlek hade uppväxt i hägnad af barndomstidens skyddsgudar.

Men nog derom för denna gång och låtom oss i stället återvända till vår Docent, som begifvit sig till fadrens kammare, för att underrätta honom om sin tilltänkta afresa.

Han fann gubben sängliggande och så allvarsamt sjuk, att bud genast afskickades efter läkare. Prosten hade den häftigaste feber och yrade om Skönvik, brädstaplar, oxar och mera sådant.

Resan kontramanderades följaktligen, och Teodor, i egenskap af sjukvårdare, tog sin plats vid fadrens säng, uppfyllande detta kall med den ömhet, man ägde rätt att vänta af hans goda hjerta.

Frampå dagen kom läkaren, kände på pulsen, ordinerade och for bort. När medikamenterna skulle intagas, återvann prosten för ögonblicket sansningen och yttrade efter intagningen: "återigen en onödig utgift!" hvarefter han ånyo invaggades i sina feberfantasier. Vid derpå följande intagning, hviskade han under en djup suck till sin son: "Teodor, se efter medikamentsflaskorna, att inte mor Märtha slukar i sig dem, ty det smakte ungefär som sirap."

Följande dagen återkom läkaren och fann sin patients tillstånd betydligen förvärradt. Han meddelade sonen sin fruktan, dock så sagta att den sjuka ej skulle höra det.

"Är jag sämre?" afbröt prosten, som hade fina öron; "det är inte möjligt herr doktor — — det är ett af läkares van-

liga knep att måla ut sjukdomen, för att kunna prestera en desto större läkareräkning — men jag luras inte så lätt — hvaba? — har jag skickat efter er? — har ni svart på hvitt att jag skickat efter er? — den som kallat er får också betala er — — hör ni det — — jag sämre! — jag med min goda kroppskonstitution, som lefvat så ordentligt — — lunderna måste bort — ja, hennes nåd, det måste de — — jaså min son har friat till hennes nåd — jag har närt en orm i min egen barm — — ja har jag så — — mina stackars dragare — — får man dragare för inte på Vernamo marknad? — — kan inte hennes nåd — — vill hennes nåd ha samma liktal som salig grefven? — — min son, min son! hvi hafver du gjort mig detta! — — ska ni sätta eld på mitt hufvud! — — det brinner! det brinner! — hvem har tagit byrånyckeln? — ge hit min byrånyckel — det är inte mina reverser — nej, nej, tro inte det — nej gudnås — det är inte sådana tider — ha ögonen på mor Märtha — den spåkärngen — ha, ha, ha! — för tinget ska hon — på bålet ska hon — — det brinner! det brinner! — — ska man begrafva mig när jag bara är skendöd? — jag klagar hos Domkapitlet — — jag går till kungs — — jag — — o min Gud, hvad det brinner! — — Ah" — —

Dagen derpå fanns prosten Holmlund icke bland de lefvande. Några minuter före sin död, hade han, befriad från febern, vinkat till sig sin son, tryckt hans hand och med en tår i blicken betraktat honom, ända till dess döden fällde slöjan deröfver. Hvad betydde väl denna handtryckning, den första och sista här i lifvet? — hvad betydde denna tårade blick? — Hade vid evighetens port någon strimma upplysande fallit öfver den kalle egoistens lefnad? — hade ångrens känsla, väckt af dödens vingslag, hunnit hviska ett ord till den flyende själen? — Nog af, det låg något mildt, försonande öfver den dödes ansigte. Så vacker var aldrig prosten Holmlund i lifvet, som han nu var efter döden. Dödens hvita smink kan således också vara ett försköningsmedel.

Dagen efter prosten Holmlunds begrafningsdag satt hans son och arftagare på det lilla sätet, som var placeradt ute på

gården, och gjorde sina betraktelser öfver lifvets fåfänglighet. Han hade nyss reviderat sin faders byrå och funnit densamma innehålla dokumenter till ett värde af några och femtitusen Riksdaler Riksgäld. Han kände sig utgöra en sällsynthet i sitt slag, ty en ung lärd, som dertill är kapitalist, är i sanning en ganska stor sällsynthet, åtminstone i ett land, der lärdomen merändels ligger på halmmadrass och snillet svälter. Det tyckes som det ej vore konst att uppresa en beqvämlig framtidsbyggnad, då man har en grundval af guld att bygga på; men när man ända från sina barnaår haft armodet till följeslagare, tuktomästare och vän, har man dermed blifvit så införlifvad, att man verkligen har svårt slita sig derifrån, för att anförtro sig åt de mjuka armar, välståndet bjuder på, emedan detta är en bekantskap, som synes alldeles för främmande och förnäm. Allt det der hugnades blott i förbiilandet med en flygtig tanke af den unge mannen, hvars hela förråd af tankar och känslor sammanhopade sig kring en enda bild, nemligen bilden af henne, som omslöts af de i fjerran uppspirande skogstoppar, hvilka började Skönviks ägor. Hans blick syntes oskiljaktigt fängslad vid dessa föremål, då en gäll flickstämma oförmodadt störde honom.

Han spratt till, hof upp sina ögon och såg framför sig en flicka, bärande en liten mops af oöfverträffelig skönhet.

"Söta herre, köp den här lilla hunden af mej," ropade flickan för andra gången.

"Hvarför vill du sälja den, mitt barn?"

"Jo si jag har fått den af mor som sa så här te mej: Greta, sa hon, tag med dej Telemak och gå till hennes nåd på Skönvik och fråga henne, om hon vill köpa Telemak, för då skulle jag få en klänning för pengarna."

"Hur mycket skulle du begära för Telemak?"

"Fyra riksdaler, sa mor, skulle jag begära, men annars kunde jag gerna släppa'n för tre."

"Men, mitt barn, det är väl ledsamt för din mor att nödgas sälja det der lilla vackra djuret?"

"Mor sa, att om lilla Telemak kom i händerna på ett hyggligt herrskap, som tyckte om lilla Telemak, så skulle mor

bli mycket glad, för lilla Telemak kan så många konster — — Om bara Telemak får visa dem så —"

"Det får vara för i dag, mitt barn, jag tror att Telemak är lika snäll som han är vacker — nå, men hvarför ville du sälja den åt mig, när din mor befallte dig gå med den till hennes nåd på Skönvik?"

"Jo, hennes nåd si har så många andra hundar och di kunde bli obeskedliga mot lilla Telemak, om han kom bland dem."

"Nå väl, jag köper Telemak och du får tio riksdaler för honom — är du nöjd då? — vänta nu här på gården, medan jag går in efter pengarna."

Docenten gick in på sin kammare och när han försett sig med den behöfliga köpeskillingen, återvände han, för att betala sin skuld och derefter, en annan Mentor, taga vård om sin Telemak.

Mentor, utkommen på gården, blef vittne till en högst underbar syn."

Der stod Kalypso och förmodligen en af hennes nymfer, men mycket skönare än Kalypso sjelf, hvilken med hopknäppta händer och blicken, lågande af förtjusning, fördjupat sig i åskådandet af Telemak, som på sin ledsagarinnas ordres utvecklade hela sin konstfärdighet.

Det var grefvinnan Tjäderhjelm och fröken Clementine.

"Telemak!" ropade hans lärarinna, "ge vackra foten — så ja — gå efter min näsduk — så ja — det var snällt — hur gör du när du helsar på hennes nåd?" — —

Telemak lade sig på marken och, sträckande benen långt framför sig, kröp han till grefvinnans fötter.

Docenten helsade på de båda damerna; men det var endast dottern, som rodnande besvarade helsningen, ty modren hade ej ögon för annat, än den beundransvärde mopsen, den hon smekte och kysste med fullt ut så mycken värma, som när en moder sluter sitt barn till sitt hjerta.

Flickan, som nu fick sin tia, hoppade under oupphörliga utrop af glädje sin väg och försvann ut åt fälten; men qvar stodo Florians hjeltar och gudinnor.

"Ack, han är den sötaste jag sett," parlerade Kalypso,

"och maken står aldrig att finna — ah, se godmorgon, min bästa magister — jag får beklaga sorgen — och du heter Telemak, din lilla tjufunge — nej men se hvilka vackra ljusgula fötter — jag får tacka för notifikationskortet — och ögona se'n — hvar har du fått dina granna ögon ifrån! — — prosten var inte länge sjuk, som jag hört — — ack om jag rådde om honom bara — hvad han är vacker, hvad han är söt!"

Grefvinnans betjent nalkades och frågade, om hennes nåd ämnade dröja, emedan han då ville ge hästarne något foder.

Nu först erinrade sig grefvinnan, att hon, med anledning af hvad som passerat emellan henne och värden på stället, icke gerna kunde stanna qvar som gäst, hvarföre hon befallte betjenten att köra fram och lät derjemte Docenten förstå, att, såsom förhållandet också var, hon och fröken rest ut för att hemta frisk luft, men ifrån vägen, som strök fram invid prestgårdsbyggnaden, blifvit varse den lilla undersköna hunden, samt att det varit henne omöjligt resa förbi, utan att göra hans närmare bekantskap.

Docenten hjelpte nu damerna upp i vagnen och de reste sina färde; men ifrån det bortilande åkdonet kastade immerfort tu par ögon sina blickar tillbaka — det ena paret på lilla Telemak och det andra på hans lycklige Mentor.

Samma dag kom en betjent till prestgården med en egenhändigt skrifven biljett ifrån grefvinnan, deruti hon anhöll, att Telemak finge åtfölja budet till herrgården på en kort visit.

Docenten lemnade ett skriftligt svar, som i de mest artiga ordalag försäkrade, att han i sin sorgliga och ensliga belägenhet omöjligt kunde skilja sig från sin lilla gunstling, hvars älskvärdhet och talanger allt mer och mer utvecklade sig.

Följande dagen anlände en ny skrifvelse med försäkran, att om Telemak ville taga sin Mentor med sig, vore äfven denne välkommen. Båda hörsammade genast invitationen och qvardröjde på herrgården hela Guds långa dagen.

När supén var slutad, tog Mentor sin hatt med ena handen och sin Telemak med den andra, för att taga afsked. Då uppkom en liflig ordvexling med böner och tårar, som slu-

tades så, att Telemak skulle få tillbringa natten på herrgården och Mentor med morgondagen infinna sig, för att afhämta honom.

Mentor uteblef ej, och samma scener förnyades under en tid af åtta dagar, till allas synnerliga belåtenhet och glädje.

En dag träder Docenten inför grefvinnan och förklarar, att som han nu genom sitt fädernearf blifvit ägare till en betydligare förmögenhet, vore det hans fasta beslut, att företaga en längre utländsk resa, hvarföre han härmedelst ville göra sin ödmjuka afskedsvisit.

"Än Telemak då — än Telemak!" utropade grefvinnan.

"Telemak skall följa sin stackars Mentor," svarade Docenten.

"Men hvart — hvart, i Herrans namn, skolen J då resa?"

"Det är mig likgiltigt, hennes nåd — hvem vet — kanske till Numidiens öknar, för att der finna en graf" —

"Numidiens öknar! o himmel! Telemak midt ibland Numidiens rytande lejon — kanske ett offer för deras blodiga hunger!"

"Det kan ej hända honom något värre, än som händer mig — vi skola dö tillsammans — det är en tröst i olyckan att ha en vän som delar ens öde!"

"Nej, nej, det skall aldrig ske!"

"Hennes nåd, det måste ske."

"Det är grymt, det är omenskligt, min herre!"

"Fru grefvinna, jag lärde mig att vara grym och omensklig just på detta ställe — äfven jag stod en gång här bönfallande, men mina böner möttes af förakt!"

"Ni tar lifvet af mig, min herre — så hjelp mig då, Clementine, hjelp mig att beveka denne hårde man! — Telemak bland Numidiens lejon — ack min Gud!"

Och Clementine, fredstifterskan, steg fram och hjelpte — och det hjelpte verkligen. En ny quadruppelallians afslöts på så sätt: att Telemak öfverlemnades till everldelig ägo åt Enkefru grefvinnan Tjäderhjelm, och högbemälta frus dotter, fröken Clementine, till lika orubblig besittning åt Docenten i Æstetiken, herr Teodor Holmlund.

Huruvida den grefliga ättens stamfader, böss-spännaren, vände sig i sin graf, känner man ej. Icke heller har man så noga reda på hvad prosten Holmlund i ett annat lif tänkte om saken. Men säkert är, att den lilla snälla Telemak icke allenast förblef grefvinnans älskling, utan äfven dyrkades som ett helgon af Docenten och hans sköna maka.

Ack! hvad de fromma, menlösa djuren ibland kunna vara den öfverkloka menniskan till stor nytta!

J Nybom.

A. J. Salmson lith.

Tryckt hos Anderson.

JOH. NYBOM.

TILL FLYTTFOGLARNA.

(SUCK VID INGELMANS GRAF.)

På snabba, glädjedruckna vågor komma
Flyttfoglar, sjungande: nu är det vår,
Och kyssa vaken hvarje menlös blomma,
Som än omornad på sin tufva står.
Välkomna syskon! Jag är eder like —
Flyttfogel är jag — himlen är mitt rike.

O kommen, kommen till mitt varma hjerta
Och hvilen Er en stund invid mitt bröst.
Med Edra vingar skylen all den smärta
Som suckar der, men ack! med fängslad röst!
Försmån ej en af Eder broders böner,
J sångens och natures späde söner!

När det blir tungt och mörkt och kallt i Norden,
J reden åter till Er glada färd,
Och uti parkerna på Södra jorden
I kärlek byggen opp Er sångarverld;
Men, Nordens Svan, han får med *Er* ej fara —
Han måste hemma i sin vinter vara.

Men får jag lof, jag binder under vingen
På en af Eder små ett skaldebref;
Men, läsen det ej än och sägen ingen
Hvad Eder vän deri med tårar skref;
Nej! öppnen det först uti solvarm söder,
Der uti guld och rosor himlen glöder;

Och tänken då på Sångaren i Norden,
Som ödmjuk, ensam med sin luta gick
Och skapte mången himmelsk dröm åt jorden,
Men sparsamt sjelf utaf dess blommor fick,
Som tidigt lärde älska, tidigt lida —
Men i hans qval brann lyran vid hans sida.

Kanske ett annat år J kommen åter
Och finnen tyst och tom min slutna verld,
O jublen då! låt se att ingen gråter;
Ty jag är borta visst på himmelsfärd
Och stämmer vid den "bästa vännens" hjerta
En sång, ej vattrad mer af jordisk smärta.

Han var en fremling, Han som vi, på jorden,
Han var *så* Skald, som ingen annan var;
Han lyfte sjelfva himlen ned på jorden,
Åt "kreaturens suckan" mild han bar
Ett löftets ord, som Gud det blott kan gifva,
Men med ***Hans*** blod det måste tecknadt blifva.

Jag hör hans bön för mig i Örtagården
Och djupet af Hans kärlek jag förstår;
Jag bär vid hjertat "Testamentet", vården,
Som tecknad med min Guds insegel står:
Som hjorten bort till vattusprånget trängtar,
Till ljusets klara brunn allt mer jag längtar.

För vårens sångare min suck jag biktar —
Jag biktar den för himlar, jord och haf:
Snart somnar jag — *då* kommer Våren, diktar
En aftonpsalm bland blomstren på min graf,
Som många qval och mycken kärlek gömmer,
Der ett befriadt sångarhjerta drömmer.

LOFSÅNG.

Jag kläder i tonernas heliga skrud
Mitt lågande hjerta. Du evige Gud,
Som nådenes portar upplåter!
Låt kärlek och skönhet och kraft på en gång
Som glänsande stjernor gå opp i min sång,
Räck psaltaren, Gud, åt mig åter.

När själen af andaktens känslor är full,
Då vill jag på strängarnes brinnande gull
Ditt lof inför verlden frambära;
Fritt tumla omkring mig må stormarnes brus,
Jag tänder så stilla betraktelsens ljus
Och sitter och sjunger din ära.

Till Hallelujah än min harpa jag slår,
Än glindrar så ljuflig i sången en tår,
Lik dagg öfver mornande dalar;
Med alla de blommor, jag bär i min famn,
Jag skönast vill smycka min Frälsares namn,
Som med mig i tonerna talar.

Visst är utaf blodiga törnen Din skrud —
Men nog känner *jag* dock min Konung och Gud;
Fast kringhvärfd af dödar och faror;
Jag står vid Ditt kors och jag skådar Din död,
Men midt i Gethsemanes hetaste glöd
Jag jublar bland hädande skaror.

Ty nu öfver verlden skall domen gå ut —
Din spira förklaras! — till tidernas slut
Ditt konungadöme Du sträcker,
Knä böjas och tungor lofsjunga Ditt namn,
Och ofödda slägten Du tar i Din famn,
Och ljuset åt verlden Du räcker.

Så jubla, min harpa! — min Ande, nu sjung
I växande välljud för gammal och ung!
Vid korset i lofsånger digna!
Baneret för heliga segrar det är —
Dit, frälsade verld! Dina offer frambär
Och hoppas och tro och välsigna!

HELSNING

TILL DERAS KONGL. HÖGHETER

KRONPRINSEN OCH HERTIGEN AF UPLAND

AF UPLANDS STUDENTER.

I.

Heliga löftets stund nu är inne —
Ungdomens Furste helsar sitt folk.
Framtiden famntar med trohetens sinne
Spirornas arfvinge. Sången är tolk.
Vida det spörjas må kring jorden,
Hur Dig älskar det unga Norden;
Fritt må kring verlden stormarne gå,
Oss kan Du lita troget uppå:
För lif, för död, för fröjd eller smärta
Vi sluta Dig, Furste, till vårt hjerta.

Konungason i frejdade Norden!
Fäderneslandets framtid Du är;
Rista med eld i Ditt sinne de orden,
Minns, hvilka löften Ditt namn innebär!
Svenske män se Dig an och fråga
Hvad af Dig de väl hoppas våga:
Skall ofördunklad bragdernas sol
Smycka en gång Din konungastol?
Ditt ädla svar Ditt hjerta har färdigt,
Dig sjelf och Ditt namn och Sverge värdigt.

Svenskarnes ungdom i Häfden vill finna
Konungadygd i krigarespel.
Faran den älskar som trolofvad qvinna —
Är det — så är det ett *ridderligt* fel;
Vill Du kämpa, vi följa alla,
Hvart oss äran och faran kalla;
Lejonets mod och *Carlarnes* svärd
Hittar nog fram i häpnande verld
Att lära Folk och Kungar på jorden,
Att *än* finns det mannamod i Norden.

Fädernas grafvar en gång Du skall skydda,
Brytande bygder, värnande lag!
Kraften, som växer i odlarens hydda,
Mildt Du skall vårda för bragdernas dag!
Tryckta folk skola mot Dig blicka,
Hoppets böner mot Norden skicka,
Der i sin kärleks flammande skrud
Kring Dig står Folket, *med* Dig är Gud,
Och Bardens sång Ditt namn och Din ära
Åt osedda tidehvarf skall lära.

II.

Var helsad, vår Hertig! o kom i vår famn,
Der reds Dig ett blomstrande rike;
Der göms bland de skönaste skatter Ditt namn,
Du ungdomens Furste och like!
Der har Du ett hemvist för kärlek och tro,
Der ljuft är att hvila och lugnt är att bo,
Du ungdomens lycka och ära!

Det gifs, Du vår *Gustaf*, för Furstar en lön —
Den rikaste jorden kan gifva,

Att när som de nämnas, det sker med en bön,
Som hörd och välsignad vill blifva,
Den gifva vi Dig; Du förtjenar den väl,
Du milda, Du varma, Du älskliga själ,
UppSvearnes lycka och ära.

Vi vilje Dig sluta med tusende band
Intill oss i glädje och smärta:
I fädernedal och på fädernestrand,
Hvarhelst slår ett ynglingahjerta,
Det klappar med kärlek för Dig och Ditt namn,
För Dig vill det slockna i farornas famn;
Ty Du är vår lycka och ära.

Allt smicker är dödfödt i salarne här,
Och ungdomens hyllning ej ljuger:
Dess språk går väl sällan till hofs; men det bär
En storsinnets prägel, som duger;
Det springer i flammor från bröst och till bröst
Och säger för Norden med jublande röst,
Att Du är vår lycka och ära.

Ditt namn, som en stjernbild, i sången skall stå
Och lysa uråldriga bygder;
Och Nordiske män skola se deruppå,
Välsignande Hertigens dygder;
Och sent, när Ditt namn blifver Saga en gång,
Det ännu skall heta i ynglingasång,
Att Du var vår lycka och ära.

ALEXIS OCH HELIODORA.

(DIALOG.)

Alexis.

Dotter af vågen,
Heliodora,
Drottning bland liljor
Här i min dal!
Dig din Alexis
Helsar i kärlek,
Drömmarnes Engel,
Tonernas dröm!
Helsar från lyran,
Nyss har hon somnat
Stilla, melodiskt
In i ditt namn;
Nyss har jag gästat
Foglarnes brudnatt,
Alla de sjöngo
Endast om dig:
Nyss har jag gästat
Parkernas dunkla,
Brudliga fägring:
Alla dess blommor
Helsa till dig.

Heliodora.

Tack, min Alexis!
Tack för din helsning!
Nyss har din blomma
Burit till himlen
Andaktens doster,
Aftonens bön.
Hela naturen,
Alla dess blommor,

Alla dess foglar,
Kärlekens lycka,
Oskuldens fröjder,
Du, min Alexis,
Gömdes i den.

Ljuft är att bedja,
När som man älskar;
Ljuft är att älska,
När utan bäfvan
Oskuldens blickar
Söka sin himmel;
När utan ånger
Kärlekens böner
Möta sin väns.

Men, min Alexis!
Skuggorna vandra
Redan i dalen,
Drömmarnes Genier
Smycka min bädd.
Hvilan oss manar,
Tid är att skiljas — —
Heliodora
Bär dig sin kärleks
Ljufva "godnatt".

Alexis.

Heliodora!
Får jag dig bjuda
Först på en saga:
Lyckligt ett dufpar
Der i de ljusa
Björkarnes krona
Sade mig den.

Pickande vingens
Skimrande fägring
Lockade makan
Ömt i sitt bo;

Straxt kom då maken
Eldig till hemmet,
Näbbarne möttes,
Kyssarne brunno,
Rusande böner,
Kuttrande ömhet
Talte ur björkens
Skymmande blad:
Natten blott kände,
Natten blott hörde
Kärlekens glada,
Lätta triumfer,
Lekarnes ljufva,
Nattliga bragder —
Natten och — jag.

Slut är min Saga —
Heliodora!
Elden, som glänser
Fram utur himlen
Der i ditt öga
Liljan, som rodnar
Der under silket
Uppå din barm —
Allt mig försäkrar,
Att du har tolkat
Älskarens saga,
Att du beviljar
Älskarens bön.
Du är min ljufva,
Längtande dufva;
Säg mig då, hvarför
Lockar du ständigt
Lockar och — flyr?

Heliodora.

Dufvan är öm,
Det vet min Alexis;

Dufvan är rädd
Alexis förstår.
Ljufvare är att
Locka och flyga,
Väntar man, kanske
Nöjet förgår.
Flyger jag undan,
Följer min kärleks
Brinnande längtan
Ändå med dig

Alexis.

Kärleken *måste*
Offra, du ljufva,
Längtande dufva.
Skönt är väl skåda
Apelens guldklot,
Men att dem plocka . . .
Bjud du mig klara,
Rodnande frukter,
Nog jag dem plockar,
Bjuder *Du* mig.

Heliodora.

Njutningen frambär
Sjelf offerveden,
Stiger vidskeplig
Sedan på bålet
Och i dess lågor
Sjelf sig förtär.
Njutningens högsta
Stund är en eldblixt
Som utaf smärta —
Så anar jag.

Gå, min Alexis
Fram på bedriftens
Lagerbekrönta,
Skimrande bana.

Verlden är din.
Trohetens hvita
Dufpost skall skynda
Snabb i sin kärlek
Fjerran till dig;
Och när min hjelte,
Tröttad af bragder,
Vänder tillbaka
Lockar din dufva,
Flyger ej mer;
Bjuder jag klara,
Rodnande frukter,
Nog du dem plockar,
Bjuder *jag* dig.

Alexis.

Heliodora!
Nu har din oskuld
Renat min kärleks
Svallande vågor;
Nu har din ömhet
Helgat min själ.
Ut vill jag fara,
Ut i den vida,
Stormande verlden.
Ärans och dygdens
Strålande väg
Vinkar i fjerran,
Och bort vid målet,
Der står *din* kärlek,
Myrtenbekransad,
Der får jag tröttad
Ljufligen somna,
Saligen drömma
Der får jag dö.

V. F. Palmblad

A. J. Salmson lith. Tryckt hos Anderson.

WILH. FR. PALMBLAD.

Den hemlighetsfulle Gästen.

Epigramm efter Kants *definition.*

1.

— Och är det här alltihop? frågade prostinnan Julie Bellicosia med en knyck på halsen.

— Jag skulle ödmjukast tro, svarade grossörskan Ribler, att det kan vara nog för denna gång. Allt kan icke passera här, i vår lilla stad, och allraminst på en gång.

— Bah! idel slarf, bara lappris-händelser, som icke kunna hafva det minsta intresse för en bildad person. Låt se! En tjuf har plundrat fröken Aurore's blomster-rabatter Magdalena-natten — fru majorskans piga har knäppt den ostindiska thékoppen — med fru Hökenbergs dito börjar det se litet misstänkt ut — rådman Gråå förlorade på sista klubben fem plåtar — vid samma tillfälle hade sämskmakar Gåse litet svårt att hitta hem — vår ämabla löjtnant har fått utslag på halsen . . .

— Jag sade: fått sig ett bysättningsutslag på halsen, rättade fru Ribler.

— Lika godt: jag mente i alla fall detsamma. Vidare: för mamsell Barfot skall lysas nästa söndag — et cetera, et cetera: jag gitter inte minnas mer. Nu frågar jag herrskapet på samvete: kunna sådana nyheter på minsta sätt kallas solida; finns det någonting det minsta deruti för hjertat eller själen eller förståndet?

— Likväl, invände majorskan, täcktes fru syster deråt låna ett uppmärksamt och benäget öra, så länge nyhetsförrå-

det räckte. Det är ju samma osed — förlåt gunstigt! — som anmärkes om notarien Fjäder; han plägar strängt kriticera maten på spisqvarteret, sedan han bara först riktigt ätit sig fullmätt.

— I alla fall, utlät sig borgmästarinnan Adelaïde Gröning, rår ej vårt fattiga Bierköping för, att det ej är något Linköping, således ej "ett litet Stockholm", som kusin behagar kalla sin födelsestad. Hade det berott på våra önskningar, så skulle kusin gerna der fått bli qvar, och med tiden stiga upp ända till domprostinna. Men eftersom kusin nedlåtit sig till att blifva vår själaherdinna och äta sitt brödstycke af våra åkrar, så får hon läta sig nöja med de små nyheter och med det lilla goda vår fattiga stad kan bestå sig med. Vi hafva inga spektakler, inga regiments-konserter, inga stora baler, inga frimurare, inga högvälborenheter, ingen militär, om vi endast undanta en enda svala, vår löjtnant. Likväl saknar vårt Bierköping icke alla ressurser på passande societet för kusin, som är af adelig extraction; trettiosju adeliga damer (mest fröknar) och nitton prest-enkor, annat respektabelt folk att förtiga, tyckas vara ett temligen försvarligt antal för en stad med så ringa pretensioner som denna. Annars, hvad förnäma nöjen angår, så skulle väl ock en så simpel och borgerlig varelse som jag derom kunna säga några ord.

— Ja bevars! kusin har varit i Paris . . .

— Och, med förlof, der blifvit så tillsägande educerad.

— Och, Gu' bevars! i Rom och i Venedig och Gud vet hvar. Det är gamla nyheter, gamla historier, som vår goda borgmästarinna redan tjugu gånger haft godheten berätta oss. Kusin höll ju på — var det icke så? — att, på ett hår när, blifva lady, bara inte ett *om* varit i vägen. Men detta *om* lärer varit ett fatalt *om*; — man rår intet för, att man vet en smula derom.

— Liksom man hos oss försport en gnista om det sinnrika sätt, hvarpå kusin värfvat sitt beskedliga *lamm*; det är ju så fru prostinnan behagar kalla sin hederliga man? Men jag skyr disputer och viker frivilligt ur striden.

Härmed steg borgmästarinnan opp från sin stol med en

Junos stolthet, i det hennes ansigte antog ett aftonsken af den vredens skönhet, i hvilken hon fordom, i sin ålders morgonrodnad, stod framför herr Carl Stattland i Brandenburger Mark, eller då hon, vid pass ett år sednare, med egen fin hand tilldelade bemälte löjtnant den kraftiga örfilen på Isola le Vignole *).

Huldaste Adelaïde! började fru Ribler; värdaste Julie! hvad tänken J på, mitt herrskap! En sådan ordvexling kan passa det gemena borgerskapets fruar; men J, mina damer, kommen ihåg, att J föreställen den verldsliga och andliga makten här i staden, samt att det tillkommer er, att bland oss vara en föresyn i bildning, belefvenhet och god ton. Hittills ha ju också våra *cofféer* varit ett mönster i den vägen, riktiga tempel för enighet och samdrägt, med undantag af litet småguabb och pikar, som endast göra vänskapen desto mer pikant. Men i dag har vänskaps-pepparn råkat bli litet för stark. Alltså, söta Adelaïde, sätt dig ner, och trankillisera dig; jag förmodar att vår aktade prostinna, såsom dagens värdinna, är den första, som ger ett godt ord.

— Alltför gerna, svarade denna med en sötsur mine, under det borgmästarinnan satte sig ned och fläktade på sina blossande kinder med en magnifik solfjäder, en skänk af en viss hög herre. Desto hellre, fortfor hon, som det tillkommer mitt stånd, att uttala fredens och försoningens ord; alltså bjuder jag gerna min hand till förlikning, och förklarar att det ej var min mening att stöta min värdaste vän, borgmästarinnan, fastän orden råkade falla litet på sned.

— Der hör du det, Adelaïde! sade grossörskan. Och du har väl ock någonting artigt att säga tillbaka, så är allting glömdt och utslättadt.

— Jag nyttjar samma ord, som prostinnan, hvilken alltid så lätt hittar sina uttryck, och tillägger den önskan, att hädanefter få lefva med henne på alldeles samma vänskapsfulla fot som förut.

---

*) Förf. förutsätter, kanske något oblygt, att man känner hans sednast utgifne roman: *Familjen Falkensvärd.* För dem, som ej läst den, förklarar sig i alla fall denna lilla berättelse genom sig sjelf.

— Vackert, ädelt, genmälte fredstiftarinnan. Låt oss nu changera conversation! Den som dock visste något ämne att bringa på tapeten, ty förrådet för tillfället är, som sagdt, komplett uttömdt. Eller kanske är det tid att taga afsked!

— Visst inte, mitt herrskap. Det är ännu långt till afskedstiden; medan herrskapet smakar på bakelsen med litet åkerbärssylt, begagnar jag tillfället att föredraga ett ämne, som länge legat mig på hjertat, men hvarom jag ej velat tala, för att ej väcka obehagliga controverser. Men efter vi i dag kommit på en ännu förtroligare och innerligare fot med hvarandra än någonsin, så torde nu dertill vara bästa tillfället. Men jag frågar först: får jag rycka fram med mitt förslag?

— Om, svarade grossörskan, ämnet skulle vara ömtåligt, så vore det kanske bäst att spara det.

— Roligt skulle det ändå vara att förnimma hvad vår goda prostinna kunde hafva för ett förslag! sade fröken Aurore, ordföranden bland den adliga societeten. Alltså säger jag: *ryck fram! ryck fram!* Eller hvad menar herrskapet?

Ryck fram! ryck fram! upprepade en chor af röster.

— Jag tackar sällskapet för dess godhet, återtog prostinnan. Likväl är jag lite förlägen för en god inledning. Herrskapet behagade nyss säga att Bierköping är en *liten* stad: det upptages således väl icke illa, att jag, fastän utbörding, upprepar detsamma, förstås utan alla förolämpande comparationer med mitt Linköping.

— Visst inte, svarade fru Ribler. Både borgmästarinnan och jag och flera andra hafva ej haft den lyckan, att vara födda i *detta* samhälle; men visst inte lära de öfriga stöta sig på om vi skulle säga — ifall sådant nödvändigt skulle behöfva sägas — att Bierköping är en småstad.

— Denna anmärkning, mitt herrskap, hör verkligen nödvändigt till ingressen. Nå väl: Bierköping är en liten stad, men den lider dock af en olägenhet, från hvilken småstäder annars pläga vara befriade.

— Hvilken då, om det behagas? frågade flera.

— Af den att hafva en egen tidning.

— Men skulle detta vara en olycka? frågade borgmä-

starinnan. Jag har flera gånger hört min man säga, som stundom sjelf deruti skrifver små bitar, att sådant vore en heder för Bierköping.

— Det må så vara med hedern; den lemnar jag derhän. Jag bara påstår, att det är en bra otreflig inrättning för oss fruntimmer.

— Otreflig! Huru så?

— Det är lätt förklaradt. Kärnan i en sådan tidning utgöres af de så kallade *Lokala Underrättelserna*. Antingen vet man dessa förut och då smaka de som nattståndet svagdricka; eller är det tvertom, och då har karlen, som gifver ut bladet, kommit *oss* i förväg, samt sålunda sä till sägande snappat bort brödet från våra munnar. Ty hvad ha vi qvar att lefva af på våra cofféer, om ej af de smulor, som publicisten ej vårdar sig att meddela, och jag vet knappt hur magra dessa skola vara, för att försmås af våra tidningsskrifvare i landsorterna. Det är just derföre, mitt herrskap, som våra societeter blifvit så fattiga på andlig spis, i samma mån redaktionerna inkräkta på vårt område. Hvad, i Guds namn, skall man hitta på att tala om, när allting skall tryckas: — nyheter, anekdoter, husliga omständigheter?

— Vår prostinna har verkligen inte så orätt, anmärkte fröken Aurore. Flera instämde.

— Men feuilletonen är stundom intressant nog, invände en röst.

— Quisquilier, quisquilier! brukar mitt lamm säga. Detta ord betyder soppor, mina nådiga!

— Mig intresserar isynnerhet den artikeln, som har till öfverskrift: *sorgliga tilldragelser*, anmärkte fru Gåse. Man känner sig alltid, efter en sådan läsning, så lycklig, så tacksam emot Gud, för det allt står så väl till i hus och hem.

— Och dessutom, tillade Adelaïde, får man veta annat intressant, som tilldrager sig i landet, för att ej tala om den utländska politiken, som vi lemna åt våra män.

— Bara det skedde med litet mer urval. Men hör nu en profbit ur sista bladet. Jag läser bara *contenta* af hvarje artikel. "*Upsala:* I anseende till öfverstånden marknad och

nederbörd har stadens stora torg blifvit nästan impassabelt, hvadan anstalt är fogad dels om en räddningsbåt, till de förolyckades bergande, dels om styltor, till begagnande för fotvandrare; de sistnämda finnas hos frukt-madamerna i alla fyra hörnen. (*Thorgny*). — *Nyköping:* En person, som rökte cigarr på gatan, blef i går tilltalad af polisen. — *Wexiö:* En gammal gubbe hade oförsigtigtvis insomnat vid brasan; i det han nickade till, föll den röda mössan honom af hufvudet och i spiseln samt blef genast förstörd af lågorna. — *Kalmar:* En segelslup, på hvilken fem af våra unga herrar ville företaga en lustfärd till Öland, kantrade ute i sundet; lyckligtvis blefvo alla bergade. — *Wimmerby:* En okänd person träffades i morse liggande på gatan i öfverlastadt tillstånd. — *Falkenberg:* En eldsvåda bröt i förrgår ut i den del af staden, som kallas Turkiet. Skadan skulle blifvit dräglig, om ej sjelfva brandredskapen under arbetet uppbrunnit. Redakt. förmodar för sin del, att man låter detta lända sig till varning, så att sådan redskap hädanefter kommer att förbjudas, såsom sjelf eldfarlig. — *Stockholm:* Den öfver hela Europa celebre virtuosen Pizzicati är ankommen och tänker om thorsdag ge sin konsert. Han har profspelat för redaktionen och hela tryckeripersonalen, så att vi på samvete kunna försäkra, att maken till maëstro aldrig i norden förr blifvit hörd, hvarföre publicum anmanas att ej hålla på sina banko-tvåor. Af pur förtjusning glömde vi observera, hvilket instrument mannen trakterar. — Två gatpojkar råkade på gröna gången vid middagstiden i lufven på hvarandra angående ett äple; den ena blef slagen till marken och fick en kula i nacken. — I följd af den olyckliga skrå-förordningen ha vi nu åter en hel hop beslag och bönhas-jagter att omtala. Af bageri-embetet gjordes först åtal å en stackars madam, som sålde hembakade kringlor i husen. Slagtar-embetet etc. etc. — *Götheborg:* Handeln å platsen fortfar att vara stilla och prisen äro flau . . . Detta, anmärkte prostinnan, har man ju minst tio år postdagligen läst i Götheborgs Handels- och Sjöfarts-tidning, så att man ej begriper, hvarför stadens handlande envisas att fortsätta sin rörelse. Nu frågas: hvad uppbyggelse hafva vi Bierköpingar af allt detta?

— Må så vara, sade grossörskan, men hvad kunna *vi* göra dervid; jag ser intet annat, än att verlden får ha sin gång och Bierköpings-bladet sin.

— Visserligen, mina nåder, kunna vi förekomma det. Saken är helt enkelt följande: hvaraf lefver en tidning? Af publicum. Hvem är herr Ridderlings publicum? *Vi.* Välan: vi upphöra att prenumerera, och dermed svälta vi ut tidningen och få behålla våra nyheter för oss sjelfva.

— Saken hafver sig icke så alldeles lätt: våra män, som här få de utrikes nyheterna färskare än från Stockholm, lära nog prenumerera utan att fråga oss.

— ***Podermölja***, *) såsom vår borgmästarinna ibland brukar uttrycka sig. Jag skulle tro, att en förståndig hustru med goda lämpor dertill lätt kan öfvertala sin man.

— Det är icke alla ibland oss, som ha lamm till män, och förstå sig på så kraftiga lämpor som vissa, genmälte borgmästarinnan, som alltid tog eld när hon blef påmind om sin Trelleborgska dialekt. Jag måste rent ut säga, att en sådan öfverenskommelse skulle vara en riktig komplott, som vore, med förlof, litet gemen; ty svälter man ut tidningen, så svälter man också ihjäl karlen, den beskedlige herr Ridderling.

— Gement? hörde jag rätt? frågade prostinnan, hvars ansigte blef grönt, i samma mån Adelaïdes blef högrödt. Skall jag förolämpas i mitt eget hus?

— Tillåt mig att anmärka, inföll den fredsmäklande grossörskan, att vår goda värdinna bragt ett olyckligt ämne å bane, när hon ledt diskussionen in på politiken och på publicistiska personer. Törhända är det dock henne obekant, att vår borgmästarinna i ungdomen varit lierad med herr Ridderling, när mannen var boktryckare i Trelleborg. Men låt oss lägga ned detta samtalsämne: och låt mig i stället förtälja någonting högst vigtigt, en nyhet af det märkvärdigaste slag.

— En nyhet! en märkvärdig nyhet! ropades från flera håll. Bevars! och dermed har syster tegat ända till sista stund

*) Skånska: betyder sammelsurium, lappri.

— kanske velat behålla den för sig sjelf, som likvisst alldeles strider emot grundlagarne för våra cofféer!

— Jag måste erkänna, att sådant verkligen var min afsigt; ty jag har egentligen fått veta den emot tysthetslöfte. Men om min nyhet kan tjena till åskledare på denna stormiga dag, så står den gerna till tjenst, förstås att systrarna tiga som muren. Icke så?

— Begrips, begrips. Värdaste kusin, plåga oss icke längre!

— Nå väl! saken förhåller sig som följer.

Härvid tog fru Ribler en stor pris ur sin guldbeslagna agathdosa, och gjorde derefter en lång paus till åhörarnes stora förtrytelse.

2.

Novellen eller romanen är — säger man — den nyare tidens epopé; — nu är det olyckligtvis bruket i det vitterhetsslaget, hvilket ock i alla konstläror inskärpes, att man inte ordentligt får begynna med början, utan genast kasta läsaren *in medias res*, eller midt i handlingen. Så hafva äfven vi nödgats göra; och emedan denna novell på sätt och vis är en fruntimmershistoria, och fruntimrens handlingar till en ganska väsendtlig del bestå i ord, så hafva vi gjort läsaren till åhörare af ett samtal, hvaraf han icke kunnat förstå och njuta så mycket, som om han i förhand fått göra en liten bekantskap med ort, tillfälle och personer. Hade vi åter fått följa vår naturliga böjelse för method och ordentlighet, så skulle vi börjat så här:

Vår lilla handling föregår i staden Bierköping, som, ehuru ej upptagen i svenska geografien, icke dessmindre är en verklig, alldeles icke en idealisk stad; för att ej kompromettera vissa höga familjer derstädes, hafva vi i dess namn förändrat en stafvelse. Här liksom i andra välbeställda städer fanns en klubb för herrarna, och kaffe-societeter för damerna; men det täcka könet i Bierköping hade deruti gått ett steg framom tidehvarfvet, att de ställt denna inrättning på regelbunden fot,

försett den med förträffliga statuter och derföre påfunnit ett eget sinnrikt namn: — *coffea.*

Ur dessa stadgar, som förtjenar att tagas till mönster för dylika *conversazioni*, må följande utdrag meddelas:

§. 1. Sällskapet, som endast består af damer, samlas hvarje Thorsdag kl. 3 e. m. och åtskiljes precist kl. 8. — §. 2. Samlingen sker turvis hos en af de ordinarie ledamöterna, hvilka alla såsom sjelfskrifna icke behöfva bjudas; värdinnan dock oförment, att extra inbjuda sina vänner, äfven herrar. (Som afunden eller kallsinnigheten för den adliga aristokratien i Bierköping gjort ringa framsteg hos tredje ståndet, kunde stadens trettiosju adeliga fruar och fröknar, af hvilka de flesta ej voro bemedlade nog att låta inskrifva sig bland coffeans ordinarie medlemmar, någorlunda säkert påräkna, att ej blifva förgätna vid dessa tillfällen, åt hvilka de gåfvo glans och lustre). — §. 3. Icke må recreationen sträcka sig utöfver följande: 1:o kaffe med högst sex sorter bröd, t. ex. sjudna kringlor, kryddskorpor, saffransbröd, pepparkakor, örfilar, gorån (polka-bröd var den tiden ej ännu uppfunnet); 2:o en tår smultron- eller rosen-likör för de gifta damerna; 3:o sylter af flerfaldigt slag, enligt behag, men som ej mer än tre gånger på aftonen må kringbjudas; 4:o frukt eller bär, när årstiden så medgifver: 5:o the (här kalladt thevatten, hvilket namn också mer passade för saken) med mandelbröd, sockerbröd och tunnrån; 6:o ett endaste litet glas punsch eller carolina; i stället kan nyttjas mjöd eller bärviner; slutligen 7:o en attrapp, enligt värdinnans godtfinnande.

Den sistnämnda var det mest pikanta af hela anrättningen, såsom någonting mystiskt, på hvilket man hela tiden väntade med otålig nyfikenhet, ty här berodde allt af värdinnans smak, uppfinning och geni. För dem, som saknade dessa egenskaper, utgjorde attrappen ett föremål för ett halft års begrundning och själsansträngning; ty hvar och en ville öfverraska med någonting extra läckert, fint eller åtminstone nytt. För de mera lyckligt begåfvade värdinnorna var attrappen en triumf; för samtliga gästerna utgjorde attrappen ända till nästa coffea ett ämne i privata konversationen för afund,

kritik eller löje; ty då alla med hvarandra täflade i beredelsen af tårtor, bakelser, glacer, geléer eller blanc-mangers, så hände att många, för att tillvägabringa något nytt och göra effekt, lemnade den klassiska goda smaken och försökte djerfva, originella kompositioner, hvilka oftare misslyckades än lyckades. Fordom hade fru borgmästarinnan i den vägen gjort epok genom sin parisiska "piskade ost", hvilken hon var den första som införde i Skåne och sedan i Bierköping. I början hade man emottagit denna delikatess med häpnad — beundran — afund: — men sedan man år ut och år in på Adelaïdes kaffe-soiréer blifvit bespisad med samma kostlighet, så upphörde den piskade osten att vara en attrapp, och man ledsnade dervid, liksom vid allt annat förträffligt, så att man småningom började moquera sig öfver besagde stereotypiska läckerhet. Sannt är, att densamma alltid förblef en raritet, såsom ett kökskonstens mysterium, hvilket man försökte lura ut, men alltid, till damernas stora förargelse, förgäfves. Adelaïde tillredde alltid denna rätt med egna händer inför lykta dörrar. Ganska väl märkte hon både det ena och det andra, men förblef ändå alltid vid sin piskade ost, anmärkande hvarje gång, med ett triumferande smålöje: "jag vet att opinionen är emot min "froment fouetté;" men så länge konsten utgör min egen lilla hemlighet, så torde den ändå få passera för någonting, om inte nytt, åtminstone rart eller à part."

Se der, käre läsare, har du ett nödtorftigt hufvudbegrepp af en coffea i Bierköping. Denna gång samlades man i prostgården. Sällskapet var ett bland de talrikare, ty prostinnan hörde väl ej till de förmögnaste, men väl till de högmögende; undfägnaden var rundlig och ståtlig, så att man förutsåg det man dagen derpå skulle komma att behöfva en fördubblad dosis medicin, för att bli qvitt det myckna slisket. Hittills hade allt hvad som hörde till den kroppsliga restaurationen tillgått på ett sätt, att man var i verklig förlägenhet öfver hvad man skulle hitta på att efteråt kritisera. Sista förhoppningen i den vägen var attrappen, hvilken alltså med spänd längtan emotsågs. Föröfrigt var rummet alldeles fullt af stolar, med nödiga gångar — alldeles som på det gamla Grek-

lands theatrar — både på längden och på tvären, just icke för att lemna sällskapet tillfälle att fritt röra sig, — ty hvar och en satt orubbligen sina fem timmar stilla på sin stol — utan för att gifva utrymme åt pigorna med de gigantiska, tungt belastade brickorna.

Gerna skulle vi för läsaren vilja presentera coffeans samtliga här församlade ledamöter jemte gästerna för tillfället, gräddan af Bierköpings invånarinnor; men då antalet utgjorde omkring sextio, så måste vi åtnöja oss med att göra det i massa. Första raden bestod af fauteuiller — eller hvarföre skulle vi icke kunna säga: länstolar, med här och der frammanför ställda småbord, på det man måtte kunna arbeta med desto större beqvämlighet, fastän arbetet, som vi tro, på dessa stunder icke gjorde särdeles framsteg. Högsätet tillhörde enligt ordensstatuterna borgmästarinnan, ehuru annars rangordningen iakttogs med största samvetsgrannhet. Derefter följde majorskan, stadens högsta notabilitet; längre ned sutto så många af de trettiosju adelsdamerna, som ej voro dödssjuka eller icke voro ute och fouragerade hos slägtingar och vänner på de kringliggande herrgårdarne; derefter de ordinära ledamöterna; slutligen parasiterna, allt efter stånd och värdighet; i sista raden de för tillfället inbjudna flickorna, hvilka föga togo del i det allmänna samtalet, dels emedan det ej särdeles intresserade den blomstrande ungdomen, dels emedan de dervid af modesti måste förhålla sig passift. I stället togo de sin skada igen genom en hviskande konversation, som hvälfde sig kring helt andra ämnen.

Innan vi gå vidare, nödgas vi att för den benägne läsaren särskildt framställa trenne damer, dels emedan de spela första rolerna i Bierköpings societet, dels emedan de utgöra hufvudpersonerna i vår lilla berättelse. Frun i högsätet är oss redan bekant såsom borgmästarinnan Adelaïde Gröning, född Fingerup, hvars antecedentia äro införlifvade med Trelleborgs annaler. Tjuge år hade förflutit sedan dessa stora och märkvärdiga händelser, men ännu hade hon vid gränsen af tretitalet bibehållit en god del af sin fordom så beundrade skönhet. Hennes karakter var ännu föga mindre häftig, obetänk-

sam och lidelsefull, men så många bedragna förhoppningar, så många förödmjukelser, så många ljuf-bittra minnen hade gjort hennes lynne något uddigt och retligt, efterlemnat en tomhet och en saknad, som ej fylldes hvarken af herr Gröning eller af de nöjen och den lyx, hvartill hennes betydliga förmögenhet erböd utvägar, ej heller af första fauteuillen i Bierköpings coffeor.

Kring denna glänsande hufvudplanet roterade, såsom måna, hennes landsmaninna och ungdomsvän, fru grossörskan Ribler, hvars man hade etablerat sig i besagde stad, hvarest han isynnerhet dref spannmålshandel. Om denna fru är nog att säga, att hon var den beskedligaste och tillika nyfiknaste i hela denna lysande societet.

Om fru Gröning der var Sydpolen, så var prostinnan Bellicosia Nordpolen. När nämnda pastorska lemnade Linköping, der hon, såsom hustru åt en fattig vice rector, lefvat i temligen knappa omständigheter, hade hon med vida mindre saknad, än hon sedan lät påskina, tagit afsked af sin hembygd och sina bekanta, med hvilka såtheten aldrig å vänskapens barometer just stått på kokpunkten, utan ofta i regionerna ***köld***, ***storm*** eller ***oväder***. Medan hon i sin resvagn vid "lammets" sida rullade åt det nya, efterlängtade pastoratet, vaggade sig hennes fantasi i det ljufva hoppet, att i Bierköping få spela första rolen; hvartill hon hämtade anspråken från sin upphöjda plats i samhället (med anticipation på prostinne-titeln, hvilken också ej länge uteblef), — från sin förnäma börd, ty hon var af gammal adel, — från sitt goda hufvud, — från sina flerfaldiga societets- och husmoderliga talanger, samt i synnerhet från sin förnäma vistelse före sitt giftermål såsom guvernant i ett grefvehus och från sin der förvärfvade bildning. Efter ankomsten till Bierköping fann hon dessa företräden om ej uttryckligen medgifna, dock åtminstone icke offentligen bestridda. Ingen vågade bestrida henne företrädet i fin ton och bildning; derjemte excellerade hon i knyppling, i tillverkningen af mjöd och bärviner, af riga-balsam, gjord af potates, desslikes i hela den finare matlagningen, hvaruti hon åstadkom en revolution i Bierköping. Den, som skrifver

detta, står sjelf i skuld hos henne för receptet på en dryck, som hos läsaren högeligen rekommenderas såsom en verklig nektar, bestående af mjöd, champagne och mosel eller franskt vin, ungefär en tredjedel af hvardera, med en tillsats (om så behagas) af något arrack med socker. Ingen dräll, eller annan konstigare väf kunde uppsättas utan hennes råd och anvisningar, hvilka med beredvillighet lemnades åt enhvar, som litet smickrade henne och erkände hennes öfverlägsenhet. I annat fall var hon amper och oförsonlig i sitt hat. Hennes universal-snille och outtröttliga verksamhet räckte till, icke endast för både den yttre och inre hushållningen; utan hon bestridde äfven en god del af pastoral-vården, till sin gemåls stora belåtenhet, den der utom predikstolen och de förrättningar, der hjertat och ordet komma i fråga, var högst oefterrättlig. I allmänna lifvet spelte nemligen vår prost en ganska slät och tafatt rol; vid vigsel, döpelse och andra ceremonier begick han ej sällan af tankspriddhet och naturlig oskicklighet många betänkliga misstag, särdeles i början; men samme man, som i hvardagliga umgänget uttryckte sig med sådan blyghet och så stor svårighet, talade med en beundransvärd kraft och värma, äfven oförberedt, andans ord på predikstolen, samt tröstens och hugsvalelsens vid sjuksängen. I hans blotta handtryckning låg kärlek, värma och själ. Prostinnan och prosten Bellicosius voro således tvenne hälfter, som förträffligt supplerade hvarandra. Mot sitt "lamm", som från "begynnelsens försthet" åt henne afstått hela det husliga regementet, uppförde hon sig saktmodigt, humant och mildt, liksom mot hela verlden, endast man gaf efter för hennes herrsklystnad, ty starka själar äro sällan grymma.

Allt hade således varit förträffligt, om ej vår Julie i borgmästarinnan Gröning funnit en motståndarinna, som alldeles icke ville böja sig för den nykomna, eller afstå någonting af sina äldre rättigheter. Redan vid första visiten blef den förra oangenämt öfverraskad af Adelaïdes blomstrande utseende och än mer af hennes rika och eleganta toilett, i hvilken icke ens landshöfdingskan eller biskopinnan i Linköping kunde täfla; ty Adelaïde hade bibehållit hela sin fordna smak

för grannlåt och efterskref årligen skor, shawlar, tyger eller färdiggjorda klädningar än från Köpenhamn, än från Paris. Sanningsenligt måste vi attestera, att, hvilka illusioner öfver sitt utseende hon än må hafva haft i sin ungdom, hon numera likväl, visserligen icke utan en och annan suck, med en stor själs resignation erkände sin spegels vittnesbörd, att hon var motsatsen af en skönhet. Derföre medgaf hon utan särdeles svårighet, att fru borgmästarinnan ännu såg rätt bra ut. Men toiletten! Julie ägde ett par temligen dyrbara familje-armband, — enda återstoden af familjens fordna glans — hvilka i Linköping gjort effekt (så inbillade hon sig åtminstone); nu sågo dessa rostiga och förlegade ut, i bredd med Adelaïdes nya och blänkande juveler. Men som en vettig menniska aldrig inlåter sig i en täflan, hvaruti hon tydligen måste blifva underlägsen, så resignerade sig Julie också i detta hänseende, och för att visa sitt förakt för en dylik flärd, öfvergick hon till en annan ytterlighet, i det hon från den tiden klädde sig med en ända till affectation drifven enkelhet, ja stod i spetsen för en antilyx-förening, som tills dato ej står i stort anseende, emedan blott de minst förmögna kunde förmås att deruti ingå. Å sin sida gjorde den något inskränkta Adelaïde intet anspråk på att brillera i konversationen, endast angelägen om att man i umgänget inrymde henne den plats, som hon ansåg sig tillkomma. Men detta blef en allvarsam stötesten. Prostinnan gjorde öfver allt anspråk på första länstolen; borgmästarinnan afslog detta rentaf, åberopande grundlagen, hvad coffea beträffade, och Kongl. Maj:ts Rangordning, hvad öfriga samqväm beträffade, emedan presterne der icke stodo upptagne, hvilket så förklarades, att de stodo *under*, å motsidan åter, att de stodo *öfver* all rang. Efter en långvarig och benig tvist uppgjordes den conventionen, att den andliga maktens qvinliga öfverhufvud skulle hafva andra platsen i coffea, men den första vid alla andra samqväm. Nu återstod blott företrädet i bildning. Mellan de båda notabiliteterna kom naturligtvis blott den fransyska litteraturen i fråga. Julie hyste ett djupt förakt för den nya romantiska skolan, och ansåg fru de Genlis för den sista af Galliens vittra stjernor; redan som

ung flicka hade hon gäspat munnen ur led af beundran öfver Corneilles och Racines klassiska skönheter, och i sin första vår svärmat med la Nouvelle Heloïse; Adelaïde hade deremot icke läst en rad af dessa böcker, och var, egentligen att säga, föga bevandrad i sjelfva den nya vitterheten; dock var Paul de Kock hennes älsklingsförfattare; mycket tyckte hon också om Eugene Sue's och andra skräckromaner, men satte högsta värdet på fru de Dudevant, dels emedan hon särdeles sympatiserade med denna författarinnas lågande passioner och känslor, liksom hon var en vän af den qvinliga emancipationen, dels och enkannerligen derföre, att hon, under sin sista resa till Paris, för henne varit presenterad, med henne druckit dragonpunsch och rökt en fruntimmers-cigarr.

Således hade de båda medtäflarinnorna ett vidsträckt fält för dispyter, helst som ingendera kände den sak, hvars företräde man bestridde. Likaså skärmytslade man om franska språkets finesser och rätta uttal: Julie hade studerat de bästa grammatikor, parlörer och dictionärer; men Adelaïde hade varit i Paris — i sjelfvaste Paris; hon log öfver den gamla pedantiska perukstilen, som fordom kallades klassisk, påstod att man numer i Frankrike talade och skref ett så godt som alldeles nytt språk, och att de solœcismer, hvarmed ex-guvernanten ej sällan beträdde henne, just hörde till det moderna fria konversationsspråket. Hvem i Bierköping kunde afgöra så intrikata frågor? Omsider blef dock äfven detta stridsämne undanröjdt genom en, på bemedling af grossörskan, införd additionel artikel i coffeans konstitution, hvarigenom allt raisonnement öfver franska språket och franska litteraturen för alltid blef bannlyst; men inga paragrafer och ingen grossörska kunde undanrödja stötestenarne mellan tvenne fruntimmer, som icke kunde tåla hvarandra. Båda hade haft bakom sig en gyllene tid, ett Arkadien, ehuru detta för begge varit rikt beväxt med törnen: men antingen hade man glömt eller ock ville man med flit endast framställa ljussidan; när Julie talade om sin onkel, gamla excellensen grefve Örnstjerna på Örnebonäs, talade Adelaïde om sina ungdomsvänner lord Dudeldey, grefve Falkensvärd, den älskvärda friherrinnan Castania,

samt om sin sednaste bekantskap, den deliciösa och fördomsfria markisinnan Dudevant.

Sålunda hade Bierköpings högsta autoriteter å qvinnosidan i flera år lefvat på krigsfot, dels under öppen strid, dels under korta vapenhvilor. Väl voro numera, sedan man bättre lärt känna och alltså frukta hvarandra, fejden mindre häftig och stormande; denna fördes mera i guerilla-stilen, med tillfälliga anfall, med pikar och eld ur hand- eller rättare mungevären. Den sårade parten svarade ofta icke genast, men bibehöll allt i tacksamt minne. Denna dag hade dock åskan uppgått öfver coffeans horisont; den af ett föregående uppträde retade prostinnan var i dag mer än vanligt krigisk, och grossörskan, som var litet fysiognomist, trodde sig ur ett visst lömskt, triumferande smålöje kunna skönja, att hon äfven efter det sista utbrottet ej ännu skjutit bort alla sina pilar. Detta förmådde vår fredsstiftarinna att rycka fram med den stora hemligheten, hvilken hon, i fall hon ej varit så genombeskedlig, kanske lyckats att förvara, fastän vi icke alldeles derföre våga gå i borgen.

3.

Medan vi fullföljt vår berättelse hade fru Ribler tillslutit locket på sin agath-dosa, snutit och harskat sig, samt bragt till ända sin långa, på uppmärksamhet beräknade paus, hvarunder bland det annars så *snackesamma* sällskapet uppstått en sådan tystnad, att man skulle kunnat höra ljudet af en fallande knappnål. Till och med de unga tärnorna blefvo uppmärksamma och räckte sina hufvuden med derpå sittande öron så långt fram, att man verkligen måste häpna öfver deras halsars likhet med gåsens — förlåt: vi borde säga svanens, ty här är fråga om längden och elasticiteten, icke om hvitheten.

— Nå väl! började ändtligen fru Ribler, herrskapet påminner sig att i dag åtta da'r till är coffea-turen hos mig, och då hade jag ämnat bjuda sällskapet ut i min *fåfänga*, såsom jag alltid brukat under den vackra årstiden.

— Mycket trefligt, vi äro oändligen tacksamma, svarade fröken Aurore, men, min dyra vän, hvad hör detta hit? Vi hafva ju fått löfte om den *stora* nyheten.

— Det hör mycket, mycket hit, min nådiga. Ty då jag i morse vid frukosten tillfälligtvis derom kom att framkasta ett ord för min man, vet ni hur han svarade? Låter sig ej göra, min skatt! — Hvad säger du, bäste Edvard? Hvad finnes för hinder! — Stället är uthyrdt och mannen kommer dessförinnan. — Jag blef så bestört, att det dröjde, innan jag kunde gå honom närmare på lifvet. Slutligen fick jag dock veta, mot löfte om tystnad och om hans befrielse från vidare frågor, att hyresmannen var en Engelsman och skulle betala en hederlig summa.

— Och vidare, bästa kusin, söta fru Ribler? frågade flera än en röst.

— Sedan följde intet alls något *vidare*, ty min man hade nu slutat sin frukost och gick ut, och sedermera har jag icke tordts fråga honom om någonting mera.

— Gu'bevars; skall då detta vara hela den stora nyheten? För min del förmår jag i sanning icke i denna sak upptäcka det ringaste märkvärdigt; anmärkte prostinnan. Flera instämde, och de unga damerna på sista raden hördes halfhögt flina.

Nu blef den annars så saktmodiga grossörskan ond.

— Ingenting märkvärdigt! upprepade hon. Hela verlden känner hur mycket både min man och jag tycka om vår *fåfänga*; hela verlden känner ock gudskelof, att vi äro i den ställning, att vi inte behöfva hyra ut vårt lustställe, men när min man ändock beslutat sig dertill, så sker det intet för en lappris styfver.

— Det är klart, svarade fröken Aurore; utan tvifvel får herr Ribler sina fem, sexhundra pund i hyra.

— Så menar jag ock, svarade grossörskan. Eller snarare tusen. Och säg nu, mitt herrskap, den som betalar tusen pund i arrende för en trägård med ett lusthus och en liten byggning, den är antingen en dåre eller har någon besynnerlig afsigt.

— Jo, jo, det der ser minsann märkvärdigt nog ut, medgaf fröken Aurore. Men hvad kan detta vara för en person, och hvad kan den menniskan ha i sigte?

— Ja si, deri ligger just hemligheten. Lägg nu till att karlen är Engelsman. Aldrig glömmer jag när marggrefven för ett och tjugu år sedan ankom till Trelleborg. Han vände upp och ned på hela staden: han ställde till rebellioner och släckte dem åter än med douche-bad än med svärmare och engelska smällare; han gjorde hela Trelleborg förryckt, till och med vår kloke borgmästare, lagman Stattlander; han gjorde denne till riksdagsman, hvarigenom vårt arma Trelleborg förlorade sina stadsprivilegier, hvilket visst inte händt, om Adelaïdes närvarande man blifvit vald, och vald skulle ofelbart herr Gröning blifvit, om bara inte marggrefven och *riksdagsbölen* varit. Är inte allt det der sannt, Adelaïde! Kan inte en enda Engelsman bringa i oreda en hel stad?

— Vi ha hört talas om den historien, anmärkte prostinnan. Men den här Engelsmannen kan vara en simpel karl, en lurendrejare, hvarföre ju salig lagman Stattlander ansåg lorden ända in i sista stunden.

— Min Gud, kära kusin, vår stad ligger ju hvarken vid sjön eller vid stora landsvägen, utan i en *afkrok* af verlden, som Dansken säger. Här finns ej det minsta tillfälle för smuggling; fråga bara min man.

— Kan väl vara; men denna nation har många vurmerier för sig; somliga fara efter scenerier . . .

— Ja väl, men hvad för scenerier kan kusin här upptäcka, om hon än vill sätta på sig alla sina glasögon? Finns här något berg — någon sjö — någon flod — några lundar, hvilket allt lär höra till det, som sysslolösa menniskor fara att gapa på; nej, vi ha gudskelof i stället idel feta åkergärden och sköna klöfver-ängar. Men det behagar man ej finna pittoreskt.

— Somliga resa för att jaga. Vi ha ju alla läst om den underlige Lloyd.

— Nå ja, men hvad ha vi för villebråd att bjuda på? Hur svårt är det icke, att här kunna få köpa en mager hare eller orrtupp till något kalas!

— Men lord Dudeldey kom ju till Trelleborg egentligen för att meta?

— Men hvad finnes i vår usla, half-uttorkade å? Kräftor och mörtstjertar: det är alltihop. Annat slag i Trelleborg.

— Jag mente just inte fisk, utan skönheter, fortfor prostinnan, fixerande Adelaïde, som starkt rodnade.

— Om så skulle varit, hvarom dock jag är okunnig, svarade grossörskan, så kan detta icke heller vara casus här, ty *våra* flickor torde blygsamt nog medgifva, att vår stad ej kan prestera någon skönhet, att fara långa vägar efter: utomdess har ingen af ungdomen, mig vetterligen, någonsin varit ur hembygden och således ej kunnat få tillfälle att sätta någon utländnings hjerta i låga.

— Jag måste medgifva, sade prostinnan, att denna gäst börjar förekomma äfven mig något betänklig: man kan inte veta hvad det kan vara för en och hvad han föra i skölden.

— Ja, tro mig, mitt herrskap, här komma stora händelser att hända. Gud bevare vårt förstånd, i fall det är en spektakelmakare: låtom oss förbinda oss med en helig ed, att hålla ihop och att ej låta honom spränga vår coffèa, ifall han kommit hit för den orsakens skull, liksom lorden ruinerade Allmänna Vettets klubb i Trelleborg. Men det kan vara någon ännu värre äfventyrare: jag begriper inte hvad min man tänkt på, som hos oss hyser in ett sådant misstänkt subjekt.

Sedan nu sjelfva prostinnan afstått från sitt förnäma ***nihil admirari***, blef det ingen gräns för häpnad och bestörtning. Man fann nu nyheten lika underbar och besynnerlig, som förut trivial och obetydlig. Man uttömde sig i gissningar, den ena orimligare än den andra. Omsider utlät sig grossörskan: jag har ett förslag att göra herrskapet; främlingen tågar in i vår stad om Thorsdag: dagen derpå skulle jag ha min coffèa, men månne det icke vore skäl att förflytta den en dag fram. Mannen skall nödvändigt förbi våra fönster: vi kunde då alla vara tillsammans, och meddela hvarandra våra observationer och gissningar helt färska!

— Förträffligt, förträffligt! instämdes från alla rader.

— Endast herrskapet lofvar att denna gång ej vara så nogräknade om attrappen, som kanske torde komma att bestå i en helt simpel mandeltårta, eller förhända, med allusion på den främmande gästens nationalitet, i en engelsk trettondags-kaka.

— Förstås att kusin ej kan ha sinnesledighet att tänka på köks-uppfinningar under en sådan consternation.

— Detta ämne, sade prostinnan, leder tanken på min egen attrapp: klockan slår snart 8, fruktar jag. Jag ringer. Måtte herrskapet emottaga den med vanligt undseende!

Snart inkom en jungfru, med en stor porslins-terrin, på hvilken allas blickar rigtades, ty sjelfva afunden måste medge, att fru Bellicosia i den vägen rätt ofta hade lyckliga ingifvelser.

Locket aftogs, åskådarinnornas halsar förlängdes, och värdinnan började servera i thekoppar. Jag undrar om det skall vara något gelée eller glace, hviskade den ena till den andra. När Adelaïde emottagit koppen, blef hon blodröd; när hon smakat derpå, blef hon dödsblek; när hon tagit andra theskeden, ropade hon: store Gud! froment fouetté! äkta, riktigt äkta! Min hemlighet är förrådd, min reputation ruinerad! Derpå föll hon afsvimmad tillbaka i länstolen och släppte koppen.

Det blef en allmän uppståndelse, en allmän förvirring. Alla ilade fram med sina luktvattenflaskor, värdinnan med en stor vattenkarafin, hvilken dock grossörskan, riktigt uppbragt, slog henne ur handen, ropande: elaka menniska! ni tar lifvet af vår borgmästarinna! Ack, min Adelaïde! min dyra ungdomsvän!

— Om hon dör, så är det mig visst okärt, men jag tvår mina händer i oskuld: jag skall låta doktorn undersöka rätten och ta attest på, att deruti inte finnes ett gran gift, intet en gång ett fjerdedels gran blåsyra, som annars nyttjas i den finare matlagningen. Föröfrigt vill jag påminna herrskapet om, att attrapp betyder detsamma som surprise, och att denna rätt surprinerat, torde ej kunna bestridas. Jag rår inte för att borgmästarinnan är så egoistisk att inte tillåta andra att få nyttja samma rätter som hon. Dör hon, så är det alltså hennes eget fel.

Adelaïde dog dock icke den gången. Tvertom for hon plötsligt upp och gaf sin galla luft i en ström af ord, hvaraf, med undantag af fru Ribler, de närvarande förstodo minsta delen, emedan hon uttryckte sig på skånska vulgär-språket, hvilket hände henne, när hon blef särdeles uppretad. Så mycket fattade man dock, att prostinnan lismat bort gamla Anna Stina ur hennes tjenst, sedan denna trotjenarinna förut blifvit mutad att lura ut sin matmors hemlighet.

Prostinnan sade ingenting deremot, utan teg; men hennes förut tillräckligt vidriga ansigte lyste af en ondskefull glädje, sedan hon nu öfvertygat sig, att hennes motståndarinna icke tagit någon skada till lif eller helsa.

Afskedet var tumultuariskt, sympathierna delade. Somliga unnade den stolta borgmästarinnan ett sådant nederlag; andra mumlade sitt ogillande. Till de förra hörde största delen af de "trettiosju", emedan deras anor öfverglänstes af det penning-aristokratiska borgmästar-huset.

Då grossörskan hjelpte Adelaïde att sätta på hatten, hviskade denna sednare till sin vän: jag skall späka det trollet: hon skall få lära känna Adelaïde Gröning, född Fingerup.

4.

Sex dagar hade förflutit, och vi finna nu det välbekanta sällskapet åter samladt på cofféa hos grossörskan. Adelaïde och Julie voro denna gång grannar, men dem emellan fanns intet förtroligt närmande; deras stolar stodo en dryg aln ifrån hvarandra, och när deras ögon tillfälligtvis möttes, sprutade de eld. Men vreden missklädde aldrig vår Adelaïde; hon hörde till de få menniskor, som i utseendet vunno på att vara onda. Bakom denna vrede låg tillika ett uttryck af en viss glädje. Föröfrigt hade Adelaïdes toilett aldrig sedan den stora jubeldagen i Trelleborg varit mera glänsande. Den ena hälften af denna glädje och denna grannlåt åsyftade väl prostinnans förödmjukelse, men den andra hälften stod i samband med en förhoppning, hvilken var en djupare hemlighet och hvilken vi af grannlagenhet ej vilja förråda.

Sedan nigningarna, den allmänna kyssningen och den alltid något qvistiga placeringen voro öfverståndna, sade värdinnan: jag skall berätta för sällskapet, att jag i all tysthet låtit vår raska bokhållare rida af till nästa gästgifvaregård, för att der efterhöra när vår hyresman beställt hästar. Just nyss kom herr Broddner tillbaka på den stackars löddriga Pålle: främlingen kan ej vara att förvänta förrän mot sju.

— Det blir en lång väntan, suckade tant Aurore. Det skulle vara roligt att få veta hästantalet!

— Ack, min Gud! det har jag glömt fråga om. Susanna! spring ner i salen, der bokhållaren ännu sitter och äter, och tag besked om hur många hästar den främmande herrn skall ha!

Susanna återkom med svaret *trettio.*

Trettio! trettio! genljudade det bland sällskapet. Då är det säkert en lord! eller en prins!

— Min man dricker sitt kaffe bland oss. Då torde min söta Adelaïde leta ur honom någonting mer om hyresmannen, ty hon har af gammalt mer makt öfver honom än jag. Den främmandes ankomst är icke mer någon hemlighet, den står i dag i bladet. Susanna, gå in och väck patron, och säg att kaffet och damerna vänta!

Efter en stund visade sig patronen, yrvaken, sömnig och med litet dun i håret. När han fick se borgmästarinnan, tvärstannade han och sade:

— Min Gud! hvad kusin Adelaïde är vacker i dag, och i sådan galla! En riktig beau jour! Ni har riktigt kastat bort tio till femton år och förvandlat er till den fordna féen i Trelleborg.

— Om så är, svarade Adelaïde småleende, så är det nyfikenheten som gjort detta mirakel. Är det tillåtet att få göra kusin några frågor om dagens lejon.

— Gerna, gerna, fast jag intet stort vet, och inte begriper, hvarför han skall kallas lejon.

— Hvad heter personen?

— Han heter Knight!

— Ett ganska betydelsefullt namn, anmärkte värdinnan.

Knight betyder *riddare,* som herrskapet vet, således är det en hög herre, som reser inkognito. Troligen är han riddare af strumpebandet.

— Visst inte. Så heter halfva verlden i England.

— Af hvad stånd är mannen? fortfor Adelaïde uti sin inqvisition.

— Af borgarståndet. Han måtte antingen vara köpman, eller fabrikör, eller aktie-ägare i något glas- eller porslinsbruk, eller något färgeri, ty han reqvirerar mycket kobolt.

— Jo visst, fabrikör eller färgare! som åker med trettio hästar, invände gemålen.

— Med trettio hästar! Hvar har du fått den underrättelsen?

— Jag vet det jag vet. Du är bra flegmatisk, och tänker aldrig annat än på pengar och spekulationer.

— Nå, låt honom åka hur han vill; det är han sjelf som får betala skjutspengarne. Annars skulle jag betvifla riktigheten af denna uppgift, ty det synes mig vara en klok man och i sin öfriga inrättning här inte visa lust att braska och slå stort på. Men, min gumma lilla, du glömmer ju alldeles att slå i kaffet!

— Men hvad har karlen att beställa här i landet?

— Derom nämndes intet ord; han bad mig blott, då jag i våras var i London, arrendera åt honom ett landställe, i en sund och aflägsen trakt, der han kunde få lefva ostörd och i djup enslighet. Efter Engelsmän pläga betala bra, föreslog jag vår fåfänga; han gjorde derom några frågor, och nöjd med mina svar, afslöt han kontraktet: enkefru Gap har redan flyttat dit ut och skall ha honom i kosthåll.

— Och allt detta, inföll frun, har du gjort mig oåtspordt; bakom min rygg, kära Edvard!

— Det var ju ingenting att tala om, min skatt. Se så, mina damer, låt nu förhöret vara slutadt, mer kan jag intet säga, om J än laden mig på sträckbänken.

— Blott ännu ett par små frågor! fortfor Adelaïde. Är kusin fullt säker på, att han ingen annan är än en fabrikör? Månne inte någon spektakelmakare lånat er korrespondents namn?

— Nu tänker kusin Adelaïde på den gamla historien, sade köpmannen leende. Sådana passera inte hvar dag. Men om vår vackra borgmästarinna så behagar, så kan det möjligtvis vara en romanhjelte, ty jag har aldrig förr sett min koboltsreqvirent, och kan således icke aflägga ed på, att min hyresman är den namngifna personen. För min del tror jag dock helt prosaiskt, att det är en simpel fabrikör. Skulle hos den mannen finnas någonting romaneskt, så kan han bra förställa sig.

— Men hvarföre skulle en sådan person uppehålla sig här?

— Det angår mig icke, och således har jag just inte spekulerat mycket derpå. Men dertill kunna finnas många skäl. Han kan vilja ekonomisera, ty man lefver på Continenten för godt köp, fast han betalar mig en skälig god hyra, som dock i engelska pengar är en bagatell: — han kan ha spleen, eller ha lungsot, eller så kallad *consumption*, och behöfva komma ur den Londonska stenkolsröken; — han kan ha förlorat sitt enda barn, eller en maka, och vilja för en tid skilja sig från smärtsamma minnen. Det kan också vara en blott nyck. Men hvad tjenar det att förlora sig i onyttiga gissningar?

— Nu vill jag blott göra ett enda spörsmål till. Hur ser mannen ut? Hur gammal är han?

— Som folket i England mest ser ut. Blek, långlagd, mager, för öfrigt svartklädd, proper, med mycket fint linne. Åldern tycks vara fyrti år eller något deröfver.

Nu hade herr Ribler druckit sitt kaffe, bugade sig och gick, glad att komma ur inqvisitions-torturen.

Allt det här ser bra mirakulöst ut, det måste man medge, sade värdinnan. Hörde herrskapet sådana orimliga gissningar min man hade? Han vet nog besked, så mycket är säkert; jag börjar tro att han ligger i komplott med sin hyresman. Och nu började hon lägga ihop det ena med det andra, uppgöra hypotheser, sällskapet deröfver att kommentera och framlägga sina egna gissningar. Sedan detta varat en rund timma, fann man, att allt detta ledde till intet säkert resultat, utan man beslöt att tillsvidare lemna saken derhän, och gå till ordningen för dagen: hvad som passerat under den

förflutna veckan, och hvad som väntades passera under den följande. Men nu befanns, att ingen insamlat något förråd af nyheter, emedan alla haft sina tankar upptagna af den tillkommande stora händelsen. Samtalet slappade af, blef långtrådigt, och för första gången rådde stumhet och mattighet i cofféan.

— Jag har ett förslag att göra, sade nu värdinnan. Har herrskapet läst bladet för i dag?

— Herr Ridderling har i dag sölat så oförsvarligt, att tidningen ännu icke ankommit då vi gingo, svarades i chorus.

— Vårt exemplar, fortfor fru Ribler, kom också ett litet ögonblick före herrskapets ankomst. Jag tittade dock en smula i feuilletonen, och tyckte att den började interessant. Hvad säga damerna om min proposition att fördrifva tiden med den lilla novellen, till dess främlingen kommer.

Prostinnan, som ej kunde tåla Bierköpingsbladet, protesterade deremot, såsom en i cofféa ovanlig, betänklig och konversationen dödande nyhet: deruti understöddes hon af åtskilliga, som hatade läsning i allmänhet. Men som sådant icke i statuterna var uttryckligen förbjudet, skred man till votering, hvarigenom feuilletonens läsning med 35 röster mot 17 blef beslutad.

Under tiden hade herr Ridderling sjelf ankommit och anmodades att läsa novellen. Sedan han gjort en ursäkt för tidningens sena utgifvande, hvartill en vigtig utländsk nyhet varit vållande, började han som följer:

5.

(Insändt.)

Ihärdig kärlek segrar.

Sann berättelse.

När sista kriget var afslutadt, återkom major Dunderstorm till sin hembygd såsom invalid, med en stjerna och en tapperhetsmedalj på bröstet och en tom sedelbok under dekorationerna. Med sin son satte han sig ner på bostället Stora

Ödslesta, och började en underlig hushållning. När skörden ingått i logarna, eller löneqvartalerna i plånboken, kommo vagn på vagn, i köket brassades och fräste det, inne rökte punschbålen från morgonen till midnatten, och spelborden voro jemt besatta, såvida ej sällskapet var på jagt. Så snart åter förrådet i hast var uppätet, och källare och visthus tomma, började ett nomadiskt lefnadssätt: majoren, med sin son, reste då omkring på herrgårdarna, fortsatte samma lefnadssätt och spelte på krita.

Man gjorde Dunderstorm uppmärksam på att hans son, som redan var en temligen lång slyngel, behöfde en informator. Vår man, alltid resolverad, spände för sin gamla chaise, och återkom från Linköping med den snällaste och fattigaste gymnasisten. Det var en underlig figur: klädd i becksömmskor, ullstrumpor, skinnbyxor, randig yllevest, blå vallmarströja, korteligen ett sådant exemplar, som trampade gymnasiernas golf i doctor Ödmanns ungdomstid. Majoren häpnade i början; men som lyx icke var hans sak, var han nöjd, när han hörde herr Lamm (så hette ynglingen) tappert bruka ferlan och ryta in i skolkammaren, hvaraf han slöt att sonen Frans gjorde goda framsteg i lärdom och *mores*. Men så käck Anders Lamm var i sitt yrke, lika mesaktig, tölpaktig och bondblyg var han utom skolkammaren. Visserligen gjorde hans patron sitt bästa för att sätta ruter i informatorn, men ju mer han dundrade och svor och väsnades, ju mera tafatt och ohjelplig blef Anders Lamm.

Det finns inte kurage i den skolfuxen, han lär sig aldrig lifvets stora reglemente, tänkte majorn och upphörde att dundra kurage i honom. Hans egen ställning började helt och hållet taga hans uppmärksamhet i anspråk. Med hvart år blef det nemligen svårare för vår hederlige krigsman att slå sig fram genom lifvet: några af de gamla vännerna dogo, några flyttade bort, andra blefvo ordentliga och skydde, på sina fruars trägna begäran, umgänget med den gamla rumlaren; de öfriga ledsnade att med honom spela på krita, emedan vår man hade det felet att glömma sina skulder. Slutligen återstod endast en enda tillflykt, nemligen korporal Mo-

dig, som gift sig med en förmögen mjölnar-enka. Besöken i qvarnen blefvo mer och mer täta; korporalen hade alltid hållit af sin goda och raska chef; nu gjorde sig denne än mer gemen, påminte den gamla kamraten om deras fordna gemensamma bedrifter och berättade på köpet de lustigaste jagt- och marketentar-historier. Qvarn-madamen fann sig road af de sistnämnda och ärad af de förnäma besöken, och framdukade till aftonvard ägg, spickeskinka och filbunka. Majoren, unga herr Frans och Anders Lamm åto alltid som vargar, ty de hade alltid svällt ett par dagar förut. Slutligen då besöken kommo för ofta igen, historierna började repeteras, äggförrådet att minskas, skinkorna att försvinna, begynte madam Modig att göra sura miner. Majoren svor för sig sjelf att aldrig återkomma. Jagten skulle nu idkas såsom födkrok i stället för nöje; men ack! trakten var så fattig på harar, benen började blifva styfva, handen darrande, de bästa hundarna hade kreverat af svällt. Ställningen var förtviflad: ännu hade man halfannan månad till nästa qvartal.

Sedan hushållet i tre dagar lefvat af krusbär, ett par kramsfoglar och en tår mjölk, hvilket allt delades i lika rationer, dref hungern åter våra stackars Ödslesta-boar till qvarnen. Aldrig hade majoren varit mera charmant och nedlåtande, aldrig hade man *in loco* hört tokroligare historier. Men ack! det hjelpte inte: ingen aftonvard vankades; förgäfves hviskade mjölnaren mer än en gång åt sin hustru; som svarade tillbaka, halfhögt, någonting som ungefär klingade: det är allt godt och väl, man kan ändå icke låta äta upp sig.

Vid återkomsten befallte majoren, att alla klockan 9 nästa morgon skulle infinna sig i parad-uniform. Unga Lamm gapade, ty liksom Epaminondas, Sokrates och Diogenes ägde han aldrig mer än enda habit från topp till tå. Om qvällsvard och frukost kunde icke blifva fråga.

På utsatt timma infunno sig informator och discipel. Majoren mönstrade uniformerna och upptäckte att sjelfva Frans' garderob vore i ett högst paltigt skick. Lamms bondkläder gjorde honom ett ögonblick förtviflad: dock, sedan han mum-

lat: man kan dock icke lemna den arma satan ensam qvar bland råttorna i nästet; dundrade han: får gå! marsch!

Aldrig hade Dunderstorm förr rönt någon känsla af klenmod, icke en gång då, när han i spetsen för sitt kompagni ryckte emot Ryssars eller Fransosers ljungande eldgap. Men nu voro hans fjät långsamma och tunga, då han med sin lilla trupp vandrade backen uppför, till Korpebonäs. Under vägen förtrodde han sina unga vänner, att han ämnade sig till sin ungdomsvän, excellensen grefve Korpenstjert, hos hvilken han under de första åren efter sin hemkomst gjort ett och annat besök, men sedan ej mer sett. Ty der, sade han, är förb. otrefligt: grefven är väl en hjertans bra man, fidel och rättfram, men grefvinnan! grefvinnan! hon fordrar en satans etikett! Man måste nöta ut sina kläder och sina stöflor genom idelig borstning och filning. Man får inte svärja; man måste lefva efter Gustaf III:s hofreglemente, och det har jag, min själ, på inemot femti år hunnit glömma bort. Summa summarum: man andas der så beklämdt, som en ung gardeslöjtnant i sitt snörlif. Men bättre dock än att svälta ihjäl: hungern kör hunden i band. Det värsta är, hvad jag skall göra af dig, kära Anders Lamm, ty du är min själ inte taffelmessig i ett excellenshof. Till att börja med, måste jag sticka undan dig i parken, tills jag hinner förbereda din introduktion, ifall den ens är görlig.

Sedan detta skett, vandrade majoren, klädd i sin loslitna uniform, med dertill hörande dekorationer och den dumt gapande Frans vid sidan, uppför stora trappan och lät anmäla sig hos hans excellens. Den gamla vännen emottog honom så fryntligt, gjorde honom så vänskapliga förebråelser öfver hans långa uteblifvande, att Dunderstorm glömde sin under natten uttänkta lexa, och i stället gjorde en så öppen och så tokrolig skildring af sitt sednaste lif, att grefven höll på att brista af skratt. Jag begriper, sade denne, att din ställning ej är den bästa, fast du på ditt gamla vis skär dugtigt till i växten (majoren hade dock ingenting öfverdrifvit; rikt folk tror sällan på hungern, liksom de ständigt friska icke kunna göra sig en föreställning om sjukdomar). Du kan ju hos mig

qvarblifva till ditt nästa qvartal utfaller: jag behöfver verkligen en gammal vän till sällskap och mulle-broder. Jag hoppas att du skall trifvas och vi med dig, endast du rättar dig litet efter min hustru, som är en smula spansk, som du vet. Med mig blir du alldeles på gamla viset: jag ser att du än är samma jovialiska ture som under vår page-tid. Ack, hvad man ändå den tiden hade roligt!

Majoren hade nu mod nog att rycka fram med den svåraste punkten. Följande samma medvetslöst lyckliga taktik, beskref han den förlästa gymnasisten ungefär så som Hoffmann beskrifvit magister Bläck. Detta hade den effekten, att grefven, som trodde sig få skåda ett slags natur-under, fick lust att, under sin morgonpromenad, sjelf taga skogsmenniskan i sigte. I följd af Dunderstorms humoriskt öfverdrifna beskrifning blef Korpenstjert icke så öfverraskad som han annars skulle blifvit; han lät en betjent visa studiosus till inspektoren för att få mat. Derefter förde han sina gäster först kring parken, visade dem alla vackra utsigter, och slutligen i det prydliga stallet; majoren upphörde icke att beundra och berömma, fastän han just aldrig satt särdeles värde på en vacker natur, och nu, med sin tomma mage, icke ens hade sinne för de ståtliga hästarne.

Ändtligen fick man återkomma till slottet, der redan frukostbordet var dukadt. Men först skulle man presenteras för grefvinnan, för fröken, för guvernanten; först skulle sirliga och angenäma fraser framletas, hvarvid majoren så förtvifladt ansträngde sig, att han var nära att svimma. Lyckligtvis föll det nu grefven in, i det han sjelf kände en anstrykning af aptit, att hans gäster icke spisat på flera dagar och förde dem nu ändtligen ut till frukostbordet. Båda tyckte sig vara i paradiset, och togo för sig så manhaftigt, att grefven betraktade dem med största förvåning.

På förmiddagen hade ryktet om den unga vildmenniskan hunnit till excellensans öron, och äfven hon fick lust att se honom. *Fi! quel monstre!* hviskade hon till guvernanten. Han stinker af beck och tjära. — Sedan hölls ett familjeråd tillsammans med majoren. De höggrefliga tillstyrkte, att

Frans skulle sättas i skola eller skickas till Carlberg, och informatorn förafskedas. Detta förslag gick den hederlige patronen till hjertat, hvilken visste att Lamm egde ingen huld eller skyld: till hans stora förundran slog guvernanten upp sin mun och höll ett vackert, rörande tal om menniskokärlek och välgörenhet, så att grefven yttrade: nå väl! vi låta tills vidare kläda upp vår studiosus! Sedan få vi se, hur pass menniskolik han blir.

Sockenskräddaren och sockenskomakaren togo nu hand om gymnasisten: fröken Djurclou, som varit med den tiden, då de elegantaste fruntimmer sjelfva sålade skor, tog sjelf becktråden i hand, och förfärdigade åt sin skyddsling ett högst prydligt par skor, men så trånga att den stackars Lamm deraf fick ett par liktornar, som än i dag sitta qvar. Dessa klämskor ansåg Anders Lamm sedermera såsom ett betydelsefullt förebud till hvad som framdeles skulle vederfaras honom från samma ömma hand. Äfven berättas att den välgörande fröken presiderat, ja sjelf laggt hand vid förfärdigandet af den nödvändigaste bland alla manliga klädespersedlar.

— Fy! fy! sådana oanständigheter! afbröt prostinnan. Det förvånar mig, att herrskapet står ut att höra denna osmakliga smörja.

— Berättelsen, genmälte fröken Aurore, är visserligen något grofkornig och hållen för mycket i det burleska, men den är dock liksom lite pikant. Var god och läs vidare, herr Ridderling, eller åtminstone slutet.

— Nej, gå i ordning! ropade andra.

Anders Lamm blef nu presenterad och besigtigad af herrskapet. Visserligen satt bondlurken ännu qvar, men han hade ändock vunnit betydligt på sin metamorphos, och guvernanten betraktade honom med det välbehag, hvarmed björninnan beskådar sin nyfödda unge, sedan hon sleckat honom ren. Följaktligen blef vår studiosus installerad i en informators fulla rättigheter och fick alltså tillåtelse att i hvardagslag äta vid det grefliga bordet, nederst utmed inspektorn. Dessa stunder voro för honom pinotider, emedan han oupphörligt väckte löje genom sin tankspriddhet och sitt af naturen oskickliga bete-

ende, och fick efteråt moraler än af majoren, än af guvernanten.

De nya gästernas lefnadssätt på det höggrefliga slottet kom småningom i ordning. Informatorn och herr Frans inqvarterades i en flygelbyggnad, hvarifrån man på långt afstånd hörde huru den sednare inexercerades i vetenskaperna. Majoren spelte om qvällarne l'hombre med grefven och grefvinnan, åtföljde om förmiddagarna excellensen på sina promenader kring ägorna, tämde och inkörde unga hästar, gaf föreskrift om de öfrigas rykt och helsovård, men begrep ingenting af landtbruket. Dyrbarast för sin höga vän var Dunderstorm derföre, att han med honom kunde tala om den gyllene tiden, den enda i sin lefnad, då Korpenstjert varit en espiègle, och hvilken derföre låg bakom honom i ett poetiskt, rosenfärgadt minne. Hvar fjerde månad begaf sig vår invalid, under förevändning att se efter sin ekonomi, tillbaka till Stora Ödslesta, fri och lycklig som en fogel i skogen, svirrade och surrade tills sista fyrken af qvartalet var förtärd, hvarefter han återvände till sina gyllene bojor.

Fröken Juliane Djurclou, så hette guvernanten, blir numera hufvudpersonen i vår lilla berättelse. Kanske har aldrig någon novellist utkorat en mindre älskansvärd person till hjeltinna. Att säga det vår fröken liknade trollqvinnan i Endor, eller Macbeths hexa, eller Medusa, torde dock vara öfverdrifvet, ty hon hade inga ormar i stället för hår. Men nog var hon så pass ful, som det är tillåtet att vara, för att ej passera för ett vidunder, så pass, att fruar i grossess vände sig bort från denna bild, så pass, att vid hennes anblick håret på åskådarns hufvud kände en stark benägenhet till uppståndelse. Om hennes karakter säga vi med flit ingenting, emedan vi alltid ogillat de brittiska romanförfattarnes oartistiska bruk, att inlåta sig i dylika skildringar, liksom intet hvar och en bäst röjde sig genom sitt handlingssätt. Så mycket anmärka vi blott, att ifrågavarande person ägde ett ganska godt hufvud och var i besittning af diverse om ej just granna, dock praktiskt användbara och hushållsnyttiga talanger. Föröfrigt var hon stolt öfver sin höga börd, emedan familjens nummer

befann sig inom den adliga matrikelns första hundratal, och således var ganska gammal. Äfven gjorde hon anspråk på slägtskap med grefskapet; men som denna dels var så aflägsen att, enligt excellensans uttryck, den endast kunde uträknas med en tunna krita, dels Djurclou-ätten var afsigkommen och bland sig räknade allehanda slödder, så blef skyldskapen aldrig formligen erkänd å högre ort, utan blef det henne endast tillåtit att i hvardagslag säga onkel och tant.

— Detta är en gemen osanning, utfor prostinnan. Slägtskapen var ganska nära och avouerad inför höga och låga.

— Hvad behagas? svarade Ridderling med en ljuf skadeglädje. Skulle denna berättelse innehålla vår högvördiga fru prostinnas ungdomshistoria? Om så är, rår jag inte derför: ni har hört att det står *insändt* öfver artikeln. Skulle något misstag vara begånget i biografien, så står det vederbörande öppet att anmärka det, redaktionen dock förbehållet att under reklamationen få införa sina noter och behålla sista ordet.

— Jag begriper nog hela komplotten. Men fortfar i ert äreröriga paskill; ni skall inte få den triumfen att det rör mig mer än en sten.

Fröken Juliana stod nu i sitt tjugonde-åttonde år: så många år voro åtminstone af henne erkända, hvartill minst sju saklöst kunna tilläggas. Skönheten var således öfverblommad; sedan hon redan i dryga femton år liksom stått med sitt hjerta i handen, färdig att bortgifva det åt den förstkommande, men ingen kommit för att taga det; huru var det sannolikt att någon nu skulle komma, sedan den ena gracen efter den andra rymt bort från hennes ansigte (supposez, att sådana någonsin funnits)? Juliana hade dock fast beslutat att icke dö fröken: hellre den oerhördaste mesalliance! Redan vid första anblicken af Anders Lamm hade hon utsett honom till sitt byte, och byggde sin plan på hans oerfarenhet. Det är visserligen en lurk, en tölp, tänkte hon, men ändock en man och icke utan solida egenskaper. Törhända kan också hans ovalkade väsende kunna litet ruggas och dekarteras.

Såsom förberedelse till en sådan förhyggling erböd sig

fröken Juliana ädelmodigt att gifva vår studiosus undervisning i den oumbärliga fransyskan. Anbudet mottogs med tacksamhet, ty Lamm ville lära allt: nu öppnades för honom den jungfruliga helgedomens port. De båda smårummen voro propra och nätta, samt doftade af parfymer; kanariefoglar qvittrade i burar, en liten arg racka skällde i kanapén. Vår gymnasist ansåg sig hafva inkommit i Arkadien. Hans första blick rigtades enligt gammal vana åt den lilla mahogny-bokhyllan; der stodo i prydliga band: le Magasin des Enfans par M:e le Prince Beaumont — œuvres complettes de M:e de Genlis — la nouvelle Heloïse — Fables et Contes de M:r La Fontaine — Telemaque — Contes moraux par M. Marmontel — spridda tomer af Corneille, Racine, Voltaire jemte andra för honom obekanta skatter.

Nu nedhalades Mignette ur den lilla kanapén; på befallning, men först efter mycket kruserande och krumbugtande, satte sig Anders ned på den efter hyndan lediga platsen. Peplières mycket nötta grammatika framsöktes bakom de andra böckerna, och fröken tog sin plats vid den häpna skolgossens sida. Nu gick det löst på pronunciationen, och vid lektionens slut fick herr Anders *j'aime, tu aimes* etc. till sin första lexa.

Efter ett halft år hade vår gymnasist, som i läs-väg hade ett ypperligt hufvud, särdeles för språk, gjort de mest förundransvärda framsteg; endast i det finare uttalet förblef han oförbätterlig, ty hans pronunciation var så grof och bred, att hären reste sig på lärmästarinnans hufvud.

Man började nu läsa romaner tillsammans, för att förfina hans känslor och elektrisera hans fantasi: men ty värr saknade unga Anders all slags fantasi och allt deltagande för diktade passioner och smärtor. Hela denna verld var och blef för honom alldeles tillsluten. Det är en stock, en sten! suckade Juliana; man kommer ej ur fläcken med honom!

Icke desto mindre slutade dessa lektioner alldeles så, som alla lektioner emellan en yngling och en flicka tills dato slutat, alltsedan Abelards och Eloises tid. Väl uppstod icke,

åtminstone icke hos lärjungen, någonting som liknade kärlek eller passion, men en kyss, mina läsare, kom verkligen till stånd.

Nu började från frökens sida ett förfärligt larm, hvari Mignette af alla krafter instämde. Den stackars Anders Lamm hörde sig nämnas förförare! oskuldens röfvare! nedrige bedragare! Han begrep intet det minsta, visste inte om han skulle bekänna sig skyldig eller försvara sig. Han valde en medelväg och teg. Slutligen sedan fröken rasat nog och Mignette skällt nog, blef han med våld utknuffad och fick sig af hyndan en minnesbeta i vaden.

Den olycklige tog sin väg åt parken och satte sig der ned i månskenet för att utgrunda, hvaruti hans brott kunde bestå. Han hade förut mer än en gång i lekstugor kysst både bondflickor och mamseller, men ingen hade kallat honom förförare. Likvisst ingen fröken; reflekterade han vidare. Deri måste det ligga. Välborna läppar lära alltså antingen intet tåla vid eller också inte tycka om pussar, utan man blir desperat deröfver. Men å andra sidan, tänkte han vidare, vill jag lefva och dö derpå, att den olycksaliga kyssen icke af mig blef gifven, utan från mig tagen! — Detsamma har Anders Lamm för en och annan förtrogen vän sedermera flera gånger bedyrat.

— Detta är den nedrigaste och skurkaktigaste af alla lögner, som någonsin blifvit hopsmidda, ropade prostinnan, ur stånd att längre berga sig.

Adelaïde och flera gapskrattade samt bådo tidningsskrifvaren fortfara, under det andra yttrade att denna libell, sann eller osann, vore bra elak och bra anstötlig. Julie satt qvar för att, som hon utlät sig, riktigt mätta sig af giftet.

Emedan Anders Lamm icke kunde utgrunda saken, lemnade han den derhän, gick till sängs, och sof helt trankilt sina åtta runda timmar.

Förmiddagen derpå emottog han en beskickning med ett bref på rosenpapper. Han igenkände stilen utan att hans hjerta klappade ett pulsslag fortare, ej heller brådskade han att läsa sin billet-doux, utan, alltid nitisk i sitt yrke, applicerade han en handplagg på Frans och gaf honom den förra, illa öfver-

lästa lexan till omläsning; först derefter begaf han sig ut i parken, med rosenbladet i handen.

Episteln var på franska och på ganska god franska, derom kunna vi försäkra läsaren, ty den var till en dryg del hämtad ur det brefvet i la nouvelle Heloïse, som handlar om den famösa kyssen. Språket begrep han rätt väl, men icke innehållet: endast ordet *reparation* fästade hans eftersinning. I theologien står att läsa, sade han för sig sjelf, att Gud sjelf icke kan göra en gjord gerning till ogjord; huru skall jag då, arme syndare, kunna göra den fatala kyssen till intet. Kysser jag menniskan om igen, så *reparerar* jag ju icke, utan *repeterar*, och gör bara mera ondt? En instinkt sade honom, att han i alla fall borde ila till den förolämpade och begära upplysning, hur skadan kunde upprättas.

Han fann i den hulda icke mer en rasande furie, utan en i tårar badande Magdalena. Hon satt på kanapén, med en näsduk för ögonen; flera våta dito dito lågo omkring; kanariefoglarne söngo melankoliska arier, rackan var utkörd. Allt andades sorg, och vår studiosus kände sig beklämd om hjertat.

Länge låtsade Juliana icke se honom, utan fortfor att snyfta och stöna. Anders Lamm grep sig an och började stamma någonting, som skulle föreställa en bön om förlåtelse. Nu tog den lidande oskulden näsduken från ögonen, såg på honom med en blick, som ville uttrycka både fruktan och förlåtelse, och sade: aldrig kunde jag, oerfarna flicka, föreställa mig, herr Lamm, att ni, som tyckes vara sjelfva menlösheten, skulle så hafva instuderat förförelsens konster, eller att ni så skulle belöna er välmenta lärarinna. Derpå följde långa rörande deklamationer och slutligen frågan, om han kom på fullt allvar för att reparera olyckan? — Unga Lamm frågade huru detta skulle gå till. — Gäckas inte, min herre! Ni är inte så dum, som ni vill göra er; ni begriper ganska lätt, att vi måste vexla ringar. — Hvarföre det? — Emedan vi skola förlofvas. — Ändtligen förstod den stackars gossen hvarom fråga var. Ett ovillkorligt hu! undföll hans läppar; men flat öfver sitt utrop, skyndade han att bedyra, att detta skulle

göra honom outsägligt lycklig: — och såg ut som ett får, som ledes till slagtarbänken.

Juliana, som redan hade ringar i beredskap med vederbörliga namn, gaf ynglingen den ena, och lät honom påsätta sig den andra. Derefter bekräftades saken med en ny kyss, hvarefter fröken förklarade, att förbundet vore oupplösligt. En iskall rysning gick genom studiosus Lamm.

Man åtskiljdes, sedan han blifvit förmanad att hålla saken tyst och bära ringen icke på fingret, utan på hjertat; samt afhört en grundlig, på förevarande fall lämpad förklaring öfver ordet mesalliance.

Månader och år försvunno. Anders Lamm, som i början kännt sig helt perplex, hade lugnat sig och tänkte icke mer på saken, så ofta icke ringen äggade hans bröst. Slutligen dog majoren; Frans, som längtade att undkomma den nitiske tuktomästaren, blef efter enträgen begäran, på grefvens bekostnad skickad till Carlberg. Nu begrep den förre informatorn, att han var en öfverflödig person, och ville icke äta nådebröd. Han var inemot tjugotre år gammal och hade länge längtat till akademien. Juliana lofvade att hos grefven anhålla om ett lån; men nämnde derom aldrig ett ord; ty, tänkte hon, när Anders kommer ut i verlden, kan hans hjerta råka på villostigar och bli upplyst om, att en sådan förlofning som vår, är ingenting mindre än oupplöslig. Han måste således bindas med starkare band, innan han får resa.

Fröken berättade alltså gråtande sin fästman, att excellensen orubbligen stod fast vid den öfvertygelsen, att herr Lamm vore ett dumhufvud, som icke dugde till att bli student, men hade deremot erbjudit honom plats som kolskrifvare på ett af sina bruk. Lamm började för första gången rasa och derpå att förtvifla. Fästmön lemnade honom två dagars ledighet dertill; sedan nalkades hon honom såsom en välgörande engel, förkunnande honom, att hon, genom sparsamhet och försakelser af flärd och lyx, skrapat tillsammans ett litet kapital, och detta ville hon uppoffra för den älskades lycka.

Anders Lamm, så kall hans utvärtes menniska än syntes, var dock långt ifrån att sakna ömma känslor. Nu, för

första gången, slöt han henne till sitt bröst; nu, för första gången, var det *han* och icke *hon*, som gaf kyssen; nu såg han icke mer de gröna ögonen, den näbblika näsan, hvalfiskmunnen och den sneda axeln; utan han såg blott den goda engeln, sin lyckas skaparinna.

Sedan den unga mannen emottagit penningarne, för hvilka välgörarinnan icke glömde att låta gifva sig ordentlig förskrifning, afreste han med många förmaningar om trohet, flit och god hushållning. Sällan hafva dylika goda råd blifvit mera samvetsgrannt följda; efter fyra och ett hallt år återkom Anders Lamm såsom magister och med ett ganska vackert examensprotokoll, utan att hafva konsumerat mer än tvåtusen riksdaler i riksgäldssedlar.

De älskande återsågo hvarandra i Linköping, dit fästmön redan rest honom till mötes. Juliana var högst belåten så väl med det akademiska resultatet som med sin Anders utvertes menniska. Väl stod framför henne samma otympliga, magra och torra figur; de djupa koppärren hade icke försvunnit, ej heller de grofva dragen blifvit af kulturens hand utslättade; men hans väsende och skick hade undergått åtskillig förbättring; Anders Lamm kunde nu med säkerhet skilja höger från venster, hade afskuddat sig en stor del af sin fordna blyghet samt förvärfvat sig en viss frihet och ett litet ledigare språk; kort: torpar-extraktionen stack mindre igenom. Deremot hade de försvunna fyra och ett hallt åren, under hvilka vår fröken avancerade från tjugoåtta till trettio, ej utvecklat nya behag hos fästmön; tvertom hade knotorna blifvit mera framskjutande, rösten mera gäll, lineamenterna mera spetsiga och en och annan tand gått förlorad.

Under vistelsen i Upsala hade Anders Lamm mera tänkt på Juliana som välgörarinna än som trolofvad, och, när sistnämnde tanke öfverväldigade honom, mer på den sköna själen än på gestalten. Med denna känsla tryckte han en tacksam kyss på den skrumpna handen; men när äfven de blågula läpparna framräcktes till begagnande, lopp åter en iskall kåre genom hela hans ryggmerg. Samtalet kom snart på framtiden. Magistern berättade att han fått löfte om ett skol-

vicariat till hösten. — Excellent, sade fröken, nu ha vi en punkt att stå på; nu är målet ändtligen hunnet för våra gemensamma önskningar; nu är tid att du uppträder som min fästman; i nästa vecka kommer du till Korpebonäs; redan i höst kunna vi låta viga oss. — Men min Gud, bästa Julie, jag får icke mer än femton tunnor; och ovisst är, när jag kan bli ordinarie. — Lita på Gud och din Julie, som hittills sörjt för dig; du kan med all trygghet öfverlåta alla hushållsbestyr, stora och små, åt mig och endast sköta din ferla, i skolan förstås. Det skall gå, det skall gå.

Man åtskiljdes. Magistern råkade i svår strid med sig sjelf: ehuru han sjelf var långt ifrån att vara en skönhet, och ehuru han icke stort frågade efter qvinlig fägring, så bäfvade han dock vid den föreställningen att för hela lifvet sammankedjas med denna vissnade gestalt, som synbart var tio till tolf år äldre än han sjelf. Hade hon ändock varit bara måttligt ful! Stunder gåfvos, då magistern tänkte på att upplåna penningar, för att inlösa sina reverser; men — om än detta kunde lyckas — månne han dermed var qvitt sin moraliska skuld? Han var en samvetsgrann, redlig man, och att denna välgörenhet, å frökens sida, varit en noga beräknad spekulation, derom hade han i sin menlöshet icke ringaste aning.

Alltså beslöt Lamm att, med tillbakavisande af den lede frestarens ingifvelser, följa hederns lag, och såsom en man underkasta sig sitt öde. Inom åtta dagar infann han sig på Korpebonäs och lät af den trolofvade leda sig inför grefvinnans ansigte: ty grefven var icke mer i lifvet. Ljuft och blygt rodnande erkände den hulda, att hennes hjerta nu gjort sitt val, och utbad sig dertill sin beskyddarinnas och höga anförvandts tillstånd och välsignelse. Excellenzan råkade först i yttersta bestörtning och sedan i fureur. Hon visste väl, sade hon, att sjelfsvåldiga tänkesätt börjat göra sig gällande här och der i verlden, men aldrig hade hon förmodat, att dessa skulle vinna insteg på Korpebonäs, minst hos fröken Djurclou, som sjelf härstammade från en så gammal adel, och som hade den hedern att räkna någon skyldskap med henne sjelf. Jag trodde, tillade hon, att er giftastid längesen vore förbi;

men ni måtte vara bra angelägen, min fröken, då ni vill kasta bort er åt en nybakad magister, åt en man af den aldra lägsta extraction.

Efter många tårar, böner, knäfall å frökens sida slutade saken sålunda: brölloppet fick stå i inspektors-byggningen, utan att hedras af grefvinnans närvaro; Juliana fick till skänks ett par tusen riksdaler, men med förbud att aldrig mer få visa sig för grefvinnans ögon.

Följande höst finna vi vårt vackra par bosatt i Linköping. Magister Lamm svängde i skolan tappert sin ferla, och inpreglade hos sina piltar latin och grekiska så dugtigt, att han snart vann den reputationen att anses såsom en af stiftets bästa skolkarlar. Inom hus var och förblef han en nolla. Fru Lamm tog hel- och halfpensionärer, meddelade dem en ypperlig fransysk pronunciation och bespisade dem med vattsoppor, på det, sade hon, de skulle få en smärt och gentil taille, ty ingenting vore bondaktigare för en flicka, än en fyllig och grotte figur. För öfrigt sparade hon och gned i allting, på det hon en gång om året måtte hos sig kunna se stadens högmögende på ett magnifikt julkalas, och en och annan gång deremellan på thé-souper.

Småningom avancerade magistern till ordinarie, och slutligen till vice-rector, hvarunder omständigheterna i samma mån förbättrades. Med hvart år, som gick förbi, räknade Lamm tvenne, och fru Lamm ett halft, så att hvardera af detta par för sig enskildt följde en alldeles olika, från den borgerliga totalt skilld tideräkning. Slutligen hade rector Lamm förvärfvat så många tjenstår, att man i stiftsmatrikeln började se efter, huru många skolkarlar i detta afseende stodo framför honom. Ty värr! de voro många, många! Då han alltså ej hade hopp att på många år kunna komma på förslag till ett någorlunda godt pastorat, tänkte man på ett regalt eller patronelt. Brännköping blef ledigt. Juliana hade under tiden, medelst de artigaste och undergifnaste nyårsbref, något litet blidkat grefvinnan, så att än en gödkalf, än några slagtade kalkoner hittade till rectorsgården. Nu fattade fru Lamm det djerfva beslutet, att oaktadt förbudet, uppvakta

sin förnäma anförvandt och utbedja sig hennes rekommendation. Blodet är ändock tjockare än vattnet: grefvinnan skref ett par bref till slägtingar i Stockholm, och vice-rector Lamm blef nämd till pastoratet.

Med denna katastrof slutar vår lilla berättelse, så vida läsaren ej önskar förnimma hvad prostinnan Lamm bedref i Brännköping, hvilket vi i sådant fall äro benägne att i en sednare artikel meddela!

6.

— Usle, gemene skurk! utbrast prostinnan, som icke förmådde lägga band på sin öfversvallande vrede: i Trelleborg var ni blott ett våp, en enfaldig stackare, nu har ni blifvit ett legohjon, som skrifver nidskrifter för bröd! Var viss att detta icke skall ske ostraffadt! Må då ni och er protectrice förnimma, att jag skaffat mig Tre Lejonborgs tidning nästan komplett, att jag genom Anna Stina, som fick veta allt af den italienska landsstrykerskan, som fru borgmästarinnan förde hem med sig, känner alla era galenskaper, alla hennes äfventyr, alla hennes resor tillsammans med lorden, den skandalösa gondol-färden inberäknad. Allt skall komma i dagen! Om det än skulle kosta mig mina familj-armband, skall jag skaffa mig en skribler, som efter mina materialier skrifver Trelleborgs memoirer och lägger än mer till. Verlden skall få veta huru galna ni varit allihop, och hvad deliciöst lefnadssätt fru borgmästarinnan i sina unga dar fört. Nu bara ett enda ord till! Låt så vara, att jag skulle gjort första steget mitt Lamm till mötes, så har jag ändå gått i land med saken; men hvad har ni, fru Gröning, vunnit med de kol ni brännt för lorden, för grefve Falkensvärd, och crethi och plethi. Ni måste ju ändå till slutet hålla till godo den simpla Gröningen! Adjö nu, mitt herrskap! Jag sätter aldrig mer min fot inom någon coffêa, eller något annat samqväm der borgmästarinnan befinner sig.

Sedan prostinnan Bellicosia sålunda uttömt sin vredes

skålar, seglade hon af, lik en fregatt, som under bataljen fått grundskott, men som under reträtten ger oförfäradt fyr ur fulla lag.

— Hade jag vetat, herr Ridderling, sade grossörskan, att ni skulle varit så bitter, så hade jag ej haft min hand med i spelet. Men ni plär annars vara så beskedlig!

— Mot en mörderska anser jag mig ingen grannlagenhet vara skyldig. Historien är i alla fall sann: den är sammansatt efter korrespondens-artiklar från Linköping.

— Mörderska! Gu' bevars!

— Ja, hon har velat mörda min tidning, och den som angriper min tidning, angriper mitt lif.

Det öfriga sällskapet gjorde ock sina anmärkningar, somliga klandrande, somliga skrattande och bifallande. De flesta funno att bilden var alltför mycket karikerad, och färgorna för grofva. Under tiden började det lida på aftonen, och man drog sig till fönstren.

— Det är ju fullt säkert, hviskade Adelaïde till sin vän, att din man alla år levererat hafre till lorden?

— Så är det, bästa Adelaïde.

— Och din man berättade ju efter hemkomsten från England, att Rosa vore död?

— Det är också riktigt.

Nu föll liksom en blixt ned i fru Riblers själ. På en gång utbröt hon:

— Vet du, Adelaïde, någonting faller mig in. Tänk om den främmande gästen, när allt kommer omkring, ingen annan vore, än sjelfve lord Dudeldey. Han är nu ledig — han önskar att återse en ungdoms-inclination, ty gammal kärlek rostar aldrig. Kan någonting vara sannolikare? Eller hvad säger du, bästa vän!

— Jag måste tillstå, att jag hela tiden sysselsatt mig med den tanken. Men nämn för Guds skull ingenting derom åt någon endaste själ!

— Om du blott vore enka, hvem vet hvad som då kunde hända! Men kanske saken ändå låter sig göra. Kanske spjernar Gröningen inte så särdeles mycket emot.

Adelaïde rodnade starkt, men teg.

— Min öfvertygelse har alltid varit, att du genast kunnat blifva lady, om du bara burit dig litet mer försigtigt åt.

— Goda Sophie, rör ej opp det gamla! Glömdt är glömdt.

Men Adelaïde hade dock ingenting glömt: det förflutnas smärtsamt ljufva bilder sväfvade ofta för hennes själ: i denna stund gåfvo hennes böljande bröst, konvulsiviska sprittningar, den stirrande blicken tillkänna, att dessa minnen öfverväldigat hela hennes varelse. Prostinnan hade hon alldeles förgätit.

Klockan blef sju och sällskapet började blifva oroligt. För sylterna, konfekturerna och det öfriga slisket hade man ej mer någon riktig smak. Himlen blef mörk och öfverdragen med moln; slutligen började det småregna. Nu slog kl. 8, den oföränderliga tiden för skiljsmessan; attrappen hade redan blifvit serverad utan att man, såsom vanligt, dervid fästat minsta afseende. Denna gång beslöt man att, i hänseende till tillfällets utomordentliga vigt, göra ett undantag, och blifva tillsammans till kl. 9: hade den främmande dessförinnan icke kommit, så hade vagnen gått sönder eller han sjelf brutit halsen af sig.

Väntans pina blef dock kortare; ty klockan mot half 9 började en vagn rassla storgatan utföre. Nu blef det en allmän uppståndelse; som gatan bar utföre, passerade vagnen hastigt nog förbi, ehuru den annars icke körde särdeles fort. Att detta var Engelsmannen, sattes icke i tvifvelsmål. Frågan var nu: hvad hade man upptäckt?

Man kollationerade sina observationer. Enhälligt öfverensstämde man i efterföljande punkter: 1:o att vagnen var bespänd med tre skjutshästar; 2:o att det var en halftäckare, i hvilken man dock med bästa vilja i verlden ej kunde upptäcka någonting utomordentligt; 3:o att suffletten var nedfälld, men icke fönstren; samt 4:o att i den ena fönsteröppningen hade en handskbetäckt handlofve hvilat. Men nu började confusionen. Några bland åskådarinnorna påstodo, att de också sett en skymt af handlofvens ägare, men detta bestreds af andra, i hänseende till skymningen och den raska farten.

På det sorgfälligaste confronterades de tvifvelaktiga uppgifterna; enligt den ena skulle figuren burit en svart hatt, enligt en annan en grå, enligt den tredje var det en mössa. Somliga hade sett en surtout, andra en kapprock; ännu mindre kunde man komma öfverens om färgen. Några påstodo att herrn setat alldeles ensam, andra att han haft en kamrat vid sidan.

Sedan man länge disputerat och icke litet förifrat sig, anmärkte fröken Aurore: men vi ha ju inte sett mer än tre hästar; hvar togo de andra tjugesju vägen?

— De komma nog efter med sviten, svarade värdinnan.

— Men, bästa fru syster, låt kalla opp bokhållaren och skicka ett flygande bud ut till Fåfängan, för att höra efter om någon vagn verkligen kört dit in, så att vi åtminstone få besked i den punkten.

Det skedde så. Bokhållarn kom och bedyrade, att han för den dumma Susanna, som aldrig tog riktigt besked, sagt *tre* och icke *tretti* hästar. Denna underrättelse afkylde något sällskapets deltagande. Å andra sidan blef man åter litet upplifvad, när man erfor att trehästvagnen ganska riktigt kört in i Fåfängan, hvarest patronen förut infunnit sig för att mottaga sin gäst.

Då för denna afton ingenting vidare kunde åtgöras, åtskildes man, sedan man öfverenskommit: först att hvar och en oförtröttad skulle använda alla krafter för att komma hemligheten på spåren, hvartill herr Ridderling *ex nobili officio* ville bidraga: sedermera att extra-cofféor ända intill dess skulle hvar tredje dag hållas, men i inskränktare stil och för ett inskränktare antal vänner.

7.

Af samtliga damerna voro fruarna Ribler och Gröning de mest ifriga; den förra af pur ointeresserad nyfikenhet; den andra af en oss redan bekant orsak.

Morgonen derpå hade Adelaïde föreställt sin man, att

det vore passande att han, som stadens öfverhet, gjorde den främmande ett lyckönskningsbesök. Gröning var åter af den tankan, att det tillkom denne att göra första påhelsningen; men som frun var mycket ifrig och Gröning i småsaker en eftergifvande man, gaf han vika och skref en fransysk biljett, hvaruti han frågade den okände, vid hvilken tid det vore herr Knight lägligt att emottaga hans besök.

Budet kom tillbaka med ett kort, på samma språk författadt svar, som innehöll, att som främlingen på vägen haft en blodstörtning, ännu vore mycket svag till helsan samt af läkaren anbefalld att iakttaga den största stillhet, så måste han tills vidare neka sig det nöjet både att emottaga och göra besök. Adelaïde behöll brefvet.

Under tiden hade hon gjort en half-toilett och spratt till hvarje gång dörren öppnades. Flera af stadens damer kommo och gingo. Omsider hörde hon hastiga steg i förstugan, dörren flög opp, men ack det var bara Sophie. Ännu på tröskeln ropade denna: vigtiga nyheter! stora upptäckter!

Adelaïde kom i sådan skakning, att hon var nära att svimma: för Guds skull, Sophie, säg: är det *han*! Är du fullt säker derpå?

— Nå, nå! Inte alldeles så långt ha vi ännu kommit. Men låt mig för all del veta hvad mylord svarat, ty jag har redan hört, att borgmästarn brefvexlat med honom. — Adelaïde räckte henne brefvet.

— Trodde jag icke det, sade fru Ribler, sedan hon med någon möda letat ut innehållet. Det är klart, han ville icke blifva igenkänd af sina äldre bekanta, med undantag af en enda, förstås. Nå, hvad säger du om stilen, känner du riktigt igen den?

— Jag tycker så; men alla engelska stilar likna hvarandra till en viss grad, liksom vore de kopierade efter samma förskrift. Hade han ändock tecknat sitt *Arthur* under, så vore jag fullt viss. Men låt mig höra hvad *du* utletat.

— Jo, kl. 10 begifver jag mig till Fåfängan, men hvad tycks? Porten är igenstängd. Jag märker dock en klocksträng och ringer: en lurk kommer ut som kallar sig för tolk;

jag angifver mig vilja göra besök hos hushållerskan. Svaras: att den främmande herrn strängt tillsagt, att ingen utom hans eget folk får komma in. Jag påyrkade ett undantag för mig, såsom ställets egarinna. Omöjligt! Således fick jag inte slippa in i min egen trädgård! Är det intet riktigt harmfullt? Likväl erböd sig tolken, att tillsäga fru Gap att komma ut. Menniskan infann sig och jag tog henne i sträng examen. Engelsmannen hade efter sin ankomst druckit thé och dertill ätit ett ägg, samt sedan tidigt gått till sängs. Så mycket visste jag förut genom min man. Om morgonen hade han stigit ganska sent opp, hittills hållit sig inne, och föregafs vara lidande både till kropp och själ.

— Således fick du icke se honom?

— Var det möjligt, tycker du!

— Men hvari består då den stora upptäckten?

— Jo, lorden ämnar straxt före maten, det vill säga i eftermiddag kl. 4, motionera sig inom Fåfängan.

— Det är godt och väl, men hvad ha *vi* för nytta deraf, som ej få komma ditin.

— Vi stiga upp på rådstugu-altanen, hvarifrån man har utsigt åt allt häll.

— Hvad skall folket säga derom?

— Man får prata hvad man vill. Skulle man också gissa, att vi spionera på lorden, så är hvarenda själ lika nyfiken som vi, och man skall finna det helt naturligt.

— Men Fåfängan ligger så långt bort.

— Du glömmer, att min man åt mig i London köpt en Dollondsk tub eller dubbelkikare; den är så stark, att man på ett sådant afstånd visst kan upptäcka en fluga på en vägg.

— Ditt förslag är verkligen ganska godt; endast han icke kommer, medan jag är borta.

— I dag är han för sjuk dertill, ifall sjukdomen icke är låtsad. I alla fall kommer han visst inte, utan att hafva gjort sig försäkrad om att råka dig ensam. Således skrifver han väl först dig till.

Innan slaget fyra stodo våra damer på altanen. De behöfde icke vänta länge, förrän en figur rörde sig mellan träden.

— Söta Sophie, låna mig kikarn!

Nu rigtade Adelaïde tuben åt den främmande, men innan hon fick synmålet i sigte, hade gestalten försvunnit bakom ett träd. Otåligt väntade man tills han åter framkom; men knappt hade man fått mannen ånyo i sigte, förrän han åter försvann ur glaset, ty man förstod sig icke på att låta tuben följa synmålets rörelse.

Efter en mängd misslyckade försök sade Adelaïde: först är det bra förargligt att det skall finnas trän i din trägård; dernäst, att en sådan der tingest icke duger till att visa andra föremål än dem, som stå stilla.

— Du förstår dig bara inte på, att nyttja den. Tag hit!

Men det gick ej fru Ribler bättre. Jag begriper inte, utlät hon sig, huru astronomerne bära sig åt, för att observera på solen, som ändå, vill jag minnas af min pensionslärdom, löper åstad minst tio gånger fortare än den qvickaste snabblöpare.

Man upprepade försöken mångfaldiga gånger, men med lika liten framgång.

— Om han ändå ville stå stilla ett ögonblick, den besten, sade fru Ribler, högst otålig. Men han snor som ett *perpetibile mobilum:* är det en sjukling den der, som gnor så! Men se der, Gud ske lof, sätter han sig ändtligen ner. Nu skall han, min själ, inte undkomma mig längre.

Men i detsamma ryckte Adelaïde kikarn från sin vän.

— Nå, sade denna, så spänn då tuben riktigt i honom. — Ser du honom än? Är det verkligen den rätta?

— Fatalt! Han lutar sitt ansigte ner mot handen. Jag ser blott nedersta delen af pannan, näsan och spetsen af hakan.

— Nå, är det inte tillräckligt det? Det heter ju, att en älskarinna inte behöfver se mer än lillfingret af sin dyrkade, för att genast känna igen honom. Men låt mig låna kikarn; du skall få se, att jag bättre skall känna igen honom än du sjelf.

Knappt hade fru Ribler rigtat tuben, förrän hon ropade:

— Det är ackurat han. Hvad var det jag sade från första stunden? Så hör då: mannen bär krusflor. Riktigt: ty han bär sorg efter Rosa. Se nu sjelf efter!

Knappt hade Adelaïde, med högt klappande hjerta, börjat observera, förrän hennes vän utbrast:

— Pass på! Nu stiger han opp! Nu såg du väl honom utan partiel förmörkelse?

— Ja, jag såg hans ansigte helt och hållet, men bara som en blixt; ty handen började darra, då bilden tycktes stå blott ett par alnar ifrån glaset. Det syntes mig, som han fixerade mig med förundran, och jag fruktar verkligen att han kännt igen mig. Hvad skall han tänka om mig, som så kikar efter honom? Jag skäms ögonen ur mig.

— Var inte barnslig, din toka: han kan omöjligt hafva sett annat af oss, än våra hvita klädningar. Han tror visst, att man här i staden brukar torka byke på rådstuge-altanen. Men du såg honom i alla fall, fastän bara i en handvändning: och det var väl nog, tänker jag?

— Jag är osäkrare än förut: ansigtsformen, den långa halsen liknade lordens, men icke precist anletsdragen. Längden är densamma, men denne går något krokig, och är mera satt.

— Hur kan du också begära annat? Kom ihåg, att du på ett och tjuge år inte sett honom: hvem lägger inte ut med åren, och allra mest en herre, som mått så väl och under tiden konsumerat så mycket porter och beef. Att han går något lutande, betyder att han sörjt dig. Att han föröfrigt vid några och fyrti år ej precist ser så ut, som då han figurerade för dig, är väl inte underligt. Besinna att äfven du blifvit inte så litet förändrad.

Vid denna påminnelse suckade Adelaïde. De stego ned af altanen, sedan den främmande begifvit sig in i huset.

8.

Följande dagen ämnade man fortsätta observationerna, men fru Ribler hade dessförinnan fått underrättelse, att främlingen blifvit så illamående, att han måst intaga sängen och således visst inte förmådde promenera.

Dagen derpå var extra-cofféa hos fröken Aurore. Samt-

liga damernas ansigten uttryckte ett frågetecken; allesammans började de samtalet på en gång med ett: Nå? — Nu vidtogo de inbördes redogörelserna för de vidtagna åtgärderna: dessa lydde ganska enformigt, att man ej kunnat göra något annat än inställa sig vid Fåfängan, dit man icke sluppit in, men endast fått tala vid fru Gap, af hvilken intet mer stod att utpressa än hvad läsaren redan känner. För dem, som kommit sednast, hade frun gjort sin ursäkt, att hon ej kunde gå ut, ty hon ville inte hela dagen stå vid porten. Endast fruarna Ribler och Gröning hade något mer att berätta, men nämnde intet ord om främlingens likhet med lorden. De, som ej ens fått tala vid hushållerskan, klagade bittert öfver hennes sturskhet; äfven de öfriga anmärkte, att hon antingen vore ett inbundet stycke, som af husbonden låtit muta sig för att tiga, eller ock vore hon ett får, som inte hade sina sinnens bruk.

— Men, anmärkte majorskan, hvad kan den fattiga frun i sjelfva verket veta mer, då hon ej kan tala med sin herre annat än genom tolken, och denne ligger nog inne med sin herre i komplotten och tiger som muren.

Men hvad kunde denna komplott innebära; derom kunde man icke komma öfverens. De flesta rösterna voro dock derföre, att den främmande vore en spion, skickad af någon utländsk makt, för att taga reda på ställningar och förhållanden i Bierköping. I alla fall var man ense om, att mannen vore en högst immoralisk person, som satte sin nästa i så mycken oro, pina och förskräckelse. Han vill bringa vår stad på skam, sade man, ty finns något exempel på, att någon enda hemlighet här i tjugefyra timmar kunnat undangömmas för offentligheten? Men, tillade man, ju mer denna främling insveper sig i sin mystiska kappa, dess mer ifriga tillkommer det oss att blifva i utforskandet af hans stämplingar och onda förehafvanden, och att mannen hade sådana för sig, kan väl näppeligen sättas i fråga: ty, sade man, den som skyr ljuset, bedrifver mörksens gerningar. Kors bevara oss! hvem hade nånsin kunnat tro, att syster Sophia Riblers Fåfänga skulle bli ett riktigt kloster, ty det går ju der till alldeles som i ett

slikt näste: der finnes ju lästa portar, ringklocka, portvaktare, och hvem vet hvad grofva laster der innanför föröfvas? Det der alltihop är ju riktigt gudlöst: och det midt i ett lutherskt land! Är det icke förunderligt, att presten och borgmästarn kunna tillåta slikt?

Sedan allt om ämnet var sagdt och mycket derutöfver, ryckte fröken Aurore fram med den nyheten, att staden fått besök af en annan obekant person. — Kors bevars, ropades, är det också en mystikus? — Inte alls: det är en simpel dansmästare, som tillika erbjuder undervisning i musik; han lär spela flera instrumenter, alltså bör han här kunna påräkna skäligen god förtjenst; ty vi måste medgifva, att musiken här ligger alldeles nere och ingen har funnits på många år, som har kunnat lära ungdomen ett förnuftigt *pas* i den nyare danskonsten. — Hvar håller munsjören till? — I prostgården, der jag gjorde ett besök i morse, för att se med hvad contenance den stackars Julie bär sitt öde. För min del påstår jag, att den hederliga prostinnan väl kunnat tåla vid en liten förödmjukelse; men herr Ridderling har gått alldeles för långt, och hon har verkligen blifvit alltför ochristligt behandlad. I alla fall bör man inte öfvergifva gamla vänner i olyckan. — Vore hon inte af adelsståndet, anmärkte fru Gääse, så torde väl fröken Aurore icke vara så sympathetisk. Men hvad rör det oss? Kanske är den der landsstrykaren en af hennes gamla adoratörer? — Jag tror just inte att vår prostinna någonsin räknat många af det slaget. Hon säger sig hafva gjort någon bekantskap med mannen i fordna tider hos landhöfdingens i Linköping, på repetitionerna till ett societetsspektakel, med hvars arrangementer både hon och han haft befattning. Nu har menniskan kommit af sig och stryker omkring: han lärer kommit hit i ett ganska paltigt skick, och tiggde så länge, tills Julie för honom gick i borgen för en anständig klädning. — Aha! sade fru Ribler, det är alltså på den, som mäster Fläck nu som bäst håller på att sy med alla sina gesäller och pojkar, så att en annan inte kan få någonting färdigt. Herrskapet ser, att jag redan fått något väder om saken, men under dessa oroliga tider är det inte un-

derligt, att man ej har ledighet att reda ut härfvan. Så, så! prostinnan har alltså varit barmhertig! Det plär annars just inte vara hennes vana. — Åh, svarade fröken Aurore, hon har nog sin lilla uträkning, kunde jag förnimma: hennes lilla Eleonore lär få fri undervisning i dansen, första terminen. — Jo, jo, derpå kan man känna igen prostinnan Bellicosia: alltid är egennyttan med i spelet. Det är synd och skam att så preja en fattig stackare. Men när skall den seigneuren öppna sin rörelse? — Så fort han fått sin nya klädning färdig: då ämnar han gå omkring i alla hus, der barn finnas, för att rekommendera sig.

Vid attrapp-tiden instörtade herr Ridderling, andtruten och ropande med triumf: förlåt att jag kommer som ett yrväder; men jag får berätta, att hemligheten ändtligen är upptäckt, så att man nu vet hvad mannen i Fåfängan är för en karl.

— Låt höra, låt höra! herr Ridderling! Hvad är det då för en man?

— Det är en falsk myntare; hvarken mer eller mindre.

— Gud tröste oss! Det var minsann något, som ännu icke fallit någon enda själ in. Men hur har bedragarn blifvit röjd?

— Jo, då aptekarn för en stund sedan inventerade lådan, upptäckte han en falsk åtta-skilling.

— Men, frågade Adelaïde, följer deraf just, att Engelsmannen är tillverkaren?

— Han har på förmiddagen låtit köpa ett bröst-thé, hvarföre tolken gaf en sedel på åtta skilling och några slantar. Hvem har någonsin i vårt samhälle sett falska sedlar och hvem skulle dessutom hos oss kunna göra sin sak så bra? Se här är sedeln: jag fick låna den på en halftimme: är den inte förträffligt efterapad; endast en Engelsman kan hafva en sådan skicklighet.

Alla trängde sig fram för att se konststycket. Det uppstod ett sådant nappande och ryckande, att man höll på att rifva den i många bitar. Alla häpnade, beundrade och erkände att man icke kunde skilja den från en äkta tolfskilling.

— Du borde, söta Adelaïde, sade fröken Aurore, straxt

gå hem och tala om saken för din man, så att han genast måtte kunna anställa undersökning i Fåfängan, och sätta bofven i kurran. Annars får han väder om upptäckten och rymmer i natt.

— Det kan likväl hända, anmärkte Ridderling, att saken inte så snart kan bevisas. Mannen har nog i förhand bespetsat sig på en sådan upptäckt, och derefter tagit sina försigtighetsmått. Adiö, mitt herrskap! Jag går nu hem för att skrifva en artikel derom för bladet i morgon.

— Akta er, herr Ridderling, sade Adelaïde allvarsamt. Engelsmannen kan vara oskyldig eller icke kunna öfverbevisas, och då står ni i ett vackert ansvar.

— Bah, min nådiga! Jag skrifver så, att hela verlden kan peka på Engelsmannen, men ingen lagligen komma åt mig. Nog förstår jag mitt yrke.

Han sprang ut, men återkom snart med grossören. Efter jag vid gathörnet stötte på herr Ribler, talte jag om förfalskningen och bad honom stiga upp på cofféan för att bese *còrpus delicti*. Se här, herr grosshandlare, är sedeln inte fint gjord?

Herr Ribler undersökte sedeln med största uppmärksamhet, vred och vände den åt alla sidor, satte den mot dagen, och slutade med att förklara den för äkta, hvarefter han gick sin väg.

Allmän bestörtning. Herr Ridderling lutade sig intill fröken Aurores öra; sedan gick en hviskning från hvarje mun till nästa öra, stol från stol, rad från rad. Slutligen hann ett och annat ord också till fru Ribler. Hon flög upp från sin stol, ropande med djup harm: det tycks som herrskapet tror, att min man ligger i komplott med den falska myntarn. Det skulle just vara en både hederlig och säker rörelse! Och det i Bierköping, der man ej engång kan anställa ett brygg eller ett bak, utan att hela staden sticker sin näsa deri. Jag ber herrskapet vara så hederliga och bruka sitt förnuft. Ty känner inte hela verlden, att aptekarn är en spefogel, som ju otaliga gånger narrat den godtrogna herr Ridderling att föra in falska och löjliga nyheter i bladet? Hvad är påtagli-

gare, än att han också denna gång narrat tidningsskrifvaren April, och kanske ock varit oförskämd nog, att vilja roa sig med vår coffea?

Sanningen af detta argument kunde ej förnekas. Herr Ridderling, som var mycket stött, anförde deremot i tysthet: att Engelsmannen vore herr Riblers hyresman; att herr Ribler ända ifrån början visat sig högst angelägen om att gifva saken den färgen, som vore hans gäst en helt vanlig person; deremot vore det notoriskt och allmänt erkändt, att den så kallade herr Knight vore en högst misstänkt och för samhället farlig person. Gud bevars! han ville visst inte kasta minsta skugga på herr Riblers karakter, men nog såge hela historien bra sjuk ut.

Sällskapet var nu confusare än förut. Man gick hem för att vidare grunda på saken. Visst hade ingen något emot grossören, men det vore ändå rätt pikant, om den hedersmannen blefve hängd. Denna förhoppning ville man ej alldeles släppa, fast man liksom ryste derför.

9.

Två dagar derefter emottog Adelaïde ett bref, som föll henne ur den skälfvande handen, då hon derunder läste namnet *Arthur*. Det dröjde länge innan hon förmådde läsa det:

"Dyrkade Adelaïde! Rosa är död och din Arthur återvänder till dina fötter. Han kommer för att erbjuda dig sin hand och en hertigkrona, i fall du ej vill förskjuta dem; i annat fall, för att tigga om din förlåtelse, och sedan dö mera lugnad från sitt samvetes förebråelser öfver all den ovärdiga behandling, han i sin ungdoms oförlåtliga lättsinnighet låtit öfvergå dig. Ett tjugeårigt glädjelöst äktenskap har varit din hämnd, Adelaïde! Lefver hos dig ännu en gnista af — jag vågar icke hoppas — gammal kärlek, men af vanligt medlidande, så neka mig icke ett möte: blott en fjerdedels timma! Alla anstalter äro fogade att vår sammankomst ej skall bli röjd: jag har bedragit Bierköping genom en låtsad sjukdom:

jag har i dag hyrt den lilla enstaka byggningen hos fru Gååse, under förevändning att vara läkare och apotheket närmare. I afton vid skymningen smyger jag mig dit; intet ljus tändes: månskenet är oss tillräckligt. Kl. 8 vågar jag vänta dig, om det än skulle vara för att säga dig ett evigt farväl!

Arthur."

Med obeskrifliga känslor stirrade Adelaïde på detta engång så kära namn, med alla dess för henne så väl bekanta slinger och slängar. Hon jemförde detta namn och den öfriga stilen med de fordna brefven; intet enda drag var förändradt. Jag undrar, tänkte hon, om hans ansigte har lika bra bibehållit sig. Blott ett enda ögonblick skulle jag vilja se honom, höra honom och sedan farväl! I huru många år har jag icke längtat efter denna stund. Men ett hemligt möte! — fy! de tiderna äro förbi. Jag är dessutom en gift, anständig hustru! Och hur nedrigt har han icke behandlat mig! Kanske kommer han åter hit, för att drifva gäck med mig! Nej, jag går positift inte.

Fem minuter derefter hade Adelaïde fattat ett motsatt beslut. Ett sådant återseende hade ju i tjuge år varit föremålet för hennes hemliga önskningar! Hvad, tänkte hon, är det då för ondt uti, att jag ser honom på en minut? Får inte en fru emottaga en karl? När han enkom för min skull rest denna långa väg, så måste väl ändock ofelbart den gamla kärleken grott upp ånyo. Jag måste gå. Han kunde annars företaga någonting förtvifladt emot sitt lif — eller kanske af hämnd ställa till någon anstötlig scen! Jag måste således gå.

Efter en liten stund uppstodo åter de förra betänkligheterna. Så förgick hela dagen under omvexlande beslut. Adelaïde måste medgifva att hon mer än någonsin älskade lorden; hennes fantasi sysselsatte sig äfven till hennes egen blygsel med hertigkronan. Striden slutade så, som läsaren lätt har gissat. På den bestämda tiden infann hon sig på ort och ställe.

Lorden flög henne till mötes, med utbredda armar. Förskräckt drog hon sig tillbaka. Förlåt! utbröt denna, att jag glömmer det närvarande och den mur, som ännu skiljer oss! Men, min Gud, hvad du bibehållit dig oförändrad! Det är ju

alldeles min fordna adertonåriga Adelaïde. Samma . . . (nu följde en pathetisk skildring öfver alla de yttre fullkomligheter, som hos Adelaïde ännu funnos förhanden, äfvensom på dem, som lågo i ruiner). Men mig, Adelaïde, finner du väl mycket förändrad?

— Jag kan icke neka det, mylord.

— Deri ligger obehaget för vänner, som råkas efter en mängd af år. Fantasien qvarhåller den gamla bilden och tänker icke på tidens härjningar: man återser hvarandra och förtrollningen är förbi. I stället för den blomstrande ynglingen, står den bedagade mannen eller den utlefvade gubben. Det är endast du, Adelaïde, som trotsar åren. Hvad likväl mig beträffar, så har jag aldrig haft någonting att förlora. Hvem vet, fortfor han leende, om icke hvarje förändring i min gestalt slagit ut till min fördel! Man fann mig ju alltid så ful.

— Icke jag, suckade Adelaïde. Men hur som helst skulle jag önskat att ni mera liknat ert fordna sjelf.

— Ha! ropade lorden, jag ser, att allt oss emellan är förbi. Säg mig nu blott, om ni kunnat förlåta mig.

— Ni har dock varit bra hård emot mig! Ni svek icke blott edra eder, ni öfvergaf mig icke blott: men ni behandlade mig med hån, ni ville lemna mig till pris åt sjelfva den afskyvärda herr Stattland.

— Jag har förtjent dessa förebråelser och ändå vida strängare: de äro idel balsam mot dem, som mitt hjerta redan så ofta och så länge gjort mig. Men såsom jag sade er i mitt bref: ni har blifvit hämnad, grymt hämnad!

— Ni blef således icke lycklig med Rosa?

— Huru skulle jag kunnat det? Rosa var, som du vet, en marmorbild, ett stycke is; för mig passade hon icke.

— Men detta hade ni bordt se förut.

— Ja, om jag icke hade varit förhexad.

— Så, att ni verkligen älskade Rosa så mycket! Hon var skön, det är onekligt; men vidare ingenting: derom voro ju alla ense. Mången tyckte likväl att Adelaïde Fingerup i fägring kunde ställa sig i jemnbredd med fröken Rosa; att hos henne fanns ändå litet derutöfver, åtminstone lif och

passion. Hvad var det då, som drog vågskålen till den sednares fördel.

Lorden blef förbryllad.

— Tillstå, sade Adelaïde, att det var ståndsfördomen, adelsdiplomet. Men nog om det förflutna, mylord, jag kom för att säga er, att jag förlåtit er. Lef väl!

Förtjust fattade lorden Adelaïdes hand och betäckte den med tårar och kyssar, samt utbrast i en ström af lågande deklamationer.

Adelaïde kände sig smickrad och rörd: men med kärleken var det förbi. Hon kände att den nuvarande lord Abercrombie kunde hon aldrig älska: han var, hvad den fordne aldrig varit, öm, vek, svärmisk: i sjelfva verket älskvärdare än någonsin. Men alla Adelaïdes minnen voro införlifvade med den unge, öfvermodige, sjelfsvåldige, nyckfulle, gäckande Arthur; denne hade förvandlat sig till en fyratioårig, till en smäktande, sentimental, suckande, kärlekssjuk Werther. Detta var en genre af älskare, för hvilken ingen sympathi fanns hos vår hjeltinna. För den förra kände hon en djup passion, för den sednare ett djupt medlidande. — Akten på dessa psychologiska rön, mina unga läsare af mannaslägtet, som studeren qvinnohjertat!

Adelaïde var rörd, sade vi; det var synd, tyckte hon, att lemna den stackars mannen i sina tårar. Hon tillstod, att hon icke blott förlåtit honom, utan äfven att hans bild setat qvar i hjertat, under alla dessa tjuge åren. Detta var ett oförsigtigt erkännande, ty derigenom råkade lorden i ny exstas, öfverspringande från förtviflan till den yttersta glädje. Småningom ryckte han målet närmare: han talade så väl och så rörande om sin brinnande kärlek, inflätade deruti de mest förtjusande skildringar af landtlifvet på Dudeldeyhouse, af det aristokratiska lefnadssättet i London, att Gröningen och Bierköping framträdde i Adelaïdes själ i hela deras prosaiska, torftiga verklighet. Man invände, att man vore en gift hustru. — Men, ropade lorden, din man har aldrig förstått att uppskatta ditt rätta värde, och du har aldrig älskat Gröningen; detta vet jag förut; men säg det, ty det gör mig godt

att höra! — Adelaïde måste erkänna det. — Nå väl! inga band, inga äktenskapspanter binda dig vid denna fadda person: sjelf skall han, jag är viss derom, icke lägga minsta hinder i vägen för en skilsmessa, om du låter honom behålla hela din egendom, och jag derofvanpå lägger ett eller par tusen pund. Hvad säger du, om jag redan med honom öppnat underhandling derom? Han är verkligen medgörligare än jag förmodade.

Adelaïde Gröning, född Fingerup, hörde till dem, som icke hade rätt att beklaga sig öfver fru Evas svaghet, ty *hon* skulle lika litet kunnat motstå ormens argumenter och tjusning, såvida denna frestare endast lofvat något annat för en qvinna önskvärdare än *kunskap*. Redan under början af samtalet lockades hon, likväl icke mer af kärlek, utan af nyfikenhet, fåfänga och medlidande, att med välbehag fästa ögonen på det erbjudna äplet; förtrytelsen öfver Gröningens medgörlighet besegrade den sista invändningen. Nu bet hon i äplet; i lordens armar beseglades eden om förbund och trohet med en invignings-kyss.

I detta ögonblick öppnades dörren från ett inre rum och nu inträdde prostinnan jemte fröken Aurore och fru Gååse. Tack herr Strelzner, sade den förra till den förmenta lorden, ni har spelat er rol så pass väl, som behöfdes för att kunna narra en så enfaldig och kärlekssjuk qvinna, som aldrig satt sin fot inom en förnämare societet. Med ett fruntimmer af stånd och uppfostran skulle ett sådant falskt pathos, sådan öfverdrift, sådana theatraliska manér och sådana gå-på-fasoner aldrig hafva lyckats. Hvar och en annan skulle genast ha igenkännt den kringvandrande skådespelaren, så stor talang ni än onekligen har på scenen. Men farväl nu, min herre, tills vidare! Vi få uppgöra vår räkning i morgon.

Adelaïde låg i half vanmakt på soffan; det blossande ansigtet var betäckt med en näsduk, genom hvilken häftiga snyftningar framträngde. Detta rörde dock prostinnan Bellicosia icke på ringaste vis. Nu, högädla fru borgmästarinna, sade hon med ett fult, sardoniskt löje, nu kunna vi vara qvitt. Ert öde, i fall ni har någon heder och blygsel qvar, ligger

nu i min hand. Ni har erkännt er vilja skilja er vid er hederliga man, och legat i famnen på en skådespelare, och hvem vet hvad vidare kunnat hända, om vi ej af blygsel öfver den skandal, hvarom vi redan varit vittnen, gjort slut på äfventyret. Ville jag nu bruka repressalier, så borde jag sätta in detta i tidningarna; men som jag har en god och medlidsam, kanske alltför svag själ, så föreslår jag en förlikning. Ni befaller ert legohjon, herr Ridderling, att göra mig afbön och ta sina ord igen, det vill säga införa en retractation, som jag sjelf vill uppsätta. Sedermera må vi med hvarandra lefva på fredsfot, det vill säga, lemna hvarandra oanfäktade, visa hvarandra vanlig utvärtes höflighet, och hata hvarandra i hjertat så mycket vi finna för godt. Vill ni anta detta förslag, min fru?

Ehuru hjertans belåten med denna oförmodadt lyckliga vändning, var dock Adelaïde alltför förkrossad, för att genast kunna svara. Prostinnan fortfor:

— Svara då, och låt bli det der snyftandet! Detta fredsanbud står inte längre än i afton till buds. I morgon begynner jag med att tala om detta vackra rendez-vous för er man! Vill ni åter antaga anbudet, så lofvar jag och dessa damer högtidligt att tiga med allt hvad som passerat; herr Strelzner skall då ännu i natt lemna staden; ni får ge honom en dusör och lofva honom en liten pension för att desto säkrare binda hans tunga.

Fru Gröning aftorkade sina tårar och förklarade sig belåten med freden. Derpå räckte de, försonade, hvarandra handen, kysstes och togo afsked; men med hvad känslor i hjertat, lemna vi derhän.

10.

Alltsedan prostinnan lemnade den åskdigra cofféan, hade hennes hjerta kokt af raseri och hämnd. Slumpen tillät henne, att förr än hon förmodat, tillfredsställa den sistnämnda. I herr Strelzner fann hon ett universal-geni: aktör, mimikus, dansmästare, dilettant på diverse instrumenter, efterapare af

af stilar, taskspelare, allt med mer än vanlig talang; men emedan herr Strelzner var en rumlare, som för tillfället befann sig i ett utblottadt läge, och prostinnan böd ett hederligt arfvode, samt emedan mannen dessutom var högst lättsinnig och älskare af alla slags upptåg, fann hon i honom ett både skickligt och villigt verktyg. Spioner hade prostinnan här och der i husen, enkannerligen hos borgmästarns; fru Ribler hade för fröken Aurore låtit falla ett halft ord om att *hon* och Adelaïde nu kände hvem hyresmannen egentligen vore, men att detta ej fick omtalas. Af det ena sammanlagdt med det andra slutade den skarpsinniga Julie, att Adelaïde verkligen väntade lorden. Nu upprann planen till försåtet. Hon hade, såsom vi veta, redan sedan åratal samlat vapen till sin fiendes förkrossande, i händelse af en stor rupture dem emellan: hon hade, just ej genom de lofligaste vägar, förskaffat sig ett par af mylords billet-doux'er, ja hon hade till och med, under en af Adelaïdes resor, låtit stjäla ut hans porträtt, för att med egen hand kopiera det. Allt detta kom nu förträffligt till pass. Det värsta var att herr Strelzner af naturen till utseende föga liknade lorden; men genom sin mimik och sin kännedom af theater-toilettens konster, gjorde han ändå sig temligen lik porträttet. Föröfrigt litade man på månskenet, på de förflutna tjuge åren, som tillräckligt kunde förklara det förändrade utseendet, samt föröfrigt på Adelaïdes godtrogenhet, lättsinnighet och upprörda sinnesstämning för tillfället. Hade än skådespelaren blifvit röjd, så var ändock mycket vunnet redan derigenom, att fru Gröning hemligen emottog sin fordna tillbedjare. Hvad åter angår orsaken, hvarföre icke prostinnan begagnade sin framgång för att alldeles förkrossa sin hatade motståndarinna, var (frukta vi) mindre godhet än fruktan för opinionen jemte obehaget att för alltid skiljas från cofféan, som erkände borgmästarinnan på visst sätt för sin patronessa, samt att för öfrigt isolera sig från stadens societet, hvaruti, som hon nu funnit, de flesta togo parti af borgmästarinnan.

Nästa extra-cofféa hölls hos prostinnan. Bestörtningen blef ej liten, då man såg äfven borgmästarinnan inträda och

bemötas icke på det förra sötsura viset, utan med en utsökt artighet. På deras fordna lilla brouillerie, som uppkommit genom missförstånd, vore det nu slut, hette det. Bestörtningen steg crescendo, då man såg herr Ridderling, en i detta hus aldrig sedd gäst, jemväl inträda, samt i det han gjorde en ödmjuk afbön för värdinnan, kastade skulden på en Insändare, hvars nedriga afsigt varit honom obekant. Föröfrigt vore han i begrepp, att i nästa tidning utförligen ådagalägga lögnaktigheten af denna dikt, samt i stället meddela en sannfärdigare berättelse om fru prostinnans ungdomshistoria, hvilken skulle visa hennes ädla karakter i en ny dag. Fru Bellicosia emottog afbönen med ett stolt småleende och tillät den ångerfulle syndaren kyssa sin hand, hvilken ynnest Ridderling betraktade som den suraste delen af straffet. Lyckligtvis, tillade hon, påminte sig hennes man alltför väl, huru deras kärlek uppkommit och haft sin fortgång; lyckligtvis läste han dessutom aldrig tidningar: men utan dessa båda omständigheter hade denna låga artikel lätt kunnat väcka kallsinnighet i deras hittills så ljufva och molnfria äktenskap. "Lammet" hade likväl verkligen läst detta blad, på hvilket man hade gjort honom uppmärksam, men teg, fastän han dervid hade sina egna tankar.

Detta uppträde gaf anledning till så många tankar och gissningar, att man glömde mannen i Fåfängan. Mot aftonen inträdde grossören. Förlåt, sade han, att jag kommer obuden, men det sker för att meddela herrskapet en vigtig nyhet, efter jag känner damernas ömma deltagande för min sjuka hyresman.

— Vi ha så ofta, sade fru Ribler, blifvit narrade med så kallade vigtiga nyheter och upptäckter, att vi knappt vilja höra talas om den menniskan och hans nyheter.

— Som herrskapet behagar, sade herr Ribler leende. Annars hade jag velat berätta, att sällskapet efter en liten stund får se honom fara förbi. Jag har nyss tagit afsked af honom.

— Hvart skall han då ta vägen? ropade man.

— Han far bort för alltid. Vid afskedet berättade han mig följande: sorgen öfver en dotters, sitt enda barns, förlust,

hade förvärrat hans förut länge sjuka bröst. Läkarne hade tillstyrkt honom att tillbringa sommarn på kontinenten. Han valde Sverige, såsom det minst kostsamma landet, ty han är litet snål, såsom jag af åtskilligt försport. Men under resan hit blef hans tillstånd förvärradt, och sedan har det onda immerfort tilltagit. Nu bryter han opp, till Götheborg först, för att der rådfråga skickliga läkare.

— Han är således ingen lord! — Ingen spion! — Ingen falsk myntare! — Ingen tjuf eller mordbrännare! — Ingen duellant! — Ingen spetsbof, som måst rymma ur fädernesländet! — Inte engång en lurendrejare! — Utan alltså bara en simpel, kraslig fabrikör, en stackare, som förorsakat hederligt folk så mycket oro och besvär: det är i sanning bra oförskämdt af honom! Så upprepade den ena rösten efter den andra.

Vagnen körde förbi. Man vårdade sig knappt kasta en flyktig blick nedåt gatan. — Der, utbröt grossörskan harmfullt, sitter den krukan inbäddad i sina kuddar! — Sådan struntkarl! Sådan platt historia och upplösning!

Anmärkning. Kants definition på Epigrammet lyder: "en spänd väntans upplösning till intet."

C. F. Ridderstad

A. J. Salmson lith. Tryckt hos Anderson.

C. F. RIDDERSTAD.

BÖNENS MAKT.

Hvart går din mörka bana nu? o stanna,
Och se ett ögonblick omkring dig här! —
Din blick är dyster, dyster är din panna,
Och för dig sjelf du redan okänd är.
Förvillelser dig klädt i sina kläder,
På missförstånd du grundar lifvets lag,
Det konstiga ditt hjerta endast gläder,
Naturen drar sitt sista andetag.

Hvad vår och morgon dig så yppigt skänka,
De grufvor stunden öppnar för din blick,
Palatserna, som fram i drömmen blänka,
Förbi med ljumma tankar jemt du gick;
I hvardagsskolan — hvardagsmenska vorden,
Du älskar poesien ej mer som vän,
Fast Herran trycker till sitt hjerta jorden,
Ännu så varmt, som fordom, just i den.

Fall, menska, ned med sammanknäppta händer,
Och öfver stoftet höj dig andaktsfull;
Hvar bön, som kommer, möts i ljusa länder
Af en Zeraf, med vingar utaf gull.
Ett underverk skall ske. Ur sjelfva tingen
Ljuslockiga gestalter skola gå;
Naturens genius lyfta fria vingen
Och trycka dig intill sitt hjerta då. —

Invid dess bröst du samma språk skall höra,
Som ljöd i verldens barndomsdar en gång;
Det finns ännu, men döft är menskans öra,
Och dödt är sinnet för naturens sång.
När allt det ytliga, som jorden äger,
Försvinner för en helig, inre kraft,
Då vinner menniskan den skönsta seger,
Som jorden sett, som något hjerta haft.

Fall, menska, ned med sammanknäppta händer,
Till bön och ruelse på slägters graf!
Det är den enda vägen till de länder,
Der dårskap kläder sina kläder af.
Låt helig andakt leda dig vid handen,
Med tro och kärlek öfver stundens elf,
Och uti templet, på den andra stranden,
Du återfinna skall ännu dig sjelf.

När varma rörelser i bröstet klinga,
Skall jorden blifva dig ett paradis,
En engel ur pajazopuppan svinga,
Narrkåpan falla och der stå en vis.
Naturen: luften, jorden, elden, vågen,
För dig sin slöja skall tillbaka slå,
Och alla andar under himlabågen
Med sänkta hufvu'n vid din sida stå.

I bönen först du lugn och sällhet vinner,
I bönen först blir verlden ren och sann,
I bönen först du poesien finner
Till all den prosa, du på jorden fann;
Förvillelserna fly framför ditt öga,
Liksom för solen trollen flykta tros;
Allfader stiger ned från himlar höga,
Och står bredvid dig i den enkla ros.

DÖDS-ÖN.

Hvarför höras sorgeqväden tona,
Från de höga poppelträdens krona?
Hvarför suckar, full af sorg och smärta,
Strandens bölja, som ett menskohjerta?

Lilla holmen helgad är åt döden.
Då en vän går bort, hans namn och öden
Tecknar vänskap uti poppelstammen.
Det är holmens lilla saga. Amen.

Derför höras sorgeqväden tona
Från de höga poppelträdens krona!
Derför suckar, full af sorg och smärta,
Strandens bölja, som ett menskohjerta.

TVISTEN.

Den ene till den andre sade:
"Ett hufvud utaf kål jag såg,
Och det så stort framför mig låg,
Som om ett hus det varit hade."

Den andre svarade derpå:
"Du vet jag brukar icke skryta,
Men häromda'n jag såg också
Just en omätlig väldig gryta:
Den var så stor, så stor den var,
Som största kyrka landet har."

"Du narras," var den förres svar.

"Jag aldrig narras, aldrig tokas;
Men grytan var beställd så stor,
Att *ditt* kålhufvud, kära bror,
Just deri skulle kunna kokas.

Hvad du behagar.

Ett politiskt Maskerad-skämt.

I.

Klockan elfva var Plenum på Riddarhuset, då en af landets vigtigaste frågor skulle afgöras. I hufvudstaden var uppmärksamheten på det högsta spänd. Skaror af ungherrar vandrade arm i arm åt Riddarhustorget, och frågan diskuterades med liflighet i hvarje sällskap. Om hvarandra voro likväl *med-* och *mot*-partierna blandade och, ehuru utgången skenbarligt var af det högsta intresse för alla, såg man likväl tydligt, att den politiska spänningen ej ännu hade söndrat de associabla och vänskapliga förhållanderna.

Nu slog klockan elfva, och Sveriges parlamentariska Riddarhus-talanger, insvepta i skinnfodrade tulubber eller i uniformskappor, vandrade, här en och en, der arm i arm emot den gemensamma medelpunkten. Alla syntes allvarligt fördjupade i begrundning och förväntan, huru den stundande parlamentariska striden skulle sluta. Helsade några på hvarandra, var det kort och kallt.

"Klatsch," smällde en skickligt förd piska vid slutet af Myntgatan, nära det slottslika Rådhuset, och ett vackert vapenprydt equipage uppkörde, under rika malmklockors melodiska klang. Det stadnade vid Riddarhuset och en ung man, klädd i en praktfull uniform, prydd med en blixtrande stjerna, hoppade derur, och med ledig artighet mottog hans starka hand ett elegant, modernt och till sitt utseende högst älskvärdt fruntimmer, som, med sina ginott-beklädda små och

nätta fötter, trippade ned på de tapisseri-prydda fotstegen, ur det öppna, utmärkt vackra equipaget, som mera liknade en skön flickas grannt utstyrda och trefliga boudoir än ett släddon, att fara af och an på gatorna med. "Tack, min kusin," hviskade flickan med en blick, så varm, så eldig, så tacksam, att man trodde sig tydligt se, att de voro mera för hvarandra än blott kusiner. En och annan ville till och med förmärka en lätt, darrande handtryckning, gifven å ömse sidor, i samma stund hon satte sin fot på den mjuka, hvita snön, och han måste lemna ifrån sig den lilla, fina handen.

Posterna skyldrade. Vid sin arm förde han sin lilla, blåögda, ädla och lifliga kusin uppför de breda trapporna, och följde henne till dörrarne, som leda till läktarn. "Glöm ej hvad du lofvat mig," talade hon sakta till sin ledare. "Glöm ej heller hvad du lofvat mig," svarade han och de skiljdes åt.

Rikets notable talare i det Högvälborna och Välborna Ståndet hade redan intagit sina gifna platser, under de ärorika sköldemärken, som i olika färgor strålade från väggarne.

Det var en tafla, ganska storartad. Här syntes Ankarsvärd, här Hartmansdorff, dessa veteraner inom den parlamentariska diskussionens område. Här syntes Gripenstedt och Mannerskantz, dessa en yngre generations, ännu väl ej utbildade, men uppväxande och för en framtid lofvande talanger. Taflan erhöll mera sitt öfvervägande värde af de reflexioner, som den ovillkorligt framkallade hos åskådaren, än genom det intryck sjelfva sceneriet skänkte, medelst ögats uppfattning. Det var dess stora fosterländska betydelse, som ständigt stegrade intresset, allt som man hufvud från hufvud, ansigte från ansigte, man från man, sökte sluta eller studera sig till hvarje enskild karakter, för att slutligen deraf bilda sig ett totalbegrepp om det hela; ett begrepp, som, hvad författaren af denna lilla berättelse vidkommer, innebar känslan af en forntimma, storartad, verldshistoriens olika momenter alltid motsvarande, fosterländsk institution, i den stund då dess förestående fall, dess bearbetande upplösning, dess snara tillbakasjunkande inom de öfriga korporationerna, lik en tyst aning, ett mörkt spöke insmugit sig i hela dess organisations alla

delar: en känsla, egen, besynnerlig, oförklarlig, snarlik den, som intager menniskan vid åsynen af en sublim, göthisk ruin; men starkare och mäktigare än den, ty *här* ser man början och fortgången af den historiskt fortgående förstörande kraften, som omutligt steg för steg bearbetade tillintetgörelsen af den gamla onationella börds-aristokratien, då man *der* redan endast upptäcker grus och stoft efter detsammas fordna, icke inre, men yttre makt. Att se det, som ännu är lefvande, förfalla, är af en mäktigare karakter, än att se det för sekler sedan förfallna — förfallet. *Här* var det icke murgrönans lätta ranka, icke den gula, torra, utväxande sten-mossan, icke en med dofva tonfall då och då nedstörtande stens repeterande dödsdom öfver det hela, icke den nakna, taklösa, vilda figurbildning, som talade om undergång; *här* låg undergången väl företrädesvis emellan länkarne af ens egna reflexioner, likväl återgifven öfverallt i det yttre, ja till och med i sjelfva uttrycken hos hvarje enskildt representant, såväl i de mulna, rynkade pannorna, som i de bekymrade, skygga blickar något hvar kastade omkring sig. Det var tydligt att församlingens lösen var: Att vara och icke vara.

Åtskillige talare hade emedlertid uppstått. Debatten var både liflig och intressant; den gällde ett för landets utveckling betydelsefullt nationligt ämne. Alla de märkvärdigaste talangerna hade redan låtit höra sig och man trodde frågan snart vara afgjord till Styrelsens fördel. På läktarn var rörelsen ganska liflig. Man såg att uppmärksamheten äfven der var spänd på det högsta. Nästan såsom beherrskade af samma krafter, styrda af samma sympathier, rörde sig de vackra, friska, rodnande och leende fruntimmers-ansigtena alla på en gång fram och åter längst läktar-kanten, och det var som om en vind flugit fram genom ett led af utslagna, öppna, vårliga blommor: ty så vaggade de af och an, hit och dit. Behaglig var emedlertid denna syn! Man såg väl icke stort mera än de lifliga ansigtena och de färgskiftande hattarne, det var, som jag redan yttrat, *blommorna*, och får tillägga, med hänseende till hattarne, hvita och röda fjärilar, som med hvilande vingar gungade öfver hvar och en af dem.

De sköna hade förvandlat Riddarhusläktarn snart sagdt till ett verkligt orangeri.

Af alla fagra och sköna var dock en den fagraste, och mest af alla tycktes äfven hon intressera sig för gången af den politiska förhandlingen. Var det en barnslig nyfikenhet eller kanske till och med endast kärlek, mindre för de idéer, som drefvos, än för personlig bekantskap? Det var samma vackra dam, som vi redan förut presenterat. Jemte det synbara intresse, hvarmed hon följde talarne, förenade hon äfven en otålig orolighet, som icke lemnade den lilla handen frid att få hvila sig ett enda ögonblick på skranket, som icke gaf åskådaren det nöjet att längre än en sekund få njuta det behagliga af hvarje uttryck i ansigtet, förrän hon visste att med den största rikedom traktera med ett annat. Det var ett lif, som slösade med sina tillgångar hvarje minut och på ett sätt och af en orsak, som bestämdt syntes icke vara föranledd af behagsjuka och koketteri, utan af något inom henne lefvande naturligt och okonstladt sannt och godt. Hur hennes öga, i lätta, momentelt uppfattande blickar, flög öfver den rika, manliga taflan, återkom det dock alltid till den välbildade, friska och lediga, ridderliga gestalt, som convojerat henne till läktarn. Der hvilade det egentligen ut sig, så tycktes det.

Vi hafva nämnt att Styrelsens parti var nära att segra. Man talade om voteringen och man anade utgången. Flickan på läktarn rodnade. Ovillkorligt tappade hon sin hvita näsduk. Mannen med stjernan drog sig förskräckt, säkert af en lika ovillkorlig rörelse, tillbaka. Efter rodnaden följde en märkbar blekhet hos den sköna damen. Då uppreste mannen ett stolt, bjudande hufvud, anhållande att få tala. Han besteg bänken. Hans ställning och anblicken af hans ädla figurbildning var imponerande; men icke allenast genom *den*, utan äfven genom *hvad* han sade, och sättet hvarpå han framkom dermed, tilldrog honom allas uppmärksamhet. Det var första gången han talade inför en Riksförsamling, men känslan af oförsökta krafter, som i första ögonblicket framkallade en viss fruktan, öfvergick snart till varm enthusiasm och hänfö-

rande frimodighet, allt som han inkom i sitt ämne. Man hörde så tydligt, att det icke var partiorsaker, som framkallat honom, utan att det var inre varm öfvertygelse, och som utgjöt sig, icke i ett konstladt och öfvertänkt språk, men uti ett, som tanken sjelf i sin födelsestund gaf vid handen; hvarföre den sanning här gjorde sig snart gällande, att det som går från hjertat, äfven går till ett hjerta. Han talade länge och allt klarare blefvo hans åsigter; han talade varmt och allt flere medlemmar gingo öfver på hans sida; han talade bra och ett sorl af bifall lopp genom salen. Han kastade en flyktig blick åt läktarn, och af det hulda leende, som mötte honom, fick han nya krafter. Under allmänt bifall nedsteg han från bänken. Nu mera var voteringen öfverflödig. Utom några orubbliga gubbar, hade alla tagit saken från den sidan, som han med glödande styrka och åskådligt lif framställt. De liberale segrade.

Det eleganta equipaget stod åter vid portarne af Riddarhuset. Den älskvärda damen och den segrande mannen hoppade upp deri, och det bar af åt Myntgatan igen.

Låtom oss blicka in i equipaget.

En vacker scen! Han hade lagt sin hand i hennes och, öga mot öga, sutto de, lutade emot de svällande klädesdynorna. Talade de med hvarandra? Visserligen! Kärleken begagnar sig dock aldrig af detta språk, som ljudfullt och bestämdt är det offentliga lifvets språk, det har ett helt annat, ett långt rikare och oändligare, enskildtare; jag menar ögats. Med detta talade deras hjertan till hvarandra och de förstodo hvarandra och tryckte hvandras händer. ”Denna stund är jag lycklig,” hviskade hon, och äfven nu förnam ej örat något ljud, men man *såg* hennes mening i dessa fylliga och dock fina läppars gratiösa och lätta rörelse. ”Vill du höra mitt hjertas historia,” fortfor hon, ”under denna förmiddag? Då jag uppkom på läktarn, tyckte jag mig, vid åsynen af så många vidtfrejdade personer — — blifva till intet. Min själ vande sig dock snart vid synen; och den första bizarra föreställningen, att jag trodde mig se, så att säga, endast vålnader af våra förfäder, diskuterande närvarandets behof, försvann

småningom och det blef mig så tydligt, att tallan allenast framställde närvarandets egna intressen, i strid emot hvarandra. Så ljusnade det för mig, under det jag alltjemt väntade att du skulle uppträda och lösa ditt löfte — men förgäfves. När då Hartmansdorff höll på att segra — då darrade mitt hjerta och jag kände att jag bleknade, helst som jag ännu såg dig helt lugnt och tryggt bibehålla din plats. Slutligen uppstod du, det var ett dödande ögonblick af förstörande ovisshet i min själ. Jag ägde ej en tanke, icke ens en känsla; jag andades icke, jag lefde knappast. Med en lifvande rörelse i djupet af mitt hjerta återkom jag småningom till mig sjelf, allt som du talade och utvecklade din öfvertygelse. I mitt bröst kände jag som en Gud upprepa hvarje ord, som klingade från din mun. Huru vackert, huru skönt och manligt uttryckte du dig icke! Du segrade och större lycka har jag ännu ej erfarit."

"Du lilla vackra jublerska! Jag har emedlertid löst mitt löfte, icke sannt?"

"Det erkänner jag, och erkänner äfven, gode Edvard, att mitt återstår ännu."

"Just det, så lös det *nu*, just nu. Här skall ingen menniska kunna se det. En kyss, blott en enda!"

"Edvard, vi skola ej såra skickligheten, vi skola icke gifva oss till en saga på hvars mans tunga. Ser du, der går H. Ex. Grefve — —. Det du har att fordra, har du ej förlorat. Tyst, en annan gång! Men tro icke att, fastän jag se så här beskedligt har för dig blottat mitt hjerta — du derföre ännu rår om min hand. Tro ej, fastän jag är enthusiastisk för den nya tiden, att icke också jag har min plan, min afsigt, min mening. Tro icke, fastän du har uppfyllt en af mina önskningar, att jag har pröfvat dig tillräckligt. Ännu har du mycket ogjordt, innan jag blir din. Du har öfvervunnit *en* svårighet, men ej alla. Du är talare, men är du äfven derföre allt i allo, en af framtidens talare, af framtidens män? Derpå är jag ej säker, och jag vill ej tillhöra någon af Gubb-systemets hjeltar. Min man skall lefva för

det kommande, skall vara en Riddare för det unga Sverige, skall hafva framtid.

"Min goda kusin, jag tror att du är en liten Statsman, en liten Statsfru, en liten toka."

"Hvad jag sagt, är sagdt. Anser du min mening tokig, då böra vi snart skilja oss från hvarandra. Min tanke må vara så fix du behagar, men den är mitt hjertas, och jag sviker ej det."

Equipaget stannade i detsamma vid det hotel, der hennes far bodde. Efter ett ögonblicks besinning tillade hon: "I afton är maskerad i Kirsteinska huset. Vi äro några, som tänka oss dit. Anser du mig icke för en toka, så kommer du också dit, och *kanhända* skall du få blicka in i mina förhållanden. Emellertid, såvida du vill träffa mig der, begagnar du den kostym, som jag kl. 6 i afton vill sända dig. Farväl, Edvard! Vi träffas ju i afton?"

"Ja."

II.

Vi förflytta oss nu till den rika Grefve X..y..s ståtliga hotel och med en kort, lätt bugning vilja vi djerft inträda i det fashionabla förmaket, en af den förnäma verldens gladaste samlingsställen, en den behagligaste rendez-vous-plats för den qvinliga intrigens fintliga drömmar, och för royautéens öppet erkända ridderliga vänner. Hur vackert, hur ordnadt, hur praktfullt och hur elegant hafva icke rikedom och smak förstått att dekorera detta rum. Det är afton. Hvilket klart och rent sken sprider sig icke från den blixtrande kristallkronans genomskinliga spermaceti-ljus, och huru liksom fördubblas icke detta sken af de djupa, mellan tak och golf gående, trymåerne. Det är en flod af stilla ljus, som strömmar ifrån dem, och kastar en etherisk glans öfver det minsta silfver-filigrams-arbete derinne. Aldrig hafva några möbler blifvit betraktade i vackrare dag. Aldrig hafva briljanterade, liljehvita händer sysslat i klarare skimmer med små sällskapsarbeten. Aldrig har någon Stockholmsk petit-maitre med en

fin hands behagliga rörelser flyttat en stol, sagt en artighet, obemärkt ordnat sin chevelure i högre dager. Var der kalas, var der souper? Nej det var en vanlig hvardagsafton — men det var en hvardagsafton, under de första månaderna af en Riksdag, då lyxens thermometer af sig sjelf alltid stiger några grader. Man måste synas från en litet mera än vanligt briljant sida. Man måste intaga en viss ställning, ett visst utseende, ett visst sken, och man hade äfven dubblerat ljusen, såsom ett gifvet och säkert medel att öka detta sken. Man ansåg sig böra lefva på en högre fot — — och hade förgylt *skon*. Denna afton var till och med icke någon af dem, på hvilken Grefven mottog främmande, annat än de få, som räknade sig till hans närmaste vänner, och som utgjorde, så att säga, husets ständiga, trogna hedersvakt. Bredvid den gamle Grefven, som presiderade i soffan, satt också endast en medelålders man på en, som det tycktes, enkom ditflyttad beqväm, något gammalmodig, sammetsbeklädd och förgyld karmstol. Om icke denne, som var en civil embetsman, hade varit så lång, som han verkligen var, skulle man utan malice kunnat ha påstått, att han var Grefvens öra; ty idel uppmärksamhet och hörsam undergifvenhet framställde sig i hans person. Grefven sjelf syntes vara emellan 50 och 60 år, kanske närmare 60. Han var en liten man, men med klippska och slipade, eller kanske rättare, lifliga ögon; också brunno de af en högre, gnistrande eld, hvarje gång som grannen på stolen yttrade något tänkvärdt ord, eller kanske någon skarp satir, ty det låg till och med en viss satir i uttrycket af de brinnande blickar, som, i korta ögonkast, då flögo från de högvälborna ögonen kring rummet. Framför honom låg på bordet H. M. Konung Carl Johans throntal, och man hade säkert diskuterat dess innehåll, tills man öfvergått till andra nya ämnen, följder likväl af det.

"Riktigt," afbröt han sin granne, "nu förstår jag herr Kammarrådet. Planen är ej rasande. På det sättet skulle man afväpna oppositionen genom oppositionen."

En betjent inträdde i samma ögonblick och anmälte, bugande, Baron * * *. "Han — — ja så — åh — nej, säg ho-

nom att vi ej äro hemma." "Hvad?" utropade då hans enda dotter, sällskapernas glädje och lif, Stockholms vackraste blomma, ungkarlarnes förtjusning, balernas prydnad och alla koketters afund och förtviflan, den älskvärda fröken A...., "hvad," ropade hon, och blickade upp från sitt arbete, icke hemma för honom? Pappa håller ju så mycket af honom. Kanske hörde pappa icke att det var Baron Edvard?"

"Han — jaså-ä, bed honom vara artig och stiga in." Ett kallt löje krökte dervid hans förnäma läppar. Den unga fröken log af hjertlig, ren och barnslig glädje. Man tyckte nästan att hjertat genomskimrade hela hennes väsende, alla hennes anletsdrag.

Baron inträdde; det var samma ädla gestalt, som vi förut sett på Riddarhus-bänken. Sedan de vanliga helsningarne voro vexlade, blef ett ögonblicks tystnad i rummet. Grefven hade ännu ej satt sig, han bibehöll sin stående ställning. *Detta* var redan något ovanligt. Med ögonen fästade på throntalet, lade han tummen och pekfingret äfven derpå. Hvad menade han? "Herr Baron," sade han slutligen, "känner ni detta tal?" — "Visserligen, det är H. M. Konungens." — "Nåväl," och dervid vek han tillbaka några blad, och upptog en ur Aftonbladet utklippt spalt, "känner ni äfven detta?" — "Ah, det är mitt eget tal på Riddarhuset." — "Ifrån denna stund må ni tillåta oss, herr Baron," återtog Grefven, "att vi äro mera sällan hemma för er, än hitintills. Jag har förut icke känt er, men sedan jag nu gör det, må ni ursäkta mig, om nycklarna till mina dörrar äro borttappade för er. För min del tillhör jag styrelsen, ni oppositionen, och ovänner äro icke vänner. Ödmjuka tjenare!" De friska rosorna på den vårlika flickans kinder hade förvandlat sig till bleka liljor. Med tillbakalutadt, stolt hufvud och med öppna, talande ögon blickade hon förvirrad på sin far; men denne stod lugn, kall, bestämd, mera än man vanligtvis var van att se honom. Kammarrådet kastade en sneglande blick öfver scenen, och man kunde i hans ansigte läsa en viss tillfredsställelse; men då hans blick träffade en af de stora trymåerne och han oförmodadt fick se sig sjelf, rodnade han upp under öronen.

Hvem förklarar denna rodnad? Baron var djupt gripen, men den friska, manliga besinningen gaf snart ord åt den sårade känslan. "Det finnes ingenting, herr Grefve," svarade han, "från hvilket jag icke kan resignera, utom från min öfvertygelse. Hvad jag i dag har yttrat på Riddarhuset, tänkte jag, och hvad jag sålunda i själ och hjerta tänkte, ansåg jag för en skyldighet att säga, en skyldighet emot fäderneslandet; ty *det* tillhör jag först, familjerna sedan!" Han bugade sig derpå djupt för Grefven, kastade på fröken en frågande blick, som blef nöjaktigt besvarad, och med en kort, vårdslös helsning för Kammarrådet aflägsnade han sig. En dödande tystnad hvilade öfver det lilla sällskapet. Man serverade thé.

III.

Den djupa tystnaden i förmaket stördes efter en stund af bjellror utanför på gården. En betjent anmälte, att Hofmarskalkinnan A * * väntade Fröken. "Ah," utropade hon, i det hon med en liflig rörelse uppsprang från sin stol, "att jag skulle hafva förglömt det! Jag har lofvat Hofmarskalkinnan att följa med henne och hennes döttrar på maskeraden i afton, till Kirsteinska huset. Pappa har väl ingenting deremot?" "På Kirsteinska huset?" frågade Grefven långsamt. "Med Hofmarskalkinnan A * *?" — "Vi uppgjorde partiet, då vi träffades sist hos Excellensen L.," återtog hans täcka dotter. "Der var flere, som ämnade sig dit." — "Ja så, å ja, du kan gerna fara," svarade gubben. — "Då får jag riktigt skynda mig," ropade fröken, och hoppade ut genom dörren. Kammarrådet såg litet lång ut i ansigtet. Hade han gått miste om en treflig aftonstund? Grefven tömde långsamt sin thekopp, och då betjenten aflägsnade sig, tycktes han falla i ett visst begrundande, till hvilket vi våga sluta af den trumning med handen, som omedelbart derpå började. Det var preludierna, man såg det tydligt, till ett tal, och talet följde äfven rätt snart.

"Herr Kammarråd, jag har verkligen önskat mig en ensam stund med er. Ni har begärt min dotters hand. Nåväl,

jag vill oförbehållsamt yttra mig. Jag antager ert anbud. Ni är väl ej af *gammal* familj, men dock af familj; dessutom äger ni en betydlig rikedom, och genom den och ert goda hufvud kan ni snart förvärfva en Grefvekrona. Hvad som derjemte mycket bidrager till detta mitt beslut, är det, att ni är en af den närvarande styrelsens, den så kallade gamla regimens, bästa stöd, säkraste pelare. Att vinna flickan för er, må bli er egen sak. Emedlertid vill jag gifva er det rådet, att blifva litet romantisk, litet aktör, litet diplomat. Det skadar ej i en kärleks-affär. För att eröfra ett fruntimmershjerta, framför allt hennes, måste man vara sådan. Hon är sjelf litet öfverspänd och full af fantasier. Det vore nästan bäst, om man kunde öfverrumpla henne, då vore det gjordt på ögonblicket. Jag minnes min salig hustru; hon var precist som min lilla flicka; men jag begagnade mig af konjunkturen, och hon var min, innan hon visste det sjelf. Ah, det faller mig in något — låt se — jo — John!" betjenten inträdde. "Skynda dig upp på frökens kammare och se efter, om der finnes — i garderoben kanske — några maskeraddrägter; tag ned tvenne, och säg sedan till, att kusken spänner för en täckvagn." Efter en stunds paus, fortfor han till Kammarrådet: "I afton fara vi också till Kirsteinska huset på maskeraden. Hvad säger ni derom? Det har fallit mig in — ah — hit Ivan, säg till hofmästaren, att han har en souper i ordning till klockan 12 à 1 i natt, för 30, 40 à 50 personer — se, si der är John — förträffligt: den här riddar-rustningen får herr Kammarrådet taga, jag väljer domino-drägten, den passar för mina år."

"Men, herr Grefve, mina år —"

"Att fria och tala om år — nu äro vi färdiga — således till Kirsteinska huset."

IV.

Vi äro nu i Kirsteinska huset. Hvilken massa af menniskor, hvilket lif, hvilken rörelse! Det var förtrollande att

från de tysta, mörka och döda gatorna, der man vandrade så obetydlig, som en krälande mask, emellan de höga grafbräddarne af omgifvande, resliga stenhusmurar, ögonblickligt och liksom genom ett trollslag finna sig förflyttad in uti den mest brokiga verld af sydländsk prakt, färgvexlande glans och skimrande rörligt lif. Det var den stenhårdaste prosa, förbytt till den mest fantastiska, i sjelfva verkligheten existerande, poesi; der infallet och stunden oemotståndligt indrog sjelfva den hvardagligaste hvardags-menniska till aktör i ständigt omvexlande scener, ur de mest olika, tillfälliga och förflygande vaudeviller. Var man verkligen i Sverige? Man glömde det. Man glömde den frostbitande kölden, man glömde den höga, stela, klippiga naturen; man glömde nordens njugga, torftiga fysiognomi; man trodde sig vandra under en Italiensk glödande himmel, der "molnets" rikt glänsande constellation, i mångdubbladt antal, strödde strålande guld öfver scenen, och der en lifvande musik gungade genom luft, själ och hjerta, väckande till friska och glada rörelser och hänryckningar. Var man icke der, eller hvarest var man? Tankarna upplöstes till känslor: det surmulnaste förstånd blef förvandladt till fantasi; gubbens hjerta genomströmmades af varm ungdomlighet, nykterhetsvännen rusades af synernas illusioner; riksdagsmannen glömde hela riket; pratmakaren hade ej ord för hvad han kände, och den ordkarge pratade om hela verlden. Skönheten var en styggelse att se, och den utlefvade styggelsen var en skönhet: masken hade förvandlat dem båda. Kärleken var kommen i sin egen verld och i hvarje öga lurade dess pilar. I sanning, icke var man i norden, visst var man söder hän, uti Italien eller på en förtrollande ö, långt hän i det solbelysta haf, som smekes af den eviga vårluftens andedrag? Riktigt! det var en ö, ett land för sig sjelf, en verld, skiljd från den öfriga, en punkt, en koloni, utkastad utom det vanliga statsmanna-samfundet; men en koloni, der, då man betraktade befolkningen, en liten täck verldshistoria tagit lif och form i mångfaldiga gestalter och nu rörde sig fram och åter, alltid ny och bibehållande sina olika tiders och sina olika länders originela egendomlighet. Der sväfvar en Venetianska,

med sin, på ett sirligt sätt draperade, luftiga och hvita fazoletta, här vandrar en djupsinnig Mongol med högfjädrad turban; der rör sig en tyst, inom sig sjelf sluten, mörk domino; här sväfvar sakta och stilla en dokhöljd Nunna fram med hopknäppta händer genom skarorna; der hoppar en Arlequin, med infällen till och med i sina tåspetsar, och här struttar en nätt Dalkulla på högklackad, silfverbespännad sko, och vid hennes arm vandrar en snörd sprätt, direkte kommen från den fashionabla verlden på Norrbro; men hvem der? Igenom de öppna dörrarne inträder med raska, friska steg en man, prydd med en ståtlig riddarrustning; han stannar på tröskeln, öfverraskad på ett behagligt sätt, så tyckes det, af den brokiga panorama, som öppnar sig för hans öga. Hans drägt är högst praktfull. Sköldemärket är ett T uti ett brinnande hjerta. Hvad månde det betyda? Du skall få veta det innan berättelsen slutar. Vid den unga riddarens sida stod en medelmåttigt lång man, omsluten af en svart sammetskåpa och barett af samma slag, utsmyckad med en blixtrande juvel, fästad der, såsom en slags kokard och fasthållande en rakt uppstående mörkbrun örnfjäder. Han betraktade riddaren med hvassa blickar, under det att följande samtal uppstod dem emellan.

Svartrocken: "Alla tokar ha sluppit ut från dårhuset i qväll. Ni också, herr riddare af tusenskönan, eller kanske af tusen hjertan, eller måhända, ändå rättare, af ett tokigt hjerta, då jag ej så noga kan veta hvad det der stora T skall betyda. Ha, ha, ha!"

Riddarens bröst höjde sig, man såg att han ej var van att bära förolämpningar. Han vände sig ifrån sammetskåpan, men lade ovilkorligt sin hand på svärdfästet.

Svartrocken: "Ha, ha, ha! Jag har ställt ert horoskop i dag, och som ni är född under oxen, har ni lätt för att begå dumheter. Jag trotsar er att draga er klinga, som ni så skyndsamt lägger handen på."

Riddaren: "Vi äro på ett publikt ställe, på ett offentligt nöje: allt förbjuder mig...."

Svartrocken: "Ingen fara, ni må gerna draga ert svärd!

Ni har ej haft mod en gång att sätta ett sådant vid er sida; jag är säker på, att ni endast har en tuppfjäder i baljan, och jag måste i sanning bele en modern sprätt, som haft djerfhet påkläda sig en af den tappra medeltidens rustningar. Ha, ha, ha!"

Förvägne! ropade riddaren och drog sitt svärd: men hur flat och förlägen stod han ej der, då det verkligen var endast en tuppfjäder. Alla maskerna, som samlat sig kring dem, aflägsnade sig skrattande. Svartkåpan försvann. Mulen vandrade riddaren fram åt danssalongen. Det första han såg, när han inträdde der, var åter svartrocken eller en precist lika rock, som svängde sig med lifliga rörelser i en vingad, luftig och behaglig française, besjälad af en utaf Strauss komponerad skön musik, spelad af fulltalig orchester. Men hvem dansade han med? Dessa sköna former, kände ej riddaren dem? Denna smidiga växt, detta något tillbakaböjda hufvud, denna lilla, nästan vingade fot, hade han ej sett den förr? Svartsjukan vaknade i hans bröst. Är det ej fröken A.? Det måste vara hon. Dansen upphörde; han nalkades henne. Han talade med henne; men hon svarade ej. Det var en döfstum, eller hon spelade åtminstone en sådan rôle. Blott tecken utgjorde hennes språk. Men dessa små fingrar — de kunde ej vara någon annans än hennes. De båda promenerande hade sålunda kommit i ett aflägset mindre rum. Han såg sig omkring och fann att de voro ensamne. Han bad henne säga, hvem hon var. Hon teg. Han bad henne lyfta på masken. Hon runkade blott på det lätta, lockiga hufvudet. Med brinnande otålighet, med växande lidelse, utropade han: "Jag vet hvem du är, och nu eller aldrig måste du inlösa det löfte du gifvit mig. Intet dödligt öga ser oss här, intet!" Men knappast hade han djerft lindat sin arm omkring hennes smala medja, förrän hon med en qvick rörelse rullade sig skrattande ur hans händer; och i samma stund stodo tvenne lika klädda, lika höga, ja, i alla stycken till utseendet fullkomligt lika fruntimmer, med hotande och upplyfta fingrar framför honom. Den, med hvilken han nyss talat, förenade sig med dem; de voro fyra, som med om hvarandra hoplindade

armar nu slogo en halfcirkel omkring honom. Med halfhög röst sjöngo de följande:

Har af oss du någon kär,
Säg oss, säg oss, hvem det är! —
Af vår röst du skall det höra:
Hjertat har det bästa öra.

Efter en stunds paus sjöngo de med förändrad, mera lätt och lekande melodi:

Älskar du blott riktigt sannt,
Kan också din flickas röst
Icke vara obekant
I ditt hjerta, i ditt bröst.

Men på hvilken skulle han gissa? Det var ej så lätt. Hans öra hade dock upptäckt en fin darrning, en besynnerlig, men hjertlig brytning i tonen, just hos den, hvilken han nyss hållit i sina armar, och han utsträckte sin hand emot henne. Hade han gissat rätt? Tigande förde hon honom in i danssalen.

V.

Men redan på tröskeln till den stora, elegant dekorerade salen, der det hvimlade af kostymer, möttes han af den svarta sammetskåpan, denna mörka skugga, som oblida omständigheter alltjemt ville ställa vid hans sida. "Ha, ha, ha!" skrattade masken, och man såg huru riddaren, med en vredgad blick, genom en hastig vändning, trädde honom under ögonen. "Ni har förolämpat mig," talade han kort, "och ehuru jag ej känner er, anser jag er likväl, till följe af er drägt — så vida den ej är hyrd för dagen — såsom en man af heder, och jag fordrar upprättelse; om ni behagar, träffas vi i morgon kl. 12 vid Blåporten. Värja eller pistol?" — "Pistol!" var det halft skrattande svaret. Riddaren ville nu föra sin dam in i dansen, men med förundran började han att sjelf betvifla det hon var den han ansåg henne vara, då

hon, som ej kunde undgå att höra hans spända förhållande till sammetskåpan, likväl, på en vink ifrån honom, stannade och lutade sitt hufvud *så*, att denne blef i tillfälle att tillhviska henne några ord, af hvilka riddaren dock endast förnam högst afbrutna utrop: "han är sannerligen här — — signetringen på handen är — pap — — se vid dörren." Såväl riddaren, som hans dam, följde med sina ögon den rigtning, som kåpan dervid utpekade med fingret. Men huru öfverraskad blef han ej, då han upptäckte en person, vid hans egen längd och kroppsställning, klädd i en precist dylik riddarrustning, som den han sjelf bar för aftonen, gravitetiskt stödande sig der emot dörrposten. Han igenkände samma hjelm, samma harnesk, samma korta, guldfransade sidenmantel, som han sjelf paraderade med; hvarje del så lika den ena den andra, som hade de varit modeller för hvarandra. Han ville vända sig till sin dam, för att begära någon upplysning, men hindrades af en ny förundran, då han också bredvid denna sin afbild, detta sitt andra jag, upptäckte just samma hånande sammetsrock, eller rättare en precist dylik, som den, hvilken stod vid hans egen sida. Han begrep ej dessa öfverallt återkommande likheter, detta besynnerliga dubblerande af samma drägter. Var det tillfälligt, eller var det en afsigtlig intrig, spunnen kring honom eller kring någon annan? Han beslöt att vara på sin vakt. Dansen började; men konversationen kunde ej komma i gång, emedan hans dam iakttog en orubblig tystnad och emedan han var en stor stackare uti teckenspråket med alla, utom med fröken A., i hvilket fall kärleken skänkte det både betydelse, mening och tydlighet. Hans nyfikenhet var likväl ej derföre mindre och allt som den växte, kände han äfven huru hans hjerta började klappa allt fortare och lifligare. Den lilla vackra okända masken hade ingifvit honom ett intresse, som han förut ej känt, och som ökades genom ovissheten om det ej *ändå* kunde vara den, som han mest älskade af hela det täcka könet. Folksamlingen hade nu betydligt ökat sig. Man trängdes i stora massor öfver allt. Isynnerhet voro grupperne täta kring de dansande. Helt nära till riddaren stod en svart domino, som,

ehuru den ej deltog i sjelfva dansen, dock tycktes med mycket intresse uppmärksamma hans rörelser och alla i dansen deltagande personer. Öfver dem alla flög dennes blickar observerande, såsom hade han varit en General-Mönster-Herre.

För sin del brydde riddaren sig föga om honom, men hans dam tycktes deremot med desto större deltagande betrakta honom, och han anmärkte, att då han lemnade henne, för att, enligt dansens turer, ensam figurera för sin vis à vis, så vände sig hans okända dam emot denna domino, tryckte hans hand och vexlade några ord. Sedan han återkommit på sin plats, nalkades dominon riddaren sjelf och yttrade halfhögt, med en viss skalkaktighet i sin blick: "så bör det vara, ni gör er sak bättre än jag trott er om, få se hur jag gör min?" När dominon derefter aflägsnade sig, observerade han vidare, att en stor carniolsring blixtrade på högra handen, och han tyckte sig igenkänna den. Var det ej fröken A:s far, som talat till honom? Han började att ej förstå ens sig sjelf. Förhållanderne inknöto sig allt mera och mera i en olöslig knut för hans förstånd. Han vände sig frågande och bedjande om upplysning till sin dam; men hon lade fingret på sin mun, och hvarje hans fråga förblef obesvarad. Men den ena frågan, den ena bönen, den ena önskan föder oupphörligt andra och nya, och när sluta det varma mannahjertats frågor, böner och önskningar? Ifrigare än förut, varmare och innerligare anhöll han nu, att hon skulle demaskera sig: ty deruti såg han upplösningen på alla dessa, som det syntes honom, små invecklade tilldragelser. Hon såg på honom; hvilken blick! den kunde ej vara någon annans än hennes, och derpå nickade hon så förtroligt, att han betraktade det såsom ett medgifvande. Françaisen upphörde, och såsom en gammal vän, en kär bekant lade hon sin mjuka, lätta arm under hans; hade den ej legat der förut? De vandrade nu, såsom förda af en tyst öfverenskommelse, åt samma rum, der han för en timma sedan lindade sin arm omkring hennes veka lif. De voro nu, som då, helt allena. Han förnyade sin anhållan. Hon höjde sin arm, som han trodde, för att lyfta på masken och äfven han lyfte sin, för att utkräfva den lof-

vade och den i hans själ så ofta omdrömda kyssen. Kärleken ser, hör och beräknar ej något annat än kärlek. I hela sin tillvaro är den aldrig något annat än sig sjelf. Redan hade han ånyo lindat sin starka arm omkring henne, redan ville han uttaga sin innestående fordran, som ej gerna kunde nekas, då han så der sjelftaget intecknat hela fastigheten i sina armar, och då han ej kände för ögonblicket någon annan lag än hjertats. Masken föll; men den varma, lefvande beröring, som hans läppar redan i andanom kände — hvad blef väl deraf? Ovillkorligt drog han sig ett steg tillbaka, och en viss isköld lopp igenom hans ådror. Framför honom stod, i stället för det förväntade, bekanta, älskeliga och själfulla ansigtet, ett själlöst, kallt, stelt, nästan vanställdt och obekant, snarare dödens än lifvets. Han gjorde en tafatt, stolt bugning, och då hon, med ett lätt och nätt danssteg, skyndade derifrån, vände han sig om, för att aflägsna sig; men vägen var redan stängd. Framför honom stod den svarta sammetskåpan, men icke ensam, utan tredubblad. Trenne dystra, mörka, svartklädda männer stodo med korslagda armar stängande hans väg framåt. Hvem var af dem den, som han manat till tvekamp, hvilken af dem, som beskrattande och förlöjligande följt honom hela aftonen, hvilken? Lika som svarta, hotande åskmoln stodo de framför honom, med en blixt i hvarje öga.

VI.

Och de talade alla tre, den ena efter den andra! "det är *mig* ni utmanat till strid i morgon, jag är färdig dertill *nu* genast, om det lyster er. Man bör ej uppskjuta till morgondagen, hvad som kan göras i dag." — "Mina herrar," sade Baron E., ty mina läsare har säkert redan gissat, att riddaren ej var någon annan än han, "det är en utaf er, som med otillbörligt hån förföljt alla mina steg i afton, och hvars sällskap högeligen generat mig: förty visste jag hvad mig tillkom, för att göra mig honom qvitt: jag kastade honom min hand-

ske i synen; men hvilken denne är utaf er tre, det är för mig omöjligt att gissa. Skulle ni likväl finna, att min handske vore för tung att upptaga för *en*, och derföre gemensamt vilja söka lyfta den från golfvet, så — mycket gerna för mig. I morgon således, kl. 12 vid Blåporten, och en och en. Farväl!" — "Icke så, min herre," svarade en af svartrockarne, "ni känner ej oss, vi ej er, och för vår del vilja vi ej heller lära känna er. Affären har uppstått emellan oss såsom obekanta, den må äfven afslutas emellan obekanta. För den af delegarne i denna tvist, som går såsom segrare ur striden, blir, om vi äro obekanta, ansvaret allsintet. Man har kringgått duells-plakatet. Polisen skall aldrig kunna upptäcka er eller oss. Öfver hela saken skall en ogenomtränglig slöja ligga. En maskerad-kåpa betäcker oss *alla*. Till följe af dessa skäl, kan en tapper man ej längre tveka. För att likväl undvika allt uppseende, hafva vi förskaffat oss ett rum en trappa upp, och med ert tillstånd, kunna vi nyttja värjor i stället för pistoler. Vi hafva försett oss med vapen deruppe, af hvilka ni eger att välja, hvilket som behagar er." Det bestämda och manliga i denna framställning, ehuru resonnemanget väl egentligen hvilade på en falsk logik, gjorde emedlertid intryck på Baron E., och han hade ej något att anmärka deremot, utom att han saknade ett, vid ett tillfälle som detta, nödvändigt bihang, nemligen sekundant. Knappast hade han dock yttrat denna sin oförgripliga mening, förrän de fyra, förut bekanta, lika klädda fruntimmers-maskerna hoppade in emot honom ifrån angränsande rum, och erbjödo sig, hur löjligt det än kunde synas, att åtaga sig sekundant-bestyret. Baron E. hade väl svårt att hålla sig ifrån att dervid draga på munnen, men antog likväl anbudet, hvarpå de begåfvo sig bort åt en fonddörr. När Baronen, som gick sist, stängde dörren och blickade tillbaka in åt dansrummen, såg han sitt andra jag, likhets-tecknets riddare anfäktad, som det föreföll honom, på ett ganska häftigt sätt, af en fjerde kolsvart sammets-kåpa.

Med skyndsamma steg hastade sällskapet genom en smal korridor, som krökte sig åt höger, och vid hvars ända en bred

trappa ledde dem en våning högre upp. Man stannade vid en hög och bred dubbeldörr, som efter ett ögonblick, sedan man med en ringklocka tillkännagifvit sin närvaro, öppnades inifrån af en djupt bugande vaktmästare. De inträdde först i en liten tambour och derefter i en vacker, väl möblerad och upplyst sal. Man tycktes ha väntat främmande der, så syntes det af den elegans, hvarmed allt var ordnadt, men förgäfves tittade Baronen omkring sig, för att finna några vapen. Af hvad han såg hade han flera anledningar att snarare supponera en liten extra bal, än en extra batalj. Det dröjde dock ej länge, förrän sceneriet förändrade sig. Likasom utaf sig sjelfva, öppnade sig de gulmålade förmaksdörrarne, och om det också var ljust i salen, så var det ändå ljusare derinne. Det anmärkningsvärdaste var likväl ett fyrkantigt bord, öfverdraget med ett rödt, i djupa veck nedfallande, bordstäcke, vid hvars öfversta ända en ganska fetlagd person satt med värdig hållning, insvept i en uti rikt draperi nedhängande svart sammetskåpa, lika med dem som buros af hans tre följeslagare och duellanter. Ansigtet var gömdt bakom en tunn och florlik halfmask. På sidan om denne presiderande person lågo tvenne böcker, de voro likväl icke skinninbundna, utan försedde med små nätta och vackra röda maroquins-band. En förgylld kandelaber höjde sig midt på bordet. Baron E., som väl var af en liflig och enthusiastisk natur, tyckte dock föga om någonting, som fick anstrykning af "roman". Den poesi var honom kär, som hvilade endera på ögonblicklig tillfällighet eller på dess fullkomliga motsats, på något redbart underlag, såsom på menniskokärlek, uppträdande uti ren verksamhet för enskildt eller allmänt bästa, eller på ridderlig hängifvenhet, för hvad stort och sannt var, och dess strid derföre; men hela det fält af romantik som äger anstrykning af krystad tillställning, ville hans själ ej rätt fördraga. I det ovanliga ville han skönja spåren af en frivillig kraft, om han skulle erkänna den för något annat än en tillgjord småstads-rolighet. Den scen, som han hade framför sig, tycktes honom närma sig denna sednare kathegorien, ehuru visserligen hvarken dess orsaker eller afsigter voro klara

för honom. Han ville derföre afvakta den första skymt af utveckling, för att sedan handla i öfverensstämmelse med hvad han fann skäligt.

De trenne svarta kåporna som åtföljde honom, eller hvilka rättare han åtföljt upp i dessa rum, ordnade sig till venster om den vid bordet sittande personen och till höger ställde sig de trenne flickorna, så att han kom att stå helt ensam midt framför detta hemliga tribunal.

Snart började händelsen att sjelfmant afkläda sig sin undersamma maskerad-kostym och framstå för hans blick i sin egentliga sannskyldiga gestalt. Ordföranden talade, med en välklingande, ren stämma följande, och han hörde genast, såväl af ord som på röst, att också det var ett fruntimmer.

VII.

"Det är säkert, talade hon, "säkert icke utan förundran, som ni betraktar oss och den ställning, som i er tanka, en oviss slump kommit er att intaga här. Emedlertid, vi känna er, herr Baron och ni känner äfven oss; vi äro edra varmaste vänner och närmaste slägtingar. Tillåt oss att utveckla omständigheterna, och tala liksom emellan fyra ögon: vänskapen kan ju medgifva det? Ni får lof att erkänna, att numera hela verlden håller på att förändra färg, att det icke finnes, i hvad fall som helst, en enda menniska eller, snart sagdt, ett enda föremål, som icke i mer eller mindre mon tournerar eller tournerat sig: reformer vilja göra sig gällande i allt. Det var äfven ganska hög tid dertill; ty man gäspade ju redan på taburetterne, såväl i konseljen, som i förmaket, och man sof i kojorna. Hvarifrån har böjelsen för dessa förändringar kommit? Gud vet det. Öfver oss hafva de kommit som sköna drömmar i natten, eljest tro vi, att behofvet föder böjelsen. Vi hafva också ett ungt hof, i hvars spets Konung Oscar står. Lik en morgonstjerna tindrar hans namn, uppgående bakom kanten af Carl Johans krona. Med honom skall helt visst en annan, lyckligare tid göra sig gällande,

då styrelsen och folket förstå hvarandra bättre än nu. Ty sjelf ung, sjelf svensk, skall han helt säkert omgifva sig med en yngre, en mera svensk styrelse-personal, än den som Carl Johan valt till sitt Råd. Vi klandra ej det närvarande, men vi älska det kommande, och vilja äfven räkna oss tillhörande det, således tillhörande det unga hofvet. Nåväl! Vi äro fruntimmer, och åsigter, grundade på hvad jag nu yttrat, hafva hänfört oss till det steg vi tagit. Man säger allmänt, att f. d. H. E. Grefve G. Adlersparre erhöll sin fru Grefvinna, emedan han var en man, som i ett för landet svårt ögonblick utmärkte sig såsom patriot, såsom en verklig vän till fäderneslandet. Denna tanke hafva vi uppfattat, och i vår förening sökt utvidga och gifva en större betydelse. Några unga damer valde mig, efter jag var enka, att stå i spetsen, ledande denna idé. De hafva förenat sig om, att ej gifva sitt hjerta och sin hand åt någon, som icke tillhörde den nya unga tiden och som ej öppet arbetade för dess framgång och seger. Målet vilja vi tro är positift, och sällskapets antal är redan ej så obetydligt, och vi hafva hopp om, att det ännu ytterligare skall tillväxa och utbreda sig öfver land och rike.

Man säger att en hustru delar sin mans ära, och det förhåller sig verkligen så; men är mannen utan all utmärkelse, all egentlig ära, så är ju hans hustru det äfven. Och hvad ära kan den hustru äga, emot hvars man en hel nation uttalar ogillande yttranden, klandrande åsigter, fördömande opinioner? Svårligen någon! Hvilken lycka är det icke deremot, att tillhöra *en*, hvars namn är en glädje för folket, en ära för salongen, en lycka för fäderneslandet! Detta hafva några unga, varma hjertan insett, och de hafva beslutat, att ej tillhöra några andra än tidens och framtidens egne unge män. Äfven qvinnan bör lefva för nationen, och huru skall hon kunna det *mera*, än om hon lyckliggör endast dem, som oaflåtligt tillhöra denna nation? Hvarje friskt, naturligt bröst skall fattas af denna sanning och mången har äfven redan blifvit fattad. Också ifrån några få damer, hvaraf detta förbund först bestod, ökas det nu dagligen allt mer och mer. Vi räkna snart inom hvarje familj någon som tillhör oss, och vår

verksamhet går ut på, att komma männernas hjertan att slå, icke endast för oss, utan för landet, för den nya tiden.

Vi hafva pröfvat er, herr Baron, och om ni fann profvet litet narraktigt, kanske till och med barnsligt, så var äfven vår mening att roa oss med detsamma. Ni kan ej begära, att vi fruntimmer skola hitta på bättre tillställningar än vi gjort; den märkvärdiga bokstafven T på er drägt betyder — tiden. Skulle det emellertid nu behaga er att ingå i vårt förbund, så helsa vi er välkommen."

Talarinnan aftog derpå sin lätta mask — det var Hofmarskalkinnan. På en vink af henne föllo äfven de öfrige maskerne, och Baron E. stod omgifven endast af sina närmaste vänner och bekanta. Med glad förtrolighet skakade han deras händer. I sitt hjerta tillhörde han dem. Att han bland de fyra unga damerna hade väntat att få se fröken A., är visserligen ej underkastadt något tvifvelsmål, men han sökte henne förgäfves. I dess ställe stod framför honom äfven nu det kalla, stela och förvridna ansigte, som han sett nere i danssalen, och hvilket var för honom fullkomligt främmande. Då höjde Hofmarskalkinnan åter sin röst. "Herr Baron torde hafva anmärkt dessa tvenne böcker. Den ena af dem innehåller de reglor, som sällskapet gifvit sig, och den andra är namnförteckningen på ledamöterna. Herr Baron torde kanske hafva godhet och sjelf teckna sitt namn i den sednare. Jag kan försäkra att de förra ej äro så svåra, att icke de ganska lätt kunna efterlefvas. Baron kan emedlertid hemtaga dem till sig, för att vid lägligt tillfälle genomläsa dem."

Sedan Baron E. utan all besinning inskrifvit sitt namn, fortsatte Hofmarskalkinnan sålunda: "Såsom en hufvudsaklig grundregel för vår verksamhet, sträfva vi att utvidga det moraliskt rena i familjelifvet, till den största möjliga, i det allmänna lifvet, ingående makt. Vi hafva sålunda antagit, att oss emellan ej några våra inre intressen rörande hemligheter skulle qvarstå, såsom sådana, skiljande oss beständigt ifrån hvarandra; hvarföre vi också för hvarandra afslöjat våra inre behof, förhoppningar och önskningar. Sålunda känna vi äfven ert hjertas, icke blott historia, utan äfven närvarande innersta lif."

Vid en rörelse från hennes hand stod fröken A. framför honom. Det kalla och själslösa ansigtet var blott en fin trådmask, som innanföre den yttre masken hade hitintills förvillat hans ögon.

"I hennes röst igenkände ert *hjerta* henne," talade Hofmarskalkinnan, "det är kärlek, och man måste kunna älska uppriktigt och sannt för att vara en man, och det är sådana, som vår tid framför allt behöfver. Ni är vår. Ni är hennes." Och ledd af en oemotståndlig känsla slöt han den hulda flickan till sitt hjerta. Den utlofvade, den första kyssens salighet förenade dem. Det var en skön fest, som i denna stund firades i deras hjertan.

"Maskerna på," talade Hofmarskalkinnan vidare, "nu skola vi ner till balen. Vi hafva der ännu jern i elden; och vi få ej försitta ögonblicket, ty, om jag ej sett alltför illa, är det af mera vigt än man borde ha kunnat förmoda."

Då hon passerade Edvard, tillade hon: "vi hafva upptäckt ugglor i måsen, herr Baron, och måste försvara oss. Vårt förbund intar såväl defensen som offensen, allt som saken kräfver. Nu gäller det er, herr Baron, ty ni är väl ej nöjd blott med er dams hjerta, ni vill väl äfven ha hennes hand."

VIII.

Nere i danssalen fortgick ännu balen, och maskernas antal hade ej i någon mon minskat sig. Man rörde sig der med oförändrad liflighet och friskhet. Nu stötte tvenne precist lika kostymer på hvarandra, det var de tvenne riddarne.

"Hvem är ni?" frågade den ene, "och ni?" frågade den andre. "Är det måhända för er skull," tillade den förre, "som jag lidit all smälek i afton, som man förföljt mig med förolämpningar och sarkasmer, jagat mig med sårande infall och utsett mig till ett mål för det offentliga åtlöjet? Hvem är ni? Något misstag måste ha ägt rum oss emellan!" — "Ha, ha, ha!" skrattade försmädligt en svartkåpa helt nära dem, och den talande masken såg sig förskräckt om och böjde

sig nästan rädd ner, för att låta hånet liksom flyga öfver sitt hufvud. "Här är visst icke något misstag begånget" fortsatte kåpan, "en ek och ett ogräs äro väl gröna båda två, och i det fallet lika, men eljest finnes dem emellan ingen jemförelse. Hören, mina herrar," tillade svartkåpan till de omkringstående, men i samma stund vände sig den anfallne riddaren om, mumlade några ord för sig sjelf, "om att aflägsna sig från ett sådant pandemonium som detta," och gick. Ännu i dörren hörde han ett obehagligt: "ha, ha, ha!" skalla bakom sig.

Den andra masken qvarstod något förundrad öfver hvad han hörde; men det var engång så ödets beslut, att öfverraskning skulle denna afton följa på öfverraskning. Han stod ännu qvar på samma plats, då dominon, som han förut observerat med den stora guldringen på fingret, trängde sig fram emellan folkmassorna. Att det var Grefve X . . y . . såg han nu tydligt, och han ville af en ofrivillig inre rörelse draga sig tillbaka, men hann likväl knappast att taga ett steg, förrän Grefven hade med sitt lillfinger fattat i ett af knapphålen på hans rock, och tillhviskat honom med synnerlig förtrolighet: "nu reser jag hem, ni kommer efter, kan följa med min dotter, utan att likväl upptäcka er för henne. Jag har talat vid henne, och hon är vid det bästa lynne, just som jag ville ha det — och i afton, nå, nå! jag vill öfverraska alla." Grefven afvaktade ej något svar, utan uppfylld af egna tankar, skyndade han sig derifrån.

I ett af smårummen, der en och annan scen af denna berättelse redan förefallit, såg man alla de masker, hvilka ägt någon här omnämnd rol, den ena efter den andra, småningom församla sig.

"Jag är bjuden till Grefve X. på supé," hördes en röst; "jag också," svarade en annan, "och äfven jag," fortsatte en tredje. — "Min far har uppdragit mig, att invitera er allesamman," talade då fröken A., likväl endast med det vilkor, som han också strängeligen ålade mig, nemligen att en och hvar skall bibehålla den drägt på sig, som begagnats nu i afton, äfvensom masken; och bad min far mig säga, att om sällskapet hade den artigheten att uppfylla denna hans önskan,

så skulle han skänka er till ersättning derföre, nöjet af, som han behagade uttrycka sig, en liten roman ur hvardagslifvet, förstås à la Demoiselle Bremer." — "Dermed äro vi nöjda!" ropade alla. Emellan Hofmarskalkinnan och tvenne af de svarta kåporna syntes derefter ett kort, men lifligt samtal vara å bane. Man anmärkte att Kammarrådets namn nämndes åtskilliga gånger. När de skiljdes åt ifrån hvarandra, hördes ett half-högt, dämpadt, välbekant skratt ljuda genom rummet: det kom från en af svartrockarne.

Efter en timma stod en hel räcka af vinteråkdon utanför Grefvens hotel. Hela våningen var praktfullt upplyst. I alla rum hvimlade en otalig skara af maskerade personer. Upptåg och skämt sysselsatte den brokiga mängden. Det var en societets-karnaval, inpromtu tillskapad. I den stora, mångfönstrade salen stod ett dukadt hästsko-bord, belastadt med hela den rikedom och lyx, som en god kock och en god vinkällare så lätt förmå åstadkomma. Gästerna tycktes äga en synnerlig dragningskraft till detta bord, och de hade slutligen församlat sig omkring det. Då inträdde Grefven, han förde sin dotter vid handen. Sjelf hade han aftagit sin domino, men fröken A. bar ännu sin maskerad-kostym. Han intog platsen högst uppe vid bordet. Det låg något visst högtidligt och festligt i hans rörelser, och alla iakttogo en djup tystnad.

"Mina damer," sade Grefven, "mina herrar, jag tackar er, som efterkommit min önskan att behålla de olika drägter och masker, hvilka ni burit i afton, och det är för att skänka er alla en öfverraskning, som jag anhållit derom. J skåden uti mig en 60 års man, som i många förhållanden troget tjenat sin konung och sitt fädernesland. Vid dessa år kan dock min återstående lefnad icke blifva lång, och det heter att man skall sköta om sitt hus, innan dödens natt kommer. Vid min sida står min dotter. Det är hennes lycka som återstår mig att bereda, och jag önskade att sätta vid hennes sida en man, som med ett allmänt förtroende kunde förtjena hennes aktning och tillgifvenhet, och i hvars karakter jag ägde fullkomlig garanti, icke blott för hennes lycka, utan också för åtgärder i det allmänna lifvet, för hvilka nationen måste upp-

bära honom. Jag har utvalt en, och bär hans hufvud ej någon Grefve-krona, så ligger dock uti ett manligt och kraftigt offentligt handlingssätt mera värde än i denna krona, och är alltid en öppen väg till den. Hvad min dotter vidkommer, är jag förvissad om, att hon skall uppfylla sin bestämmelse såsom det anstår henne. I hennes ådror flyter mitt blod, och det är en borgen för hennes karakter."

Grefven tystnade ett ögonblick, och djupare stillhet herrskar icke i grafven, än som hvilade i denna stund öfver sällskapet. Man hörde knappast något andedrag. "Mina vänner," fortsatte han, "våra glas äro fyllda. Tillåt mig att proponera en skål för de nyförlofvade! Min dotters och herr riddarens skål!" Ett lifligt sorl lopp igenom salen. Maskerna föllo från alla ansigten. Baron Edvard och fröken A. sprungo i hvarandras armar.

Vid denna anblick tappade Grefven det slipade kristallglaset på golfvet, och hans ansigte fick ett uttryck af magerhet, som nästan var förskräckligt; men ej ett ord kom öfver hans läppar, det syntes tydligt att han sjelf var djupt öfverraskad. En af de svarta kåporna, som måhända genom sina observationer i Kirsteinska huset hade anat afsigten och förhållandet, ledde dock hans tankar snart, nästan ögonblickligt in i en annan strömfåra, än den, i hvilken man hade anledning att tro att de nu voro. "Herr Grefve," höjde han nu sin stämma, vi äro alla er familjs innerligt tillgifna vänner. det är också med uppriktig glädje och tillgifvenhet, som vi få lyckönska er till det förträffliga val ni gjort; ett val, som innebär er dotters väl, och er egen icke momentela, men säkert alltid beståndande tillfredsställelse. Det är likväl icke helt och hållet endast *enskildta* förhållanden som i denna stund ger mig anledning till denna lyckönskan; men man har i dag, från Regeringens sida gifvit anledning att tro, det Baron * * * skall komma att inträda i den blifvande nya Departemental-Styrelsen, och hvad som är visst, skulle också detta rykte ej besanna sig vid den första blifvande tillsättningen, så innebär det likväl alltid förhoppningar för framtiden, och det är således äfven från en nationligare sida, som jag anser mig kunna gratulera. De tjenster, som herr Baron * * *

i en sådan ställning skall bli i tillfälle att göra landet, icke endast i tanken utan äfven i sjelfva verkligheten, skall ställa honom helt nära — Grefve-kronan, och förvisso alltid göra honom värdig densamma. Att jag derjemte lyckönskar det unga paret, är naturligt." Man tömde glasen under allmänna och lifliga yttranden af vänskap.

Vid bordet talade Grefven ej ett ord. Han åt, tänkte och teg. Vi skulle nästan tro, att han varit färdig att bryta förbindelsen igen, om ej det hade varit ett synbart bevis på brist af — skicklighet. Convenancen måste ha sin gång, sitt offer.

Uppstigen från bordet, nalkades Baron Edvard honom, med hjertlig och sonlig undergifvenhet, och vi veta ej huruvida det var tanken på en möjligtvis blifvande departementalsplats eller något annat som spökade i gubbens hufvud, men Grefven tryckte med en viss godhet hans hand; bibehållande dock någon förlägenhet i sjelfva sin tankegång, yttrade han, till hälften skämtande och till hälften allvarligt: "för denna förlofning har du att tacka "slumpen."

"Visst icke," svarade Edvard honom, "för den har jag att tacka "kärlekens lycka."

Morgonen derpå när Kammarrådet vaknade, berättade honom hans betjent, den kring staden redan utspridda nyheten, om förlofningen emellan Baron * * * och Fröken A., hvarvid Kammarrådet sprang häftigt upp ur sängen, klädde sig i sin uniform, d. v. s. i frack och trekantig hatt, ehuru han i hastigheten icke tog andra permissioner på sig än sina vanliga hvita underkläder, och ville sålunda skynda öfver till Grefven, då betjenten mötte honom i trappan och fäste hans uppmärksamhet på underredets dåliga ekipering, hvarföre han flat återvände till sina ungkarlsrum, der kaffebordet redan väntade honom. "Nåväl," utropade han slutligen efter djup besinning med kaffekoppen i sin hand, "jag skall hämnas — hädanefter tillhör jag koalitionen och oppositionen, ja! till och med sjelfva Aftonbladet! Jag skall störta den gamla regimen och när en ny en gång uppträder — störtar jag äfven den. Jag skall alltid tillhöra de missnöjde."

E. Tegnér.

A. J. Salmson lith. Tryckt hos Anderson.

E. TEGNÉR.

GUSTAF II ADOLF *).

Du föll för allt hvad menskan heligt äger,
för Frihet, Ljus och Tro.
Ett Herrans tabernakel var ditt läger,
der blott Cheruber bo.

Du bad till Gud hvar gång du strida ville,
och han förnam din bön
och nedsteg i ditt svärd och i ditt snille;
det var din trohets lön.

Det var en ringa hop du ledde neder
från snöns och bergens land;
men ingen menskomakt bröt dock de leder
din ande sammanband.

Så gick det fram, det stora företaget,
med ljusets frön uti,
till dess du låg uti det vunna slaget
på blodig jord, men fri.

O Sveas ära, sköna morgonstjerna,
hur är du gången ned!
Men i de rymder dväljes minnet gerna
der förr din glans du spred.

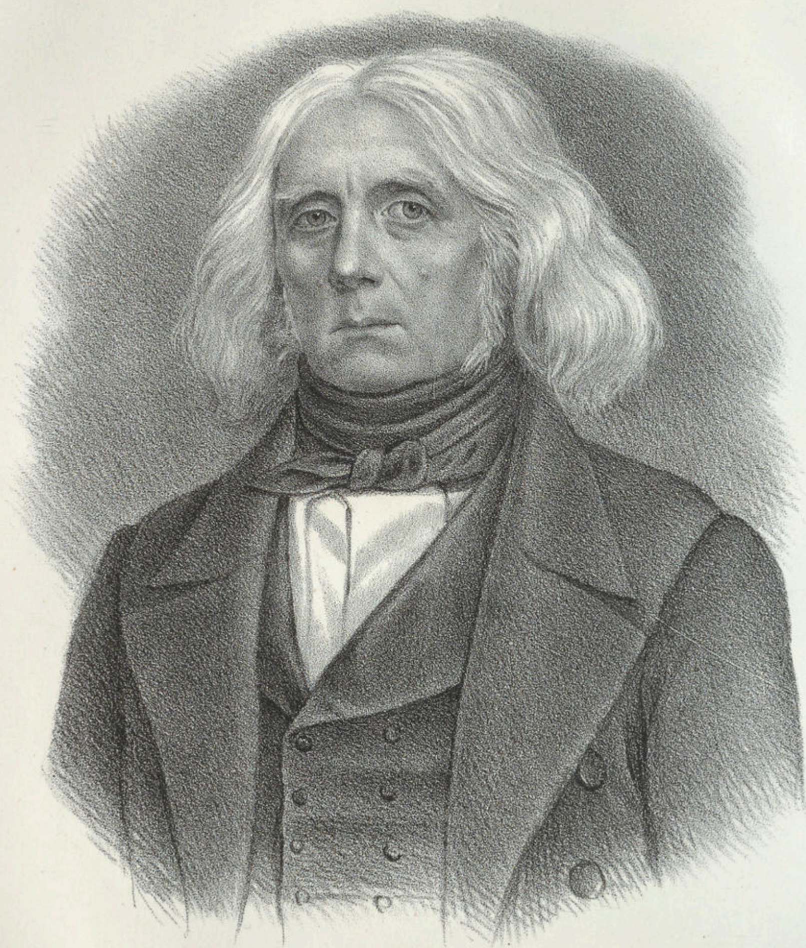
*) Vid en minnesfest på Wexiö Gymnasium.

Hvar helst en tanke far på lösta vingar
mot himlen solbeglänst,
hvar vettenskapen forskar, sången klingar,
Der se vi *Hans* förtjenst.

Om *Honom* än det öppna templet talar,
om *Honom* tidehvarf
som ljusna fjerran: sjelfva dessa salar
vi fått af hjeltens arf.

Derför med tårar fire vi ditt minne,
det största Norden vann,
du ädla, fria, konungsliga sinne,
du ljusets riddersman!

J. D. Valerius

A. J. Salinson lith. Tryckt hos Anderson.

J. D. VALERIUS.

DEN LÄNGTANDE SKÄRGÅRDS-FLICKAN.

(Efter en folkvisa.)

Och dagen lider,
och solen skrider,
och alla stjernor tändas upp igen;
Rättnu så stunda de ljufva tider,
då Skärgårdsflickan återfår sin vän.

Hvar qväll på stranden
i perlesanden
hon fåfängt ritade hans kära namn,
såg hän med längtan mot himlaranden,
men såg der lika tomt som i sin famn.

Hon trår och trånar;
Omsider blånar
så skönt i vesterlid en liten prick,
och långa, ensliga, tunga månar
försvinna lätt för glädjens ögonblick.

Nu blåser vinden
med fulla kinden,
en segelbåt från udden halkar ner;
För solbrun gosse jag öppnar grinden,
och önskade, men törs ej öppna mer.

I land han flyger,
med rara tyger,
och nya silkesband, och gammal tro;
Så stolt han kommer, och dock så blyger,
och stuga köper han, och sätter bo.

Om fager snärta
tog bort hans hjerta,
ty der i England finns väl englar nog —
Du Herre Gud, hvad det skulle smärta,
om jag bedrogs, men värst att han bedrog!

Åh nej, jag drömmer!
han aldrig glömmer
den han med guldring och med handslag fäst;
Kanske mig spegeln ej stort berömmer,
men vackrast är ju den som älskar mest.

Blott han förtöjes,
åt allt jag nöjes,
i brudesäng är halmen bara dun;
Det gör detsamma, om pellen höjes
för Jungmanshustrun eller Styrmansfrun.

VETTENSKAPS-RUSTNINGEN.

Om Vettenskaperna till art
och namn och väsen finnas skilda,
de, i sitt hela, underbart
en samlad kämperustning bilda.

Teologien är ett *svärd*,
som hänger allrabäst på väggen;
Mång andefattig bibellärd
fått skråmor, då han frestat eggen.

För vettbegåfvadt tvåbens klöf
Filosofien är den *sporre*,
som drifver tänkarn, blind och döf,
att kollra, likt en brunstig orre.

Historien är en väldig *sköld*,
som tjenar, skiftesvis, till spegel,
till värn mot lönlig ärestöld,
till sanningarnas smältningsdegel.

Matematiken är en *lans*,
som bjuder spetsen åt hvar irring;
Dock stundom, med sin stela sans,
hon sätter skallar i förvirring.

Ett *harnesk* Medicinen är,
af inga vapen genomträngligt:
Förgängelsen har kärt besvär
att göra det till oförgängligt.

Rättskunnigheten är en *hjelm*,
hermetiskt sluten hjelm, hvarunder
man trotsar lagens matta dunder
och vågar strafflöst vara skälm.

Af smånätt form och luftig halt
är Ästetik ett skönhets-*bälte*,
som pressar drömmen till gestalt
och kläder docka mer än hjelte.

Jag hit ej räknar Statistik,
det blefve lappar blott på skruden,
och ännu mindre Politik,
utsliten dels, och dels förbjuden.

RÅD TILL GILJAREN, GRAMMATIKER.

Vill du, fördubblad i en hälft,
en äkta, — det förstår sig sjelft, —
bli lycklig make, dito fader;
Vill du från allt kommune dö
för proprium af älsklig mö,
en Dam i hjerter, ej i spader;
Och vill du åt ditt andra Ens
uppsöka typen af potens
bland predikatens bästa rader:
Så vet, din lilla egendom
bör vara fager, rik och from,
i adjektivets ordningsgrader.

Märk, Skönheten är positif,
ty i vårt eljest fula lif
hon gäller något, fast ej mycket;
Komparativen guldet är,
det tänder intet ömt begär,
men verkar medvetslöst på tycket;
Dock högre, ädlare ändå,
står Fromhet framom begge två,
i brudkatchesen hufvudstycket:
Hon, i sin milda barngestalt,
förmedlar, jemnar, godtgör allt,
hon är superlativa smycket.

Jag ser förut ditt öfverdåd;
Du lyssnar ej till välment råd,
för klokt att du det skulle gilla.
Mot lärdomen är Hymen karg,
en engel, otäck, fattig, arg,
snart skingrar och beler din villa.
Med hvarje stund din position
befinnes i en transition
från det-går-an till det-går-illa.
Men bär dit huskors, bär det tyst;
Den pilt, som en gång riset kysst,
bör se'n för riset tiga stilla.

C. A. Wetterbergh

A. J. Salmson lith. Tryckt hos Anderson

G. A. WETTERBERGH.

(ONKEL ADAM.)

NYCKELN.

En miniatyrteckning.

I.

Det oförklarliga har något tillockande, lärgirigheten vaknar, hvad man icke vet, kan man möjligen få veta; det är af denna orsak barnet spejar och frågar så ofta, ty det tror att vi "store" veta så förskräckligt mycket; det är af denna orsak det oförklarliga, eller det som vi ej genast begripa, är oss kärt hela lifvet igenom, förutsatt likväl, att vi ej tro lifvets gåta löst derigenom att vi lefva och förmå äta biffstek och dricka bäjerskt öl.

Då man är barn har man ingenting som liknar ärelystnad, och derföre faller det sig på intet vis tungt att få komma med "på köpet", då pappa och mamma skola på kalas; man fördrar till och med att de berätta för sällskapet, att de ej vågat lemna gunstig herrn hemma ensam, derföre att ingen har händer med honom; med ett ord, man är icke äresjuk, man är frisk ända midt igenom och har den oskattbara lyckan att vara utan jemförelse med andra; ty de der rangskilnaderna barn och barn emellan förstår man sig icke på. På ett så anspråkslöst sätt kom jag med på en bjudning hos Baron Dagobert Gyllenpil, en stor bjudning; ty sanningen var, att Anna Lena derhemma, vår beskedliga jungfru, ej hade hvad man kallar händer med unga herrn, som, på grund af sina fyllda åtta år och sin djupa lärdom i ABC-boken, ansåg sig kunna göra hvad han ville, då han var un-

der Anna Lenas inseende, väl vetande att ej många ord skulle behöfvas, för att göra henne god igen, om så illa skulle åtbära, att hon fann sig föranlåten att säga: "ja ja, lilla Rolf, det der skall jag tala om för Majoren." — Jag kom således med på den stora bjudningen. Jag blef förblindad af de glindrande kronorna i taket, de stora speglarne på väggarna, förgyllningarna, folkhvimlet i de präktiga rummen, och ändtligen af de mjuka mattorna, som, trotsande mina klackar, läto min lilla person smyga fram tyst som en ande. I det vackra sällskapsrummet stod och satt en hel societet i tystnad — ett piano ljudade, en stor konstnär lät höra några af sina nyaste kompositioner. Det var säkert en stor konstnär; ty jag, äfven jag förstod honom, kände, kanske klarare än de andra, hvad han känt då han författade dessa stycken, tonfall och vändningar, som jag tyckte vara ett slags språk — kanske jag förut hört detta språk i en dröm, en sådan dröm, som endast barn kunna drömma. Jag stod tätt inkrupen intill min far och höll mig tyst så länge musiken varade, men också, i samma ögonblick den slutade, öppnade jag min frågobok.

— Hvem är den der gubben der står på pelaren?

— Det är en filosof.

— Fy, se filosofer så ut? Hvad är han af?

— Af marmor.

— Äro filosofer alltid af sten? — Så der fortsatte jag min examen om döda ting, ty de voro ovanligast. — Pappa! hvem är det vackra fruntimret der borta? fortfor jag och pekade på en skön qvinna, som, tätt omkretsad af herrar, smålog med ett barns lifflighet och behag.

— Det är vår värdinna, friherrinnan Dagobert.

— Dagobert?

— Ja, hon kallas efter sin mans förnamn, ty der borta sitter en annan friherrinna Gyllenpil.

— Den der tjocka?

— Ja — tyst min gosse — hon kallas friherrinnan Alexander.

— Jaså. — Kors, pappa, hvad friherrinnan Dagobert är vacker!

— Den lilla mannen har smak, yttrade en spenslig herre med glasögon på näsan och stora polisonger; den lilla karlen är en omutligt rättvis domare.

Den spenslige mannen skyndade fram till friherrinnan och tycktes berätta henne något. Några ögonblick derefter kom han åter och fattade min hand.

— Tillåter ni, herr major, att jag presenterar den lilla Paris för vår sköna värdinna?

Jag kastade en frågande blick på min far — och följde; ty hans min tycktes säga: Nå, Rolf — gå!

— Se här, min nådiga, började den försmädliga herrn med polisongerna; se här, min friherrinna, en af edra varmaste beundrare.

Friherrinnan smålog och betraktade mig genom lorgnetten.

— Huru gammal är du, lilla vän? frågade hon och fixerade mig.

— Åtta år, stammade jag, och kände huru blodet kastade sig åt hufvudet.

— Och heter? fortfor examen.

— Rolf Lehman.

— Jaså; således en son af majoren. Förlåt mig, herr major, jag borde sett det straxt, han har edra anletsdrag. Jaså, min lilla Rolf, återtog hon, vändande sig från min far till mig, du tycker väl att här är stelt och tråkigt bland idel stora, fullvexta menniskor?

— Tråkigt? upprepade herrn med polisongerna. Han är försjunken i betraktande, ha, ha, ha! — är det ej så, lilla Rolf?

Vrede och blygsel gjorde att kinderna glödde som ett lingon.

— Kanske lilla Rolf, återtog friherrinnan, sedan hon tystat den platta karlen med ett vänligt hot med fingret — kanske lilla Rolf hellre skulle vilja gå in till lilla Koja — hon kan tala — ack, mitt herrskap, det är ett det älskligaste djur man kan se, och trogen se'n — alltid när jag kommer ditin säger hon: goddag matmor, papgoja vill ha mat, och så ser hon så bedjande på mig. Oh! jag har kysst och smekt min lilla "koja" otaliga gånger. Vill Rolf se min papgoja?

Det var ett tillbud som ej var att förakta, och jag begaf mig genast på väg genom den långa filen af rum. De voro för det mesta tomma, blott ett och annat par sutto derinne, i ett rum ett par nyförlofvade, som talade om kärlek, och innanför ett par diplomater, som talade om hat. Ändtligen hann jag det lilla rummet, der papgojan hade sitt residens på en klätterstång: goddag matmor, goddag matmor, sade fogeln då jag kom till henne; papgoja vill ha mat!

Hon såg ganska förnuftig ut, der hon klef i sitt pinnträd och upprepade sitt goddag matmor och plockade på sina fjedrar, och jag sysselsatte mig länge med att prata med henne, oaktadt svaren beständigt blefvo enahanda.

Jag hörde ett barn skrika i grannskapet och lyssnade. Ljudet kom från sidan, men tycktes stiga uppåt till mig, och detta besynnerliga förhållande kom mig att fortsätta min rekognoscering. Jag leddes af ljudet till en tapetdörr, som jag sakta öppnade för att se ditin; en kort trappa gick ner till ett rum, som dunkelt upplystes af en lampa. En qvinna gick fram och åter i rummet, bärande ett barn; det var en liten blek unge, så der tre år gammal kunde jag tycka. Se så, lilla Emerence, tyst, tyst! sade qvinnan och sökte att söfva barnet med sång. De der vaggvistonerna verkade underligt på mig; den vackra friherrinnan, sjelfva papgojan, allt var glömdt, blott af nyfikenhet på detta nya föremål. Det starka afbrottet var orsaken till denna nyfikenhet: här i alla rum glans och prakt, ljus och guld, och der nere mörker, en qvalmig luft och en ängslig vaggvisa i stället för pianots pilsnabba toner. — Ovillkorligt, liksom någon sagt det för mig, och jag endast stafvat efter, hviskade jag vid mig sjelf: "stackars liten!" Barnet tystnade, det sof! sof sött. Sköterskan lade det i en prägtig vagga, som jag blott såg till hälften. Nyfikenheten var engång retad, jag ville se hela vaggan, barnet, rummet, qvinnan, der nere i det underjordiska riket, der den matta lampan brann. Jag smög på tå utför trappan, hvilken, liksom för att gynna mig, var klädd med en klädesmatta — och snart stod jag der nere, skyld af en skärm, hvars ändamål tydligen var att framdragas framför trappan,

men som nu var undanskjuten åt sidan och lemnade en vrå, der jag fick rum.

Den qvinnoskepnad, jag förut skymtat, såg jag nu tydligt; det var en gammal gumma med insjunkna anletsdrag och ett par mörka, dystra ögon, som förskräckte mig. De gamle bruka ofta tala vid sig sjelf, och så var äfven här fallet; den gamla lät mig i afbrutna meningar höra åtskilligt: Hon lefver bara i herrlighet, hon — barnet frågar hon inte efter — vore inte jag, så — hm, hm — åh ja, sådan var mor före henne — hon är vacker kantänka och kan inte med att barnet har blå ögon, som fadren. Stackars öfvergifna barn!

Öfvergifna? tänkte jag, och tittade nyfiket på den granna vaggan. Kan ett öfvergifvet barn sofva i en så prägtig vagga?

— Hm, återtog gumman efter en stunds tystnad, hm — det är tredjedag-jul i dag, och medan de leka deroppe och tänka på intet, så vill jag se huru det går deras barn — och lilla Anna. — Ack, herre Gud! hon är fattig mans barn, Anna; men lyckan rår för årsväxt; det kan ingen veta, tillade hon och nickade, kan ingen veta, hur Herren har sina vägar.

Nu började gumman att leta i en låda och drog slutligen fram derur en liten nyckel. — Hm, det är nyckeln till skåpet der hemma, der biblen ligger och psalmboken — hm, den skola de få igen derborta — fattigt folk tror på biblen och behöfver honom. — Hvad blir det nu utaf, tänkte jag, då gumman ryckte ett hårstrå ur sitt hufvud och knöt i nyckeln. — Dubbel rännknut skall det vara, mumlade hon vid sig sjelf. — Hm, det är barnsligt med sådant der; men något måste man roa sig med. — Nu tog gumman fram ett dricksglas, virade håret några gånger kring fingret och höll det så, att den lilla nyckeln hängde midt i glaset. Jag såg klart att gumman darrade på handen, så att den lilla nyckeln svängde fram och åter i glaset. — Nu är det att hålla stadigt, sade gumman, och började derefter, med dämpad röst, att sjunga:

Hur' skall med lilla Emerentia gå?
Lilla nyckel, svara derpå.
Ärans krans,
Ryktets glans —

Ännu är det tyst, tillade gumman.

Gods och pengar;
Vagn och drängar —

Nu klingade nyckeln mot glaset. Kling, kling — ser man, mumlade gumman, nu slog han; nå vidare:

Armod i ditt bo,
Hopp och tro,
Rikedom och lycka —

Hm, mumlade gumman, nu klingar han inte — nå väl

Fattigdom skall trycka! —

Kling, kling, kling, sjöng det i glaset. Hm, det der hänger aldrig rätt ihop, yttrade gumman, det der förstår jag icke.

Amen, amen, så skall gå!

tillade hon efter en stunds begrundande, och nyckeln klingade åter, liksom för att bekräfta spådomen.

Nå — återtog gumman efter en stunds hvila — nå, nu skall jag se hvad han säger om Anna, min lilla Anna. — Ja, ja, föräldrarne veta ej huru stor skatt de ega i det barnet; men gamla mormor vet det, hon.

Nu började hon sin trollsång åter:

Hur skall med lilla Anna gå?
Lilla nyckel svara derpå.
Ärans krans,
Ryktets glans;
Gods och pengar,
Vagn och drängar —

allt är tyst — intet af allt det der får min lilla Anna.

Armod i ditt bo —

kling, kling — nu slår nyckeln.

Hopp och tro —

kling, kling — återigen, nå, det är godt nog åt den fattige.

Rikedom och lycka —

kling, kling. — Nu förstår jag ingenting af alltihop, afbröt gumman och upprepade: Armod i ditt bo — Hopp och tro — Rikedom och lycka — och för dessa orimligheter ringer nyckeln. — Nä, ring nu omkull alltihop, tillade hon, liksom förargad på den lilla spåmannen, som svängde sig på ett hår,

ring nu också — Fattigdom skall trycka — hvad? han är tyst — Amen, amen, så skall gå!

Nu vaknade åter barnet och gumman skyndade sig att gömma nyckeln, kastade en forskande blick kring rummet, liksom hon fruktat lyssnare, och lutade sig öfver vaggan. Jag, som för min del funnit det der trolleriet mindre interessant, begagnade tillfället och smög uppför trappan in till min papgoja, som sade: "papgoja vill ha mat." — Jag fann allt så underligt, så spöklikt; ty Anna Lena der hemma hade många gånger talat om spökhistorier för mig. Jag skyndade mig in i de lefvande rummen, återsåg det glada hvimlet, de strålande ljuskronorna, de stora trymåerna, och fann mig ej väl till mods förrän jag stod bredvid min far.

— Har lilla Rolf nu hållit samspråk med papgojan? frågade friherrinnan. Säg, lille Rolf, är ej det en vacker fogel? Du ser så mörk ut, min gosse; hon har väl ej huggit dig eller skrämt dig?

— Nej — nej, sade jag helt kort.

Hon fann troligen, att jag ej var road af konversationen, och upphörde. Den spensliga herrn, som förut förklarat mina känslor, klappade mig på hufvudet och sade: lilla Paris är säkert sömnig.

Men jag — jag grämde mig i mitt hjerta, fastän jag ej visste hvarföre. Den gamlas sång, nyckelns klingande stod lefvande för min själ — och allt var så bittert — hvarföre? hvarföre? Jo, jag hade i en gyllene vagga sett — ett öfvergifvet barn.

II.

Jag nödgas säga madam, yttrade friherrinnan några år derefter till Emerences sköterska, madam Tallqvist; jag nödgas säga, att jag icke vill ha mitt barn till en sådan tjock och lunsig varelse, som hennes dotterdotter.

— Ja, hennes nåd, det kan vara sannt nog att Anna är bra lunsig, men hon är frisk och rask, Gudilof, och om den lilla fröken —

— Vore så frisk, menar ni, afbröt henne friherrinnan, så kunde hennes växt göra litet till saken. Imedlertid säger jag nu, en gång för alla — flickan skall snöras; ty i annat fall får hon ingen styrsel i kroppen. — Britchen skall snöra henne och hon, madam, låter en annan gång bli att lösa upp snörbanden, så att den stackars ungen aldrig skall få någon form.

Stackars min lilla fröken, hviskade gumman för sig sjelf, då hon återvände till barnkammaren — stackars lilla Emerence, sade hon då det lilla bleka barnet, uppledsnadt vid allt, började gråta öfver att ingenting var roligt; deremot stojade der i rummet ett annat barn, det var lill-Anna, hon var glad och fann hvarje småsak så märkvärdig och så rolig. När man jemförde de begge barnen, lika gamla och nära nog uppfostrade tillsammans, emedan gumman Tallqvist, så snart lill-Anna kunde gå, tog henne som lekkamrat med Emerence. Friherrinnan hade väl menat, att torparens dotter skulle blifva ett slags slafvinna åt hennes egen, men lill-Anna hade en oöfvervinnelig frihetskärlek och förstod sig dessutom så litet på krus och komplimenter, att hon i stället blef riktig kamrat med lilla fröken, som ej förlorade derpå, utan tvertom just derigenom vann den smula glädje hon kände. Barnen voro åtta år, och Emerence tycktes blifva allt, utom vacker; det var ett blekt, magert barnansigte, med denna pregel af ängslighet, som cellsystemet, användt i uppfostran, har med sig, detta betryckta utseende och denna missnöjda min, som stämpla alla barn som uppfödas inne och tuktas till stillhet och hvad man kallar seder. — Jag vet ej andra seder, passande för barnet, än dem som roa det, som bidraga till dess harmoniska utveckling, både till kropp och själ: således glädje, lek och lärdom, om hvartannat. Den tid kommer nog, då barndomens fröjder ej mera äro till för oss. — Deremot var Anna en ”dugtig unge” och glad som ett vinterny, fastän hon ej fått vanan att sköta om sin paryr. Sannt var väl, att mormor hvarenda morgon skurade henne ren och blank i det glada, sorgfria ansigtet, att det ljusa håret ordentligen kammades bakom öronen, men det varade icke heller länge, förrän lockarne tarfvade att strykas bort med de knubbiga händerna,

hvilken sorts putsning dock ej oftare företogs, än då håret hindrade den fria utsigten. Deremot var lilla fröken hela dagen putsad och fin och så aktsam och noga.

Barnen trifdes väl tillsammans ända till dess en oförutsedd händelse förstörde deras frid och skiljde dem åt.

Det fanns nemligen en gammal onkel i familjen, han kallades vanligen blott för onkel Gabriel, det var en god, känslig menniska, med sinne för det sköna och ädla, så i natur som konst — med ett ord, en besynnerlig menniska, som dock fick tillåtelse att vara besynnerlig, derföre att han var mäkta rik och egde några gods i Skåne. Onkel Gabriel var ogift; ty, ibland andra besynnerligheter, hade han äfven den, att han blott varit kär en gång — och då den spekulationen slog felt, blef han det ej flera gånger — han var således ännu, vid sjuttio års ålder, en gammal ungkarl, den besynnerlige onkel Gabriel.

En vacker dag kom den lilla gentila mannen, som jag förut omtalat, upp till friherrns, och berättade med brådska, att onkel Gabriel kommit till staden, men att han tagit in på ett värdshus. Friherrinnan smålog sötsurt: Onkel Gabriel har alltid varit besynnerlig — och då han har slägt i staden, vore det förunderligt, om han vore en annan, än han är. Kära Gyllenpil, du måste skynda till honom.

Baron Gyllenpil var en passif och mycket beskedlig man, och rådfrågades sällan i husets affärer, hvaremot han alltid, då det behöfdes, fick agera herre i huset och inleda representationen. För öfrigt svarfvade han ganska bra, spelade något fortepiano, läste fransyska romaner och var konstkännare; med ett ord, han var en sådan der beskedlig signör, som gick sitt lif ganska gentilt igenom, och lika litet gjorde någon emot, som han gjorde någonting nyttigt. Han lefde rätt och slätt; men lefde enligt sitt stånd och sin förmögenhet, och var för öfrigt sin hustrus man.

— Kära Gyllenpil, gå då! yttrade friherrinnan, du måste inbjuda onkel Gabriel att bo hos oss; vi skola pussla om den goda gubben.

— Ja verkligen, min bästa, jag skall använda mina "bo-

num" officia, sade baronen; det är ej utan man kan något latin ännu. Jag går, min vän, och för med mig onkel Gabriel.

— En ganska aktningsvärd man, gamla baron Gabriel, yttrade den gentila herrn med polisongerna, en ganska originell man, med ett gubbhufvud, sådant som jag sett det af Titian.

— Uppriktigt sagdt, min gode Mikael, smålog friherrinnan, onkel Gabriel är en stor narr, men mycket rik — det har till och med varit och är hans mening, att göra vårt barn till sin universalarfvinge.

— Jaså, gratulerar, yttrade den gode Mikael eller Kongl. Sekter Pansarhjerta, gratulerar, jag hörde på honom, att han interesserade sig för lilla Emerence. — Är hon vacker? sade han. Ja bevars, hon är en liten skönhet, sade jag. — Hon är väl glad och fri af sig; ty trumpna ungar kan jag ej med, sade han. — Hon är glädjen och älskvärdheten sjelf, sade jag. Friherrinnan suckade djupt — intet af allt det der var sannt — hon var tvertom. Nå, bäste Mikael, hvad sade han vidare? frågade friherrinnan, med dold fruktan.

— Jo, återtog denne, han sade att han älskade glada, lyckliga barn, och att han besökt familjen, men öfverallt — förlåt att jag nyttjar den originella gubbens ord — men öfverallt träffat idel konstlade, uppspetade barn, som ej vunnit hans sympatier. Han riktigt gladde sig åt att få se lilla Emerence.

— Kanske han kommer snart, yttrade friherrinnan; jag måste se om min lilla juvel — farväl bäste Mikael — förlåt! Mikael gick och friherrinnan skyndade sig till barnkammaren; det var ett sällsynt besök. Både madamen och barnet sågo förundrade den granna frun inträda, och väntade, hvar och en i sin stad, någonting mycket märkvärdigt.

— Kors, kära Emerence, hvad du är blek och ser ängslig ut, yttrade friherrinnan, i hvars hjerna idéerna om det stora testamentet gjort revolution. Du skall se glad ut — inte så — nå, skratta och var glad, Emerence! — Vill du icke! — Omöjligt, ej ett leende kom öfver de bleka läpparna, ej en solskensskymt glindrande i de djupt liggande, dystra ögonen. — Nå, Emerence, se glad ut — nå, du vill inte — när mamma befaller, vill du inte lyda mamma?

— Jo — jo, mamma, stammade flickan, jag är så glad, så glad, bara mamma inte är ond; söta mamma, jag är glad.

— Du är en kuriös flicka, återtog modren, är du glad, då gråten står i ögonen på dig? Madam gör flickan alldeles pjollrig — kanske mitt stackars barn får stå efter för er egen tjocka dotterdotter. Nå väl, hon skall ej länge bli qvar, flickan är ju alldeles förtryckt. Nå, madam Tallqvist?

— Min nådiga hennes nåd, allt det der kommer deraf, att lilla fröken så tidigt har blifvit tvingad att ej vara yr och barnslig, nu är hon, som sagdt är, försagd. — Jag skall säga hennes nåd, att hon ej vet huru hon skall bära sig åt, då hon skall vara glad.

— Nu är imedlertid min befallning, att Emerence snöres, klädes, enkelt men smakfullt, håret brännes i långa lockar, och så muntrar ni upp henne — och du, Emerence, du skall vara glad — hör du! Mamma säger, att du skall vara munter och yr, då du kommer upp i salongen och träffar en gammal herre med grått hår, och svara honom raskt och precist, så att vi ej få skam af dig.

Efter denna ömma och uppmuntrande befallning återvände friherrinnan till salongen, för att invänta den der besynnerliga onkel Gabriel, om hvilken hon hört så mycket berättas, utan att, det oaktadt, kunna uppfatta hans karakter, derföre att hon lika litet kunde eller ville känna en menniskas verkliga värde eller lumpenhet, som den, hvilken blott älskar naturen, frågar efter hvad de herrliga blommorna heta, eller om de äro läkande eller giftiga.

Under passagen genom den sträcka rum, som jag förut beskrifvit ligga mellan stora sällskapsrummet och barnkammaren hos baron Gyllenpils, blef hon uppmärksam på ett ovanligt stoj och högljudt skratt, och då hon inträdde, såg hon en liten gråhårig man, som lekte med lill-Anna.

— Tyst nu min unge, yttrade den gamle och reste sig upp, tyst nu barn. — Han närmade sig friherrinnan, såg henne mildt, men noga, in i ögonen och sade småleende: Friherrinnan Gyllenpil, eller huru?

— Jo, man kallar mig så, yttrade friherrinnan något

snäsigt; emedan den gamle på sin höjd såg ut att vara rådman i en småstad.

— Jaså — det är bra det, lilla kusin, återtog den gamle, jag heter Gabriel Gyllenpil och är Dagoberts fars kusin.

— Ah, onkel Gabriel! utropade friherrinnan öfverraskad, tusende gånger välkommen till oss, i vår lilla våning!

— Lilla? frågade gubben och såg sig småleende omkring; vet ni, kusin, i denna lilla våning kunde tjugo lyckliga familjer få rum — och, kusin, tjugo lyckliga föräldrar och hundrade barns glädje kunde rymmas i er lilla våning.

— Min man har således ej träffat er, bäste onkel, afbröt friherrinnan onkel Gabriels vackra betraktelse.

— Nej, min bästa kusin, nej; men er flicka tycker jag om. Nå, låt bli frackskörten, unge — hon är glad och fri, lycklig och yr — nå, nå, gamla bli vi med tiden.

— Vår flicka? frågade friherrinnan.

— Ja, kusin, jag tackar er uppriktigt för er uppfostringsmethod — och kan onkel Gabriel göra något för den der ungen, så gör han det gerna; kom hit, barn, och sitt i knäet på onkel, medan vi tala; nu skall du vara tyst och snäll, sedan skola vi leka.

Anna kröp upp i gubbens knä och satt stilla som en bild.

— Ni misstar er, bästa onkel, började friherrinnan.

— Nej, frukta icke det, kusin; detta barn, med sin friska glädtighet, sticker bjert af mot alla de "tåpiga" och uppskrufvade ungar, som slägten, Gud nås så visst, består sig. Jag har rest omkring; öfverallt har jag träffat små underverk, men inga barn; den ene har klinkat Beethoven för mig och sträckt på de små fingrarne, att de blifvit som strumpstickor; en annan har velat pladdra franska för mig, och friherrinnan Alexanders äldsta flicka, som är ända till 11 år gammal slog sig ut i litteraturen för mig och kände till, Gud vet hvad. — Allt det der plågade mig, riktigt pinade mig, att se det bästa Gud skapat, ett godt, gladt och oskyldigt barn, af fåfänga förvandlas från en himlens spegelbild till en papgoja, från frihet till slafveri, från lycka till missnöje.

— Men, bäste onkel —

— Ja, min kusin, afbröt gubben den påbegynta rättelsen, jag tackar er hjertligt, kusin, att ni velat vara den enda i slägten, som låtit barnet vara barn, och, tillade han med tårar i ögonvrån, jag blef också uppfostrad till en sådan der konstmenniska. Ack! hvad jag led, hvad jag gret och bad när jag var liten, jag bad om förskoning; men förgäfves, man ville ha mig till ett underverk af lydnad, af kunskap, och predikade dygd morgon och qväll — hur gick det, kusin? Jo så, att jag lydde af fruktan, ej af kärlek, att jag blef utträkad af vetande innan jag fick något, och att min dygd blef ett löst skal, som jag skakade af mig, så snart jag kunde. Nå väl, jag föll således på många galenskaper, bar mig eländigt åt många gånger; men — lika godt, tillade han med rörelse, efter någon tystnad, det *en* qvinna, min mor, försummade, det upprättade en *annan* qvinna, min fästmö. — Hon var en vänlig själ, ett barn, en engel, — hon räckte handen till den fallande, till mig, som höll på att sjunka, och lärde mig att gå; sedan var det liksom hon på lek fästat ett par vingar vid min själ — och jag blef lätt och glad, blef åter ett barn, jag kände huru hvarje skuld, hvarje ånger lossnade från mitt sinne. Och, kusin! så blef jag åter ett barn och är det ännu på min ålderdom, och hoppas till Gud, att kunna som ett barn få aflägga räkenskap för min lefnad. Nå, lilla kusin, ni ser så dyster ut; tacka Gud för detta barn, som han gifvit er till ert ålderdomsstöd.

Friherrinnan hade, under onkel Gabriels långa berättelse, i sitt hjerta harmats öfver att lill-Anna kommit hennes Emerence i vägen, men det var en gång gjordt, och då hon nu fann den gamles "svaghet", syntes henne bäst att ej, genom att framställa sin egen dotter, förstöra det gynsamma intryck torparens hade gjort på den rika onkeln. Hon svarade derföre, utan att göra invändningar: ja, jag tackar Gud, bäste onkel.

— Deri gör kusin rätt. Se så, kusin, nu gör jag uppbrott, började gubben, och du min flicka! fortfar att vara glad och rask, du blir en liten galant telning af familjen.

— Onkel stadnar väl hos oss? frågade friherrinnan, hemligt

önskande att gubben skulle vara borta, innan misstaget af någon händelse kunde röjas. Onkel stadnar väl hos oss några dagar?

— Nej, kusin, ej en timma, hästarne äro beställda. Farväl kusin, helsa Dagobert — och du, lilla barn, fortsatte gubben högtidligt och lade sin hand på lill-Annas hufvud, och du, barn, Gud välsigne dig och lede dig på ljusets väg, Gud beskydde dig, du svaga, att du må finna kraft i din svaghet! Se så, farväl kusin.

— Dagobert blir kanske ledsen, började friherrinnan.

— Ledsen, kusin! Åh nej, Dagobert känner mig knappast — helsa honom från mig — det är alldeles nog för hans hjerta. Farväl!

Den underliga gubben försvann, och sjelfva lill-Anna tyckte, att det var en besynnerlig menniska, men tillika, att det var en bra beskedlig gubbe, den der.

Baron Gyllenpil kom nu fläsande tillbaka. Verkligen jag är i stånd att få rätt på onkel Gabriel, sade han, — han var redan ute, men skall resa nu genast.

— Han har varit här, afbröt friherrinnan.

— Och du bjöd honom inte qvar, min vän? frågade baronen; vi ha kronärtskockor till middag, det skulle han tyckt om.

— Väl möjligt, men han ville ej bli qvar, och verkligen, tillade hon försmädligt leende, jag kunde ej locka honom med kronärtskockorna; ty, sanningen att säga, jag någonsin lagt mig i köksaffärerna. Dessutom så —

— Ja, jag skall genast söka upp honom, inföll baronen och fattade sin hatt.

— Dessutom, sade friherrinnan, så är det klokast att låta gubben fara efter sitt eget förvirrade hufvud, jag, för min del, har nog af den "barnsliga" onkel Gabriel.

— Ja högst kurjös lär han vara, den käre onkel Gabriel, yttrade baronen småskrattande, jag känner honom föga, men har hört tusende löjliga historier om hans sätt att lefva bland folket der nere. Ha, ha, ha! han går till dem i stugorna, han sitter och pratar med bondgubbarne och står fadder åt alla barn som födas — och så leker han med barnen och låter dem komma upp till sig, på slottet, och spelar sjelf, den

goda onkel Gabriel, på fortepianot, då barnen dansa — det är hans nöje. — (med en axelryckning) Stackars gubbe, hvar och en har sina nöjen, och barnlek är då engång hans glädje. Nå, hvad sade han om Emerence?

— Han var alldeles förtjust.

— Prägtigt, du skall få se att der blir testamente — och, tillade baron något betänksamt, det är dyrt att lefva så här på längden, rentorna inflyta också bra ojemnt; ty folket är utfattigt — det finnes ingenting odrägligare, än fattigt folk; ty beständigt äro de till besvär och aldrig göra de rätt för sig.

Friherrinnan fann nödvändigheten af att Anna ej längre skulle vara i huset; hon insåg klart, att hennes dotter förlorade på jemförelsen, och således var inom en vecka den lilla flickan hemma hos sina föräldrar på Blomkullen — och i friherre Gyllenpils hus — fanns ingen barnaglädje mera.

Tre år förgå, hos friherrens med lektion, hos torparens med uppfostran; flickorna äro elfva år, det är trettondagsafton.

Liksom då vi första gången trädde in i friherrens våning, stråla alla kronorna af ljus och förgyllningarne glänsa och folket hvimlar och glädjen? — det är detsamma med glädjen, men musiken ljuder och man dansar. Fröken Emerence gjorde sin debut i sällskapslifvet. Tusende gånger hade friherrinnan sagt: stackars Emerence, du är ändå bra ful! Tusende försök voro gjorda för att göra henne behagligare, guvernanten hade haft all möda ospard att lära henne ett ledigt skick — allt var förgäfves, ty endast ur känslan af frihet, af sjelfförmåga, utspringer sällskapsgåfvans hemlighet, den nemligen att lefva bland menniskor, utan att de känna sig tryckta deraf. Fröken Emerence kunde aldrig glömma, att hennes mor ansåg henne ful, hvarje spegel sade henne, att hennes bleka, dystra ansigte ej kunde intaga någon; och hennes sätt att vara berodde på en sådan massa reglor, att hon, för att ej glömma ena hälften, rent af måste underlåta den andra. Det var något kantigt, lillgammalt och instuderadt hos detta barn, som stötte till och med den mest bortskämda vana; ty vi fordra natur för allt skönt, och konstens högsta fulländning är

då den förnekar sig sjelf och försmälter till natur; derföre är allt sannt skönt, allt herrligt, allt beundransvärdt alltid någonting mycket naturligt, någonting ganska enkelt.

Det var klart att fröken Emerence, som värdinnans enda barn, utgjorde aftonens glanspunkt. Alla fjäsade och smickrade det stackars barnet, men detta smicker blef så osammanhängande, så planlöst, att hon i sitt hjerta kände, att man tog det ur luften och att hon sjelf icke gaf anledning till en enda artighet. Hon försökte le, hon till och med föreställde sig att hon var glad — men munnen kunde ej le hjertligt, äfven detta skedde efter regel.

Så stod hon i francäsen och observerade på sig sjelf och på hvarje min hos sina grannar. — Du är ändå bra ful, säger mamma, tänkte hon beständigt — och så trodde hon alla gjorde. Der sitta två hviskande personer bakom henne, de märka troligen icke, att det är *hon* som står framför dem. Hon är bra obehaglig, yttrade den ene, en ung herre, till en äldre man med kommendörstjerna. — Ja, besynnerligt nog, då hennes mor är en skönhet, svarade denne. — Men lilla Amy von Tam är en prydnad för societeten; se med hvilket behag hon rör sig, se hur hon småler som en engel, hviskade den yngre herrn.

Den gamle rigtade sin lorgnett på den unga flickan, som nu dansade. I sanning, yttrade han, hon blir en stjerna af första rangen för societeten — ja, i sanning, en stjerna af första rangen.

Emerence hörde dessa ord, och hennes ögon blixtrade af afund och smärta; och jag är så ful — jag kan aldrig blifva en stjerna, stackars jag; lycklig hon! Dessa ord voro en af dessa småsaker, som sätta sin stämpel på hela lifvet. Efter detta ögonblick tänkte hon ej på annat än: huru skall jag bli en stjerna, om blott en liten stjerna i sällskapslifvet?

Blomkullen. — Ett vackert namn i sanning, men torpet förtjenade sitt namn; ty på den fria plats i skogen, der det var bygdt, växte hvarje vår tusende blommor — vildblommor,

ranunkler, blåklockor, hvitnäckor och gökblommor; men ändå var det en Blomkulle. Nu var det vinter, snön låg öfver blommorna, och rundt omkring låg djupa skogen och blickade mörk på den lilla grå stugan, der Annas föräldrar bodde. Äfven der firades Trettondagsafton, men ej med bal; deremot brann en prägtig granbrasa i spiseln och far sjelf läste högt ur en historiebok för mor, som lagade till fisken och gröten. Anna var borta i närmaste by, för att hemta åtskilligt smått till aftonen.

— Det är ändå underligt att Anna inte kommer igen, yttrade fadren och lade bort boken; hm, visst skulle hon hunnit bort till Lars Olsson och tillbaka på mindre än två timmar, och nu visar klockan på nio redan.

Den gamla trädklockan knäppte skrällande i sin gamla takt, och visaren pekade obevekligt på nio; flickan hade varit borta i fyra timmar.

— Hvar i Guds namn är Anna? frågade modren, som ej förut tänkt på sin dotter; hon måtte väl icke gått "vill" i skogen?

Denna tanke, som modrens fruktan ingaf henne, stegrades snart till full sanning, och några minuter derefter voro de begge makarne ute och sökte. Snart hördes genom skogen från två håll: Poh — Poh — Anna! men allt var tyst. Fadren tog ginaste vägen till byn. — Hon hade längesedan gått derifrån, sade man, och tröstlös gick han åter åt skogen och ropade sitt Poh! Poh! Den enda han råkade var sin hustru, det var afgjordt, att flickan gått vilse — och när dagen kom och byn gick skall genom nejden, skulle de måhända finna sitt enda barn, död, stelfrusen på en klippa, eller inkrupen i en buske.

Det var mörkt på himlen, digra snömoln hängde framför stjernorna, det blåste sakta men isigt mellan de susande träden, allt var tyst; då drogo de arma föräldrarne hem igen, utan sin flicka.

— Hu, hvad det är mörkt härinne! sade mannen då de inträdde i stugan. Gud beskyddar nog flickan, mor, och gråt inte, tro på Gud! — Ja jag tror, snyftade modren, men vi

hafva varit så lyckliga och derföre — derföre vill Gud pröfva oss, och ta ifrån oss det käraste vi hafva.

Knappt fladdrade den första spånen i spiseln förrän dörren öppnades och Anna trädde in, röd om kinderna af köld och snöig på kläderna. J ha väl varit ledsna, kan jag tro, sade hon småleende, det var en tur att jag kom fram.

— Ack barn, är det du! ropade modren, och, som vanligt är händelsen, blef hon litet ond på sin flicka, som skrämt henne, hvar i Guds namn har du varit?

— I skogen, mor, jag gick "vill" och blef bra rädd, sade flickan, men så kom jag ihåg hvad J sagt, mor: öfverallt finns Gud, öfverallt ser han till oss, sina barn, i nåd, om vi bedja honom rätt innerligt — och se mor, då föll jag på knä vid en stubbe, och jag bad så innerligt till Gud, att han skulle leda mig hem igen — och vet mor, det var så mulet förut, men skyarne delade sig och der glänste fram några stjernor — och jag blef så glad då jag igenkände "friggeråcken", ty nu visste jag väderstrecket, och jag gick rakt genom skogen, öfver myra och berg, och allt så lyste stjernona; men så snart jag skymtade stugan, drogo sig skyarne samman, och så såg jag eld glimma i stugan, och så kom jag hit igen. Gudskelof att jag är hemma; nu skola vi smaka gröten.

— Gudskelof att du är hemma, sade modren, men gröten är visst vidbränd, och dertill är du skulden, som skrämde oss så; om det inte varit, så hade gröten varit annorlunda.

— Kära Katrina, skrattade mannen, du tackar Gud för ditt barn och harmas öfver att gröten är vidbränd, på engång — låt det bekymret fara — den som tror, behöfver ej bekymras.

Anna kunde ej låta bli att tänka på den fara hon lupit, och huru stjernorna tittade fram ur mörkret då hon bad — äfven detta var ett intryck för lifstiden, liksom det som hennes lekkamrat fått samma afton; men huru olika verka ej salongens stjernor på själen mot himlens?

Barnen togo sin rigtning, sin lifsbana. Den ena grämde sig öfver att ingen om henne förespådde, liksom om fröken

von Tam: hon blir en stjerna af första ordningen; ett tyst hat, en undertryckt harm öfver naturens orättvisa, skar igenom den arma flickans hjerta — och ingen himlens stjerna ledde henne på rätta vägen. Hon famlade efter beröm, och fann det icke; hon sökte lugn inom sig, men fann der blott oreda och knot; stackars flicka!

Anna deremot fick ifrån detta ögonblick en sann, innerlig förtröstan på Gud; aldrig förut hade hon funnit sig så säker, så trygg, så nöjd. Det ligger en hel hjeltedikt i den tanken: Gud ser mig, Gud leder mina öden; det finnes intet som väcker vår fasa, intet som kommer vårt hjerta att darra, om vi fast och beständigt omfatta denna tro, och tillika finnes ingen tanke, som lättare gör oss till barn, än just denna; ty vår far lefver, vi äro i hans hus och under hans beskydd. Och liksom barn, hvilka tro sin far mäktig till allt och derföre ej frukta något vid hans sida, frukta vi också intet, utan tro som barnen: vår far kan ej neka oss något om vi bedja; och så bedja vi innerligt och barnsligt och fadren ger — hvad han kan ge oss — en uddlös knif, med hvilken vi tälja våra leksaker, eller en oskadlig färg, med hvilken vi måla vår framtid i purpur; och så låter han oss leka till dess vi tröttnat och slumra in — och då vi vakna, hvila vi på hans armar och se en ny dag randas.

III.

— I hvilken roman har du läst det der? frågade löjtnant Rigelstedt sin vän, löjtnant von Turn; i hvilken roman har du fått uti de der sakramenskade historierna om qvinnans plats i samhället? — Ser du, köket eller förmakssoffan är hennes plats. I samhället, hvad har hon der att göra? Det är, förbanna mig, nog af med alla qvinnfolk i frackar, så att vi ej behöfva önska oss sådana äfven i kjolar, som gripa i samhället.

— Det gör mig ondt, afbröt von Turn, att du ej förstår mig, ej vill förstå mig.

— Förstå! Jo visst förstår jag, skrattade Rigelstedt.

Qvinnan är pro primo en engel, det förstås en veritabel engel, och, pro secundo, är det hon som ger menniskoslägtet dess första bildning — och är samhällets hjertblad — nå väl, allt det der är ju bara puder. Låt vara att qvinnan är vacker då hon är ung, så går det, förbanna mig, sin kos när hon har en verldsborgare på knäet — och item, bror, inte gör hon oss till hvad vi äro; ty dygd och förstånd och — jag hade så när sagt sedlighet, fastän Gud skall veta att det ej finns öfverflöd deraf — nå ja, allt det der måtte väl ej trattas i oss med mjölvällingen — således är qvinnans ädla plats som engel och menniskoskoslägtets sedlighets-genius — bara puder.

— Du räknar då hennes hjerta, hennes kärlek för intet?

— Ha, ha, ha! Nu är du galen, kära Theodor. Hennes hjerta — ha, ha, ha! — der ha vi ägget — qvinnans hjerta — när ser du till hjertat? Man intager jungfrurnas hjertan med en schalett eller kontanter och damernas med smicker; det går på ett ut, ty man kan alltid valvera artigheterna i reda penningar; litet fjesk, till exempel när man håller på att slå näsan i backen, för att ta opp damens näsduk, är värdt omkring 24 sk., då man hänger på henne kappan, deremot, motsvarar knappt 12 sk.; men står man och ser betagen ut och förstulet betraktar en flicka, dock så att hon riktigt märker ens ömma, hopplösa låga, så är ömheten för sig åtminstone värd tio riksdaler, och hopplösheten, om den spelas väl, minst hundra banko.

— Du tror då inte på qvinnans värde? yttrade von Turn och reste sig upp i vredesmode för att gå.

— Nå väl, var stilla Theodor, saken är väl ej så sakramenska öm heller, fastän du nu är förlofvad — lycka till bror! — Jo, ser du, jag tror på qvinnans värde; ty om söta far har fyrahundratusen riksdaler och har två döttrar, så är hvardera dottern egentligen ingenting värd — nå nå, blif inte het — så länge pappa lefver; men när han blifvit ”salig”, så besticker sig hennes värde till 100,000 riksdaler och svärmor är, bröder emellan, värd två, med fem nollor efter.

— Du är galen med dina sifferräkningar, yttrade von

Turn och satte sig åter; man kan ej annat än skratta åt dig, fastän skämtet ej är passande just.

— Skämt? — Nej, bror, jag skämtar aldrig, svarade Rigelstedt, mina åsigter grunda sig på observation, — ser du, jag förstår och har con amore studerat qvinnan; du åter känner henne ur böcker bara — nå väl, bror! hvad fann jag? Åh jo — kärlek, sådan den var. Det finnes nästan ingen klass, med hvilken jag ej haft mina små kärleksäfventyr. Ingenstädes fann jag en enda smula af all denna ömhet, all denna trohet och kärlek, som står beskrifvet i böckerna. Och se sedan på våra äktenskap, huru hänga de ihop? Man och hustru utgöra ett bolag, en firma, der mannen sköter de yttre affärerna och hustrun står hemma i boden; han gör köpslut, hon har minuthandeln; han befragtar fartyg, hon sköter ekonomien — eller om hon ej kan det eller vill det, och herrskapet i öfrigt har råd, så är hustrun blott en grannlåt i förmaket, och man skaffar sig en fru af samma reson, som man köper en tafla af Fahlcrantz eller Södermark, för att pryda salongen. Vidare, råkar man att vara en fattig sate, så friar man och blir kär, förtjust, förtviflad — allt som behagas, för att få fred för sina björnar, och så lyckliggör man en arftagerska, som vill bli gift — hon må vara ful som ett spöke och obehaglig som ett regndusk på hösten. Så der är det i det praktiska lifvet, — punctum.

— Det är en tröstlös lära, sade von Turn, men det kommer sig deraf, att du aldrig känt någon värdig qvinna.

— Väl möjligt, men då lär det vara förbannadt svårt efter dem. — Du skall gifta dig?

— Ja, med en ädel flicka, som älskar mig lika mycket som jag henne, svarade von Turn med värma.

Rigelstedt smålog försmädligt.

— Lycka till bror! Hon har pengar?

— Icke mycket, men med flit och omtanka skola vi lefva lyckligt i vårt lilla hem.

— Mjuka tjenare! I ert lilla hem? Jo ser man på — det blir allt mycket romantiskt. Herr löjtnanten får sig oskalad potatis och stekt sill, hvilken anrättning herr löjtnanten

i salig hänryckning skalar och benar, och lilla fru löjtnantskan går der och stökar, sotig om händerna, eller stickar strumpor eller väfver dagen i ända, för att ha något på de små englarne, som slita som vargar. Herr löjtnanten sitter högst salig i sin obemärkta koja och hör på skriket och skränet, när lille Anders slagit pannan i dörrkanten, eller lilla Adelaïde hällt ut bläckhornet öfver mammas prägtiga lapptäcke, och mamma funnit sig föranlåten att ta ner riset från spegeln, der det sitter.

— Du målar prägtigt, skrattade von Turn, men jag förlåter dig, ty du är dock ej elak och menar ej som du säger. Du känner dessutom ej min fästmö.

— Och du, bror, känner henne min själ icke heller, sade Rigelstedt; tro mig, jag känner qvinnan i allmänhet.

— Ja, i allmänhet, derpå tviflar jag inte, anmärkte von Turn.

— Häng dig icke vid ord; jag känner könet, jag, och om Gud skulle straffa mig med en hustru, så skulle jag vara galen, om jag ej gifte mig så rikt, att hon kunde bo en trappa nedanför min våning, och att barnkammaren låge in på gården — då kunde det gå an; ty då vore friheten bevarad, och utan frihet finnes ingen sällhet.

von Turn betraktade sin vän länge stillatigande.

— Är detta ditt allvar, Rigelstedt? frågade han ändtligen med rörelse; är detta ditt allvar? Tror du väl att Gud skapat qvinnan blott som en leksak, ett lappri, ett verktyg för mannens vilja? Tror du verkligen, att den lära du drifver, blir ostraffad? — Kom ihåg, att den som ej tror på möjligheten af något ädelt, han träffar också aldrig något sådant; och träffar han det, så tillbakastötes han som en främling. Du tror på vänskap, är det ej så?

— Åh jo, sade Rigelstedt, med mera allvar än förut; åh jo, jag känner *en* vän, och det är du.

— Nå väl! du tror på vänskap; gör det icke ditt hjerta godt att ha en vän?

— Jo, von Turn, jo — det är så tomt eljest — om jag ej hade dig, så vet jag ej huru det skulle gå.

— Och jag är dock endast en vän som deltar i din lycka och dina sorger, så mycket den kan, som ej sjelf är en delegare i begge. Tänk dig då en maka; hvad är hon? Jo en vän, som genom hela lifvet skall följa dig, bedja med dig i lifvet och i döden; det är hon som vid ditt dödsläger skall trycka den sista kyssen på dina läppar, eller ock blir det hon som går före dig dit upp och räcker dig handen, när du stapplar på din vandring in i din faders himmel. — Broder! tror du på något, så tro på äktenskapets lycka.

Rigelstedts anlete hade antagit ett allvarligt uttryck.

— Du predikar bra, bror Theodor, sade han, liksom för att, tvertemot sin känsla, spela rolen af känslolös.

— Hvad jag säger, kommer från hjertat, yttrade von Turn, och derföre träffar det hjertat. Du talade om frihet; vet du hvad frihet är?

— Du frågar mig som ett barn. Visst vet jag hvad frihet är, sade Rigelstedt. Man är fri, då man får göra hvad man behagar.

— Du lyder ingen, sade von Turn allvarligt, du lyder ingen utom dig; men inom dig har du då alltid en tyrannisk herre och hans ärenden går du. Ty ginge du dina egna, fann du tillfredsställelse; men blir du någonsin tillfredsställd?

— Jag kan just ej säga det. Verlden har inga nöjen, som jag icke försökt och tröttnat vid, anmärkte Rigelstedt, och lade sig vårdslöst tillbaka i soffan. Du säger således att jag ej är fri, derföre att jag gör hvad jag behagar.

— Friheten, kära du, sade von Turn och fattade sin väns hand; friheten består ej i att göra hvad du sjelf behagar, utan i att göra hvad Gud behagar och vara nöjd med hvad Gud beskär. Om du blir gift, kom ihåg att din frihet beror just derpå, att din hustru vet allt, deltar i allt — då är du fullt fri; du behöfver ej dölja dig bakom förställningen, du behöfver ej strida om mitt och ditt; ty er vilja är en gemensam vilja, er frihet är en gemensam frihet, liksom eder egendom är gemensam och edra barn äro lika eder begge. Ser du, Rigelstedt, så skall det vara.

— Så skulle det vara, sade Rigelstedt misslynt, men så *är* det icke. Mina erfarenheter —

— Äro dock endast erfarenheter, inföll von Turn, men i hvarje menniskosjäl finnes en röst, som talar kärlek, försoning, tro och hopp. Denna röst kan icke, får icke ljuga, ty då vore lifvet en lögn, och den som gaf oss det en ränksmidare; men deremot äro våra erfarenheter blott yttre åskådningar. Vi se ytan af tingen och af menniskorna, då vi ej studera dem med kärlek, det vill säga: då vi ej se dem med det sinne som Gud nedlagt i vår själ, trons sinne. Allt godt hvilar ytterst på tro — tror du Gud, så skall du också tro menniskorna, och älskar du menniskorna, så älskar du också deras fader.

von Turns allvar hade redan börjat besvära Rigelstedt, som förut funnit sig endast gripen deraf; han var en lättsinnig menniska, som lika lätt fick intryck som de åter utplånades, derföre svarade han nu:

— Det är, förbanna mig, skada att du ej blifvit prest. Att höra komminister von Turns predikningar skulle blifvit uppbyggligt, och det till gagns.

— Du tänker således ej på mina ord? frågade von Turn.

— Jo vasserra, men nu framför allt på att klockan är tre, och jag är bortbjuden på middag hos baron Gyllenpil. Det är ett äktenskap, von Turn, eller hur? Nej, det är ej något äktenskap. Men der felar det åtminstone icke, att viljorna äro förenade, ty herrn har rakt intet tecken till vilja, utan står under sin vackra fru. Det är à propos ändå remarkabelt hvad hon bibehåller sig; förbanna mig, är hon nära lika vacker som dottren, Emerence.

— Hon lär vara vacker, Emerence Gyllenpil? frågade von Turn. Under sin uppväxt, så —

— Så var hon en komplett uggla, lång och skrånglig som ett beläte, afbröt Rigelstedt; men hon tog opp sig småningom, kinderna fingo färg, ögonen eld, lynnet fick i samma mån liflighet — och innan man visste ordet af, var Emerence vacker som en dag och interessant — alldeles förbannadt.

— Nå, då är hon väl, som du plägar säga, en stjerna i salongen?

— Hon kunde vara det, om hon finge, stackars flicka, men kära mamma vill ha all kurtisen sjelf, och fröken får således ej visa sig utom familjekretsen. "Hon är ett barn," heter det, "hon bör så länge som möjligt skonas för societetslifvets tomma glädje." Och emellertid håller mamma på och njuter deraf — der ser du hemligheten. Den der hjerterösten må säga hvad hon vill, sådan är hon.

— Det är sorgligt att sådant är möjligt, suckade von Turn.

— Och vanligt, förbanna mig, så vanligt som lutfisk om julqvällen, inföll Rigelstedt; men nu slår hon tre, farväl med dig. — När reser du?

— I morgon.

— Jaså, lycka till bror! Jag skall helsa på dig, då du blir gift, för att se *din* vilja ansigte mot ansigte. Det är godt när viljan är vacker, men blir hon ful, så bevare oss. Farväl med dig.

— Kommer du ihåg, hvad en gumma, som var anklagad för trolldom, sade till Rikets Ständers Kommission, då hon gick ur domsalen? Jag säger detsamma till dig och dina kamrater, yttrade von Turn och gick.

— Hvad sade gumman, von Turn? ropade Rigelstedt efter honom.

— Jo, hon sade: "Gud upplyse de välvise herrarnes förstånd!" svarade von Turn. Gud vare med dig!

— von Turn är en bra gosse, om han endast ej vore så öfverspänd. Kärlek, hvad är kärlek? Jag förstår ej hvad han menar med den der kärleken och den husliga lyckan, mumlade Rigelstedt för sig sjelf, sedan vännen gått.

Om vi gå en dag före honom till baron Gyllenpil, få vi återse Emerence i sitt hvardagslag. Vi känna ej igen denna flicka. Ett sådant leende, en sådan blick var ej möjlig för det förtryckta barnet; nu kunde hon ej gräma sig öfver att modren sade: stackars flicka, du är ändå bra ful! ty spegeln

motsade modren, som numera väl ej yttrade sig precist så, men ändå ej ville erkänna att Emerence var vacker. Orsaken till detta slags afvighet mot dottrens skönhet sades väl vara en moderlig försigtighet att ej hos flickan uppväcka fåfänga, men härledde sig verkligen från en ej ogrundad farhåga, att Emerence snart skulle öfverglänsa sin mor, som bäst sjelf visste, att hon, då hennes skönhet ej mera respekterades, ej hade något annat respektabelt att disponera.

Den tillbakadragenhet, hvari Emerence måste lefva och hvars orsak hon ganska väl kände, ty likartade menniskor känna hvarandra af instinkt, utöfvade på hennes lynne en långt ifrån välgörande inflytelse. Den fordna bittra känslan, som hennes fulhet väckt i hennes själ och som modrens hjertlösa ömkan beständigt stegrat, vände sig nu mot modren i stället för mot ödet, och Emerence var mäktig till allt, för att nu, då hon var i stånd dertill, uppträda och visa verlden, att hon var en stjerna, af första ordningen. Hon skulle ej fruktat något medel att göra sig fri, och hon önskade blott blifva gift, för att få aflägga alla band, som fjettrade henne. Hon blef således en kokett utan all förmåga af tillgifvenhet och kärlek, men som kunde spela begge delarne.

Baron Gyllenpils förmögenhet hade ansenligt sammansmällt; han hade ej så obetydligt ondt af kreditorer, och funderade månatligen ut nya utvägar att än vidare skrapa penningar från sina gods; men tänkte aldrig på att sjelf flytta dit eller lefva sparsamt; ty det skulle alla andra göra, utom han sjelf. Med ett ord, affärerna voro ej de bästa, och Emerence fick också derföre kläda sig så enkelt och anspråkslöst, att hon harmades deröfver, när hon jemförde sin paryr med sin mors. Huru skall jag blifva fri? tänkte hon beständigt, och lik en fånge sökte hon medel att bryta gallren, som stängde henne från den glada, beundrande verlden.

En afton kom ett bref med svart lack: det var underrättelsen om att onkel Gabriel aflidit.

— Gudskelof! sade baronen och for med handen öfver pannan. Nå, nu beror det på om der finnes testamente till Emerence.

Flickan satt inne, nedlutad öfver sin sömnad, till utseendet lugn, men med klappande hjerta.

— Inspektoren skrifver, hm, hm — jaså — han dog så stilla som ett barn — hm, hm — testamentet — Emerence, du är rik! Hela onkel Gabriels egendom är vår.

— Er, min far? frågade Emerence och lyftade upp sitt rödblossande ansigte; er egendom?

— Ja visst, Emerence, svarade modren; den är vår, så länge du är hemma.

— Är testamentet ställdt till er eller mig? frågade Emerence liksom blyg. Jag vet nog att det är mina föräldrar som vårda min egendom.

— Till dig, barn, yttrade baronen, till dig.

Emerence reste sig upp, och med en kraft, som bevisade huru bittra hennes känslor varit, sade hon med darrande röst:

— Min mor, och ni min far, egendomen är *min* och ingen annans; ty jag har hört, att onkel Gabriel ämnat att skänka sin egendom till en af sina slägtingars döttrar, med full dispositionsrätt; är det så?

Baronen såg förundrad på sin dotter och småskrattade.

— Åh ja, onkel Gabriel hade sina kurjösa idéer; så är det, säger inspektoren.

— Då disponerar jag min egendom sjelf.

— Du? ropade friherrinnan vredgad.

— Ja, mamma, sjelf! Och ni har ej rättighet att hindra mig. Förlåt, mamma, jag är er dotter, men ej er lifegna.

— Är du rasande, flicka? frågade modren med vrede. Är du rasande?

— Nej, mamma; men jag är fri, åtminstone i ett afseende. Säg, mamma! är jag ej ett öfvergifvet barn, var jag det icke alltid? Ända från barnkammaren, der jag satt bortgömd hos gumman Tallqvist; jag såg er aldrig; ni glömde ert barn för — för hvilka? — jag vill ej nämna dem, min mor; jag växte och blef ej vacker nog, och ni tröstade er dotter genom att förebrå henne hennes fulhet. Ack, mamma, jag hade tusende gånger velat kasta mig till ert hjerta, om ni egt något.

— Emerence, du rasar, stammade modren.

— Nej, mamma! jag rasar icke —

— Men tyst då, Emerence, sade fadren så kraftfullt han förmådde; tyst då, tyst, jag befaller.

Ett smålöje, fullt af ömkan, spelade kring flickans mun.

— Kära pappa! börja icke att befalla just nu. Men, mamma, fortfor hon, att ni försköt mig som liten, det förlåter jag er; att ni pinade mig då jag blef större, det förlåter jag er också; men att ni nu, sedan jag utan blygsel kan visa mig, stänger in mig, behandlar mig som ett barn, hindrar mig att uppträda i kretsar, der jag är efterlängtad — blott af fåfänga — det förlåter jag er aldrig; och onkel Gabriels testamente skall inte till värdet af ett grand gagna er.

— Kära Emerence, sade modren, hvars hela kropp darrade af de mest stridiga känslor; sluta då en gång; du dömer för strängt; vid Gud, jag har aldrig tänkt derpå. Sluta då för Christi skull!

— Ja, jag slutar, men då är det också slut med slafveriet. Jag köper i morgon dag en fasonerad sidenklädning, equipaget skall stå till min disposition, ni gör bjudning i morgon, ni låter er dotter vara med i societén.

— Ja, ja, goda Emerence, gerna, gerna! blott du ej fortfar på detta sätt.

— Jag vill ha egen kammarjungfru och ej omges af mammas spioner.

— Ack, barn, du förkrossar din mor, sade baronen och gnuggade händerna i förtviflan.

— Jag har aldrig haft någon mor, sade Emerence, ty då vore jag annorlunda än jag är. Ack! jag känner att ni gjort mig till en afgrundsande, tillade hon och tårarne trängde med våld öfver kinderna; jag känner att ni uppfostrat en orm ibland er, att jag är dömd att plåga, att pina, att hämnas; och dock — ville jag det icke. Hvarföre, återtog hon efter en stunds tystnad; hvarföre gjorde ni mig sådan? Jag vet väl, att jag brutit svårt mot min barnapligt, att jag på en gång förstört friden och lugnet för hela min lefnad, men

jag kan ej få någon förlåtelse — och utan förlåtelse finnes ingen frid, intet lugn — ack, hvarföre gjorde ni mig detta?

Friherrinnan var djupt skakad och ropade:

— Emerence! vi förlåta dig allt hvad du sagt.

— Ni! sade flickan, nej, nej, ni kan ej förlåta mig. Den som lät ormen hungra, den som matade honom med gift, den har ej rättighet att förlåta, om han blir biten. Det är ett straff, mamma, och den som straffas, behöfver ej förlåta bödeln att han slår. Men, tillade hon med en djup sanning i rösten; men hvarföre gjorde ni mig till mina föräldrars bödel?

— Lugna dig, barn, yttrade baronen; mamma får sina konvulsioner. — Lugna er begge två — se så barn! Man kan bli alldeles förbryllad af ett sådant spektakel. Bara inte betjeningen hört något, så gör det ingenting, då blir allt godt igen.

— Betjeningen har ej hört något, min far, anmärkte Emerence bittert; men husfriden har hört nog, för att flytta hädan för alltid.

Och dagen derefter voro rummen festligt prydda, och glada gäster kommo, och skålar tömdes för de lyckliga makarne och deras sköna dotter, och om qvällen flög Emerence småleende omkring i valsen, och glädje och godhet strålade ur de sköna ögonen — och då och då flög en blick bort till modren, som, för att försona sig, ej den qvällen dansade; det var en talande blick, som sade: ser du, mamma, hur hatet och föraktet tala kärlek. Och glädjen stod högt i taket.

Jag skall, besitta mig, bli en annan menniska, mumlade Rigelstedt då han kom ifrån balen. Emerence är en skön flicka, och rik se'n som ett troll. Det vore just något att slå von Turn om munnen med. Jag har i hast blifvit en moralisk karl och tror på qvinnans värde.

— Jaså, det är du Krans, det var väl du kom, yttrade han till betjenten, en soldat vid kompagniet, som visat sig pålitlig och redlig, och i belöning derför, utom sin tjenstgöring, fick passa upp sina officerare. Nå Krans, nu är jag

glad, nu kan du begära hvad du vill och jag skall, fan ta mig, ge dig. Ha, ha, ha! du ser ut som ett får, Krans; men ser du, jag har satt mig i sinnet att ändra ton — jag vill gifta mig — och då skall man bli annorlunda än förut. Nå, hvad vill du ha?

— Jo, herr löjtnant, för att tala uppriktigt, sade Krans och ställde sig småleende framför sin herre, som dans, kärlek och punsch gjort mer än vanligt öppen; jag vill ha afsked från min uppassartjenst.

— Hva ba, är du inte nöjd här hos mig? Du skall bli kammartjenare hos hennes nåd; hvad?

— Jag vill hellre bli min egen kammartjenare, skrattade Krans; ty, ser herr löjtnanten, jag vill också gifta mig.

— Med hvem då?

— Jo, med Anna i Blomkullen under Rigelstad.

— Der ha vi det, ropade löjtnanten; det är Emerences lekkamrat, som Tallqvistskan en gång sade mig. Det passar bra, Krans, du har mitt lof; men dra af stöflorna först och sätt vattenkaraffen på stolen.

Löjtnant Rigelstedt hade gjort sina observationer och fann sig ha framgång hos fröken Emerence. Han hade ett ganska oredigt begrepp om kärlek och brydde sig icke heller om att forska derefter; men flickan tyckte om honom, och han tyckte att hon var rasande vacker, och dermed var den saken så klar, som den kunde blifva. Emerence å sin sida ville blott bli qvitt sina föräldrar, emedan hon ej unnade dem ett enda grand af sin förmögenhet. Och som i hast ingen hyggligare fanns, än löjtnant Rigelstedt, så gjorde hon allt, för att intaga honom till sin fördel. Så der gingo de begge och trodde på fullt allvar, att de höllo af hvarandra.

IV.

Gumman Tallqvist satt en söndagsförmiddag, året derpå, i lilla torparstugan på Blomkullen. Det var i högsommaren, och en grann färsk löfruska stod i spiseln i stället för brasan; bien surrade derutanför det öppna fönstret och en och annan

stor fluga förirrade sig in i stugan, som var putsad och grann; der var bröllop i gården, ty Krans skulle gifta sig med Anna. Alla voro i kyrkan utom gamla mormor, som ej kunde gå den långa skogsvägen och således blifvit ensam hemma, för att se till förningarne. I den ena af byggningarna, som för tillfället begagnades till kök, voro ett par andra qvinnor sysselsatta med matlagningen, och den goda lukten af fläsk och kött ångade öfver gården och blandade sig med doften af väpplingen och spirean, som växte utanför.

— Jag mins väl min gamla konst, sade gumman, spått som gått: Armod i ditt bo,
Hopp och tro.

Men hvarifrån rikedom och lycka skall komma begriper jag inte än. Tyst, det ringer tror jag från kyrkan. Hm, det var min skull, att Annas bröllop blef på samma dag som fröken Emerences.

Nu skyndade sig gumman att midt öfver dörren fästa upp en grannlåt, som hon sjelf påhittat, ett slags sköld, der med blommor de nygiftas namn voro hopflätade, ett P och ett K, sammanbundet med ett A M D, det var Pär Krans och Anna Mårtensdotter.

— Se der en sköld, sade gumman glad vid sig sjelf, en sköld, lika god som baronens, som såg ut liksom en slant med två pilar i kors, riktigt som en klafve.

Snart hördes tonerna af en fiol borta i skogen, och det dröjde ej länge, förrän hela brudstadsen, med spelman i spetsen, trädde fram i dagen, och Krans i sin uniform, med vicekorporalstecknet på axeln, vid sidan af Anna — vår egen lill-Anna. Det var ett vackert par; ty Krans var en af dessa vackra, långa och axelbreda soldater, som utgöra kompagniernas prydnad, och Anna, så tjock och lunsig hon än var som barn, var nu smärt som en vidja och vacker som en dag.

— Gud välsigne er begge! ropade gamla mormor, då de unga kommo nog nära för att höra henne:

Armod i ditt bo, Anna lilla!
Hopp och tro — ser du Anna, det är
Rikedom och lycka.

Men i baron Gyllenpils våning var allt herrligt; en dekoratör hade i fjorton dagar hållit på med en pyramid af lefvande växter, på hvars spets Rigelstedtska och Gyllenpilska vapnen i tvenne sköldar lutade mot hvarandra. Namnen voro ej flätade i hvarandra, som hos korpral Krans'. Det var dock ett lysande bröllop och den qvällen välsignade friherrinnan sina barn, på ölligt sätt, och tänkte vid sig sjelf att det var en lycka, att de unga tu skulle bo på Rigelstad. Emerence tycktes rörd, men det var ej af kärlek eller saknad — hon hade intet att älska, intet att sakna — det var tvertom i ett slags själsångest att hafva förfelat allt. Rigelstedt lät välsigna sig med samma känsla som då en vän stryker på vår frack och säger: förlåt, du har fått krita på kragen.

Det ligger två mil från P. ett soldattorp vid vägen; det var i fjol somras, då en vagn stadnade utanför denna stuga och en dam ropade åt ett barn:

— Kan du skaffa mig ett glas vatten?

Den lilla hvithåriga ungen tittade förundrad på den granna vagnen och den ståtliga frun, på hästarne och kusken, men minst på herrn.

— Kan du skaffa vatten? röt kusken, och den lilla barfotade, lätt som en killing, hoppade öfver stättan och in i huset.

Några minuter derefter kom en ung hustru ut med ett klart glas, fyldt med vatten; det var Anna, korpral Krans' hustru.

— Här bor ju Krans? frågade kapten Rigelstedt.

— Ja.

— Är han hemma?

— Nej, han är ute i slåttern.

— Är det Anna? frågade frun med ett sorgligt leende, när hon hörde namnet Krans.

— Ja, hennes nåd!

— Känner du igen mig, Anna?

— Hennes nåd är bra lik fröken Emerence, men —

— Men hon såg ej så sjuk och lidande ut som jag. — Jo, Anna, jag är densamma. Jag kommer från Loka, jag

har begagnat baden der. — Du åter ser så frisk och glad ut, Anna.

— Ja, hennes nåd, Gudilof jag är nöjd. Ack! tillade hon, likom hon glömt något, mormor måste ut, hon också; vänta litet hennes nåd.

— Den der Krans har, förbanna mig, haft smak, yttrade kaptenen.

— Jaså, du tycker det? anmärkte frun skarpt.

Nu kom gamla mormor, friherrinnans fordna sköterska.

— Ack, herre Gud! är det lilla hennes nåd? sade gumman. Men, min Gud! hvad min lilla Emerence ser blek och mager ut; herre Gud, jag mins nog, jag. — Se, vagn och drängar, gods och pengar har ni, lilla friherrinna; men det tredje slog ej in.

— Hvilket, kära gumma? frågade friherrinnan.

— Åh jo, jag har alltid varit så der skrockaktig af mig, och så spådde jag engång, då ni var liten, om er; och då klingade en nyckel i glaset för er och för Anna der. Det är underligt, att de två första raderna slå in om er begge, men den sista slår ej in.

— Det der skall gumman, förbanna mig, tala om, det kan vara en diversion. Vi gå in — vill du, Emerence?

Och det rika paret gingo bugande in i den fattiges koja. Der var så snyggt och så trefligt, så putsadt och så nätt; de få bohagen stodo så väl i ordning, blommor och löf prydde väggarna, och här och der sutto namnsdagsgratulationer och trädsnitt.

— Nå berätta nu, gumma, sade kapten.

— Åh det är ingenting, men jag skall säga allt. Jag tog en liten nyckel och hängde på ett hårstrå midt uti ett dricksglas och läste upp en vers. När jag läste för Anna, klingade han då jag sade:

Armod i ditt bo,
Hopp och tro,
Rikedom och lycka.

Ser hennes nåd, de två första ha slagit in, men det tredje var bara narri, som ni ser, ty rikedom finnes ej här.

— Nå för mig då? När ringde han för mig? frågade friherrinnan.

— Jo, han ringde för
Gods och pengar,
Vagn och drängar,
Armod skall dig trycka.

Ser hennes nåd, der slog de första raderna också in, men den tredje —

— Ni har rysligt qvalmigt härinne, afbröt friherrinnan den talande gumman, jag blir sjuk, låtom oss fara.

Och vagnen for derifrån och gumman stod länge, länge och hörde hur han rullade i backarna; det var ett kärt minne för henne.

Friherrinnan var länge tyst, slutligen bröt hon tystnaden:

— Gods och pengar, Vagn och drängar — Armod skall dig trycka — sade hon vid sig sjelf.

— Ja, det var en befängd sammanställning; ha, ha, ha! skrattade kaptenen.

— Nej, nej, det är rätt, jag är tryckt af armod. — Hon, Anna, hon är rik och lycklig — Hopp och tro — friherrinnan skakade på hufvudet, jag hvarken tror eller hoppas — och jag är arm, fattig, förskjuten af hela verlden.

— Men du får ju allt hvad du vill, fastän du nu blifvit rent af rasande sedan vi voro hos von Turns, sade kaptenen; det var ett riktigt dufbo, med ungar och allt.

— Du förstår mig icke och kommer aldrig att förstå mig. Mina von Turn är rik, hon har mor och hon har barn; Anna är bottenrik, hon har mor, mormor och sitt barn — jag allena är fattig, jag har aldrig egt det ena, och kommer aldrig att ega det sednare.

— Men, min Gud, kära du! inföll mannen; mamma lefver ju?

— Jag har varit moderlös från min födelse och skall dö barnlös — tyst, du förstår mig icke.

— Nej, det är, förbanna mig, svårt att förstå sådant grillfängeri, sade kaptenen halfhögt; men inom sig tänkte han: den

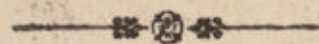
sakramenskade von Turn som höll ett sådant tal om qvinnans värde, han borde ha min juvel.

Den, som ej någonsin trott, att juveler finnas, att det gifves ett qvinnligt värde, som likt en perla blygsamt gömmer sig i hjertats helgedom, är ej värdig att finna andra juveler än de falska, de eftergjorda fluss-grannlåterna, som blott genom sin slipning och sina facetter likna de verkliga, men till sin halt äro glasbitar utan värde, och snart, rispiga och skadade, bortblandas i gruset.

Gamle onkel Gabriel, du tänkte godt om hela verlden och gladde dig säkert innerligt i ditt barnahjerta, då lilla Anna stod vid dina knän och mottog din välsignelse; du trodde dig göra godt, då du gaf Emerence dina gods. Arma gubbe, du bedrog dig; ty välsignelsen hade du sjelf skiljt från egodelarna. Dina penningar skola skingras, men din välsignelse lefver oförskingrad i ett soldattorp, der alla äro nöjda med litet; öfver hvars låga tak stormen far fram utan att skada. Hur ofta kan ej nyckeln ringa sannt och säga:

Armod i ditt bo,
Hopp och tro,
Rikedom och lycka.

INNEHÅLL.

STOCKHOLM. Hörbergska Boktryckeriet, 1845.

UPPSALA UNIVERSITETSBIBLIOTEK

16000 001798253